

PROCESSANT EL “PROCÉS”: QUAN LA BATALLA ES JUGA EN EL LLENGUATGE

Anàlisi de les principals expressions polítiques i judicials
del *Procés* independentista català

Mireia Cros Pérez

Tutor: Dr. Lluís Muntada Vendrell

Treball de Final de Grau

Facultat de Lletres

Universitat de Girona

Setembre 2018

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	3
2. FONAMENTS TEÒRICS: ABORDATGE DELS CONCEPTES CLAU	6
2.1 LLENGUATGE	6
2.2 DISCURS	9
2.3 ANÀLISI CRÍTICA DEL DISCURS.....	11
2.4 COMUNICACIÓ POLÍTICA.....	12
2.5 DEMOCRÀCIA.....	14
2.6 SOCIETAT	15
2.7 IDEOLOGIA.....	16
2.8 PODER.....	17
2.9 COGNICIÓ.....	19
2.10 VERITAT I POSTVERITAT.....	20
3. QUAN EL LLENGUATGE ÉS PODER.....	23
3.1 LA COMUNICACIÓ POLÍTICA NEIX AMB LES RELACIONS DE PODER.....	23
3.2 ELS RELATS I L'ART D'EMMARCAR.....	24
3.3 LA DEMOCRÀCIA I L'OPINIÓ PÚBLICA:	30
EL JOC DE VEUS ENTRE POLÍTICS, PERIODISTES I POBLACIÓ.....	30
3.4 EL PODER DEL PERIODISME:.....	34
A QUI SERVEIX, ALS CIUTADANS O A LES CLASSES DOMINANTS?	34
3.5 IDEOLOGIA I DISCURS	37
3.5.1 IDEOLOGIA, LLENGUATGE I PODER	37
3.5.2 ESTRATÈGIES DEL DISCURS I JOC AMB EL LLENGUATGE.....	38
4. EL "PROCÉS" INDEPENDENTISTA CATALÀ	42
4.1 EL "PROCÉS": CRONOLOGIA DELS FETS.....	43

4.2 LES PRINCIPALS IDEOLOGIES DEL "PROCÉS"	51
5. PROCESSANT EL "PROCÉS"	57
5.1 EXPRESSIONS D'ÀMBIT POLÍTIC.....	58
5.1.1 DEMOCRÀCIA.....	58
5.1.2 ESTAT DE DRET: CIUTADANS O SÚBDITS	66
5.1.3 REPÚBLICA	70
5.1.4 REFERÈNDUM: IL·LEGAL O LEGÍTIM? LEGALITAT O VOLUNTAT POPULAR? .	73
5.1.5 UNILATERALITAT	76
5. 1. 6 EL 155: COP D'ESTAT O RETORN A LA LEGALITAT?	79
5.1.7 CONSELL DE LA REPÚBLICA: EL GOVERN LEGÍTIM A L'EXILI.....	84
5.2 EXPRESSIONS D'ÀMBIT JUDICIAL.....	86
5.2.1 INCONSTITUCIONALITAT: JUSTÍCIA O INJUSTÍCIA?	86
5.2.2 SEDICIÓ, REBEL·LIÓ, ODI, MALVERSACIÓ I DESOBEDIÈNCIA: DELICTES O INTERPRETACIONS INTERESSADES?	88
5.2.3 PRESOS POLÍTICS O POLÍTICS PRESOS?	109
6. CONCLUSIONS	119
7. AUTOCRÍTICA	123
8. AGRAÏMENTS.....	125
9. BIBLIOGRAFIA.....	126
ANNEX	138
BATERIA D'EXPRESSIONS DEL "PROCÉS"	138

1. INTRODUCCIÓ

El llenguatge és poder o, si més no, això és el que volem descobrir en aquesta investigació. Els éssers humans existim i vivim i, precisament, sabem que existim i vivim gràcies al llenguatge. El llenguatge és, doncs, la nostra eina de consciència sobre nosaltres mateixos i el nostre món. Pensem, sentim, comuniquem i desitgem amb les paraules. El llenguatge és el narrador que ens va relatant la nostra vida, el que som, el que sentim i el món en el que vivim. Ens dóna l'oportunitat d'entendre, interpretar i conèixer la realitat, processant-la en la nostra ment, per, posteriorment, actuar i canviar-la. Tanmateix, cal remarcar que és un instrument humà i com a tal, es veu afectat per la nostra condició de subjectes i pels processos cognitius de la nostra ment. Cada persona veu la realitat d'una determinada manera i, per tant, la viu també d'una determinada forma. El llenguatge no és una còpia objectiva de la realitat; és un acostament subjectiu d'aquesta per tal de fer-la intel·ligible. Precisament, la realitat no necessita ser descoberta pels humans; som els humans que, des del primer dia de la nostra existència, hem tingut la necessitat d'entendre la realitat a fi de dominar-la i poder actuar sobre aquesta. La realitat és en si mateixa, n'és una i neutral; ara bé, la interpretació d'aquesta és múltiple i podria haver tantes lectures com persones hi ha.

La comunicació política és conscient de tot això. Polítics, mitjans de comunicació i ciutadans es comuniquen, informen, debaten i prenen decisions a través del llenguatge. Construeixen relats que intenten explicar la realitat, però no només això. Cada missatge polític té una voluntat de poder, un desig de dominar un acte, un anhel de transformar la realitat. I és que, polítics i mitjans coneixen molt bé el poder del llenguatge. Si no, quin sentit tindrien les campanyes electorals, els mítings polítics i les conferències públiques? Anant més enllà, per què des de l'esfera política es pensa i s'interpreta diferent un mateix fet de la realitat o es donen solucions diferents a un mateix problema? La política és un combat ideològic, i dins d'un context democràtic, la batalla es juga en el llenguatge. Té el poder qui és més votat pels ciutadans. L'opinió d'aquests és, doncs, el que fa guanyadors i perdedors en política. I els poders polítics ho saben.

La batalla lingüística del llenguatge es manifesta notòriament en política. Les diverses forces ideològiques tenen pretensions, objectius, desitjos i voluntat de poder. Cada grup ideològic percep i veu la realitat d'una manera, perquè pensa i opina d'una determinada forma. Les persones ens traduïm la realitat partint d'unes estructures mentals, que funcionen com a marcs. Quan veiem un fet de la realitat, s'activen de manera inconscient tot un seguit d'idees i creences que determinen el seu significat. Mai interpretem la realitat des de zero ni des d'un punt neutral. I el llenguatge és l'eina que, mitjançant l'articulació verbal, construeix aquests marcs d'idees i creences. Llavors, sembla evident que polítics i mitjans de comunicació sàpiguen que les paraules són expressions, en la mesura que els significants expressen sentits gràcies als marcs conceptuals de la nostra ment.

Aquí és quan el nostre objecte d'estudi entra en joc. Partint de la tesi que sostenim en aquesta investigació, "El llenguatge és poder", volem aplicar-la en un cas concret: el *Procés* independentista català. I, per tal de fer-ho, analitzarem i descobrirem algunes de les expressions que han tingut més presència en els discursos polítics del *Procés*. Per tal d'adequar la nostra investigació a les característiques d'un TFG, he decidit acotar l'objecte d'estudi. En aquest treball s'analitzaran les principals expressions del *Procés*, des de 2010¹ fins a maig de 2018, que tinguin origen en l'àmbit polític i en l'àmbit judicial. En un primer moment, la intenció va ser treballar sobre totes les expressions del *Procés*, en tots els àmbits, però, com acabem de dir, s'ha optat per acotar l'objecte d'estudi. En l'Annex es podrà trobar la bateria completa d'expressions en les que es volia treballar des d'un plantejament inicial i que pot servir per a una futura investigació.

L'objectiu primordial d'aquesta investigació és, doncs, veure de quina manera el llenguatge és poder en la batalla lingüística del *Procés*. Per tal d'acomplir amb aquesta missió, intentarem respondre a un seguit de qüestions: El llenguatge és innocent? De quina manera la nostra naturalesa de subjectes resulta determinant en el processament intel·lectual de la realitat? Quines estructures mentals utilitzem a l'hora d'interpretar la realitat? De quina manera les diverses ideologies influeixen en el

¹ Considerem l'inici del *Procés* a partir de la manifestació a Barcelona del 2010, organitzada per Òmnium Cultural i sota el lema de "Som una nació. Nosaltres decidim".

nostre coneixement del món extern? Quin significat s'atribueix des de les corrents ideològiques del *Procés* a determinades expressions? Quins són els marcs ideològics del *Procés* i les estratègies discursives de cada un? I, finalment, per què es vol fer entendre la realitat d'aquesta manera des d'una o altra força ideològica del *Procés*? Totes aquestes preguntes ens han de conduir cap a la meta: veure si el llenguatge és poder i, concretament, com es manifesta el poder mitjançant l'ús de certes expressions en el *Procés* independentista català.

Aquesta investigació es construeix a partir de diverses parts: d'una banda, el marc teòric, agrupat en els punts 2 i 3 del treball, en els que podem veure la perspectiva d'estudi de la que partim i dotarem al treball d'un fonament teòric gràcies a les aportacions d'autors en comunicació política. Seguidament, el punt 4 farà de pont entre la part teòrica i la part pràctica de treball, ja que contextualitzarem i ens introduïrem en el *Procés*, concretant la cronologia dels fets fins el maig de 2018 i posteriorment, parlant sobre les principals corrents ideològiques del *Procés*. Després, entrarem en la part pràctica de la nostra investigació, en la qual veurem l'anàlisi de les expressions del *Procés* en l'àmbit polític i judicial i concretarem els diversos significats partint dels marcs que utilitzen les diverses forces ideològiques del *Procés*. Finalment, anomenarem i explicarem les conclusions a les quals hem arribat un cop acabada la nostra investigació, en les que intentarem donar resposta a les qüestions que hem plantejat en aquest apartat.

Per tal de dur a terme l'anàlisi de les expressions del *Procés* en l'àmbit polític i el judicial, s'ha utilitzat una estructura determinada. Primerament, es posa en context l'expressió que s'analitzarà. Després, s'introdueix un discurs (d'un mitjà de comunicació o de xarxes socials) en el que apareix l'expressió i, a través d'aquest, es defineix el marc del que parteix cada concepte segons quina sigui la seva corrent ideològica que el sostingui. Darrerament, i un cop tinguem el significat complet de l'expressió aplicat a cada marc, concretarem la voluntat de poder que hi ha darrera de les diverses interpretacions, és a dir, el perquè es vol evocar un determinat significat a aquella determinada paraula.

2. FONAMENTS TEÒRICS: ABORDATGE DELS CONCEPTES CLAU

Com podem veure en aquest treball, és important concretar el significat i el sentit que li donem a les paraules. Cada terme representa teòricament un concepte, però cal tenir en compte que hi ha diverses maneres d'interpretar-los, depenent del context i del marc del qual es parteixi. Per aquest motiu, a continuació concretarem el significat que, al llarg d'aquesta investigació, atribuïm a un seguit d'expressions. El lector haurà de tenir en compte que, per tal d'interpretar aquest treball, ha de prendre especial atenció en com es defineixen aquests mots i expressions, ja que ens permetran començar a descobrir quin és el nostre abordatge teòric.

Són expressions que plantegen debat i controvèrsia a l'hora de concretar el seu significat: *llenguatge, discurs, anàlisi crítica del discurs, comunicació política, democràcia, societat, ideologia, poder, veritat i postveritat*.

Aquesta llista representa els conceptes claus per poder entendre integralment l'estudi i tenir en compte el sentit complet de l'obra. Ens servirà per començar a indagar en les nostres eines i objectes d'estudi, endinsant-nos cap al terreny del llenguatge en comunicació política.

2.1 LLENGUATGE

Si observem la definició del Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans (2007), trobem que el "llenguatge" és la "facultat humana de comunicar els propis pensaments o sentiments a un receptor mitjançant un codi lingüístic compartit".

Josep Maria Terricabras, filòsof i polític, en la seva obra *Allò que som*, reflexiona al voltant de la relació que s'estableix entre humans i llenguatge: "El llenguatge ens permet pensar, sospesar pensament, repensar-los, preveure i executar accions"².

Aquesta definició de Terricabras, a diferència de la del DIEC, va més enllà en l'anàlisi del llenguatge humà i afirma que aquest no és només la facultat de comunicar els

² Terricabras, 2018: 11

nostres pensaments, sinó que també ho és de construir-los i tenir-los en la nostra ment, per tal de pensar i prendre decisions.

En aquesta línia, trobem aquesta cita: "Sense llenguatge no hi hauria pensament, ni coneixement, ni sentiments o emocions pròpiament humans perquè en ell vivim, ens movem i som"³. Per tant, segons l'autor, el llenguatge és l'eina que ens possibilita viure i desenvolupar-nos pel món. En resum, gràcies al llenguatge som; i sense llenguatge no seriem, ja que és allò que ens fa ser el que som; humans.

Tant és així, que quan els humans comencem a ser conscients de la nostra vida, ens fem preguntes i ens donem respostes, que ens descobreixen la nostra existència al món. L'existència humana és lingüística, ja que la capacitat de reflexionar i prendre consciència de la nostra existència és possible gràcies al llenguatge. Quan ho fem, ens enfrontem al nostre propi llenguatge, i això és encarar-nos amb nosaltres mateixos, ja que "el llenguatge és l'expressió de nosaltres mateixos"⁴.

Segons Terricabras a *Allò que som* (2018), el llenguatge és una creació que utilitzem per tal de veure i entendre el nostre voltant, ja que el món humà és un món fet de paraules. Tanmateix, el llenguatge també significa la manera que tenim de relacionar-nos amb el món i de dominar-lo. Per consegüent, podríem dir que el llenguatge no és innocent i inofensiu, sinó que el tenim per tal de millorar la nostra presència al món.

El llenguatge parla del món que ens rodeja, no obstant això, no és una fotografia de la realitat. Hi ha tantes maneres d'entendre la realitat com de parlar-ne. El que aconseguim amb el llenguatge és acostar-nos a una realitat a fi de fer-la nostra i edificar sobre ella. No és un instrument per copiar realitats, "sinó que parla i crea pel seu compte noves realitats"⁵.

Conseqüentment, Terricabras afirma que "quan parlem de les coses que veiem, estem dient com les veiem nosaltres, com les entenem, estem parlant també de nosaltres

³ Terricabras, 2018: 26

⁴ Terricabras, 2018: 29

⁵ Terricabras, 2018: 35

mateixos"⁶. Per aquest motiu, no hem d'agafar les paraules com conviccions, sagrades i irrefutables, ja que el que mostren és una realitat subjectiva.

Seguint en aquesta línia del llenguatge com l'expressió subjectiva de la realitat, trobem al filòsof i lingüista Friedrich Nietzsche. A l'obra *Aurora*, parla sobre les conviccions humanes que en resulten de la relació que establim entre paraula i realitat:

"Sempre que els homes de les primeres edats situaven una paraula, creien haver realitzat un descobriment, creien haver resolt el problema; i el que havien fet era dificultar la solució. Ara, per tal d'aconseguir el coneixement, cal empassegar constantment amb paraules que s'han fet eternes i dures com la pedra, tant que fins i tot és més fàcil trencar-se una pedra que trencar una paraula"⁷.

Nietzsche pensa que el llenguatge és una eina humana que utilitzem per tal d'entendre, etiquetar, traduir i dominar el món, a la nostra manera. En el llenguatge hi ha voluntat de poder. Això no significa, però, que les paraules siguin la realitat, ja que la realitat, quan es redueix a les paraules, ja no és realitat, sinó una traducció subjectiva d'aquesta.

Aquí és, doncs, quan hem de tenir clar que el llenguatge no és sinònim de realitat, ni de veritat, ni tampoc de coneixement. És simplement una etiqueta humana. I, segons Nietzsche, per tal de construir veritats, no s'han de convertir en conviccions "eternes i dures com la pedra"⁸, ja que no podem dubtar que el que és veritat, per sobre de tot, no són les paraules, sinó la realitat. No podem enganyar-nos en afirmar que les paraules estan per sobre de la realitat, perquè, com hem dit, són una reducció subjectiva d'aquesta.

Dins d'aquesta perspectiva podríem incloure el concepte de *llenguatge performatiu*. En termes de Nietzsche, és quan s'ha trencat una pedra abans que una paraula. John Langshaw Austin a *Com fer coses amb paraules* (1982) afirma que el llenguatge no és un mer instrument per representar el món, sinó que té un caràcter performatiu. És a

⁶ Terricabras, 2018: 37

⁷ Nietzsche, 1994: 64

⁸ Nietzsche, 1994: 64

dir, certs enunciats duen a terme les accions que descriuen i per tant, constitueixen actes de llenguatge, perquè la seva enunciació és inseparable de la creació de realitats.

D'aquesta manera, el llenguatge passa de ser un instrument aparentment "inofensiu" per tal de poder entendre i pensar sobre la realitat, a convertir-se en un instrument de poder, capaç de mutar significats i construir noves realitats. Ja no és el llenguatge el que parteix de la realitat, sinó que la realitat parteix del llenguatge i, per tant, trenquem la pedra i ens quedem amb la paraula, pensant que la paraula fa la pedra, quan és la pedra la que realment fa la paraula.

2.2 DISCURS

Segons el DIEC (2007), la paraula "discurs" fa referència a: "Allò que hom diu d'una manera seguida, especialment allò que, dit o llegit en públic, tracta d'un assumpte amb cert mètode i certa extensió".

El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, doncs, defineix "discurs" com tot allò que una persona diu sobre un assumpte, amb un mètode determinat i una extensió. Ens hem de fixar, però, també amb la part que reconeix que "especialment allò que, dit o llegit en públic". Caldrà tenir en compte si els discursos formen part de l'espai públic i si és que sí, quin paper juguen en els assumptes públics.

A través del treball d'investigació *Definicions de discurs*, a càrrec de Deborah Schiffrin (2011), podem trobar diverses definicions de teòrics del discurs:

D'una banda, la definició de "discurs" provinent de la branca clàssica, els formalistes, és "la llengua més enllà de l'oració"⁹. Què hi ha però més enllà de l'oració? T.A. van Dijk afirma que "les descripcions de naturalesa estructural caracteritzen el discurs a diferents nivells o dimensions d'anàlisi i en termes d'una multiplicitat de diferents unitats, categories, patrons esquemàtics o relacions"¹⁰. Llavors, el punt comú que trobem entre la definició de Stubbs i l'apunt de van Dijk és que més enllà de l'oració,

⁹ Stubbs, 1983: 1

¹⁰ Van Dijk, 1985: 4

trobem diferents unitats que funcionen gràcies a la relació que s'estableix entre elles (Schiffrin: 2011).

T. A van Dijk va més enllà i subratlla que aquestes relacions parteixen del vincle que s'estableix entre context i discurs: "Les relacions funcionals amb el context del qual és part el discurs"¹¹.

D'altra banda, des de la branca estructuralista, Z. Harris (1951) defineix el discurs com "el següent nivell en una jerarquia de morfemes, clàusules i oracions"¹². La visió estructuralista de Harris el condueix a afirmar que allò que diferencia el discurs d'un seguit d'oracions a l'atzar és que en el discurs s'estableix una estructura, mentre que en les oracions a l'atzar no. Es tracta d'un patró a través del qual les diferents parts del discurs es van donant gràcies a la relació d'unes amb les altres (Schiffrin: 2011).

El que diferencia la manera d'entendre el "discurs" entre els formalistes, com Stubbs i van Dijk, i els estructuralistes, com Harris, és que els primers entenen que el discurs està format per elements externs al discurs, ja que creuen que per l'anàlisi s'haurien de tenir en compte altres dades derivades del context, que aportarien nous significats. En canvi, Harris només té en compte aquelles dades que formen part de l'estructura interna del discurs (Schiffrin: 2011).

En aquest treball, entenem el "discurs" com en la línia de van Dijk. El discurs és un conjunt d'oracions entrelaçades entre si, mitjançant una estructura interna que condueix a la concurrència oracional; però, a més, hem de tenir en compte que aquestes oracions s'estableixen per una relació amb la realitat. D'aquesta manera, és imprescindible posar èmfasi en el context que envolta i emmarca tot discurs, ja que entendrem que el discurs és segons el context que el rodegi i del qual parteixi. Això ens possibilitarà vincular el discurs amb el control social.

¹¹ Van Dijk, 1985: 4

¹² Schiffrin, 2011: 6

2.3 ANÀLISI CRÍTICA DEL DISCURS

Durant aquest treball, per tant, el que intentarem és fer una anàlisi del discurs. Hi ha un conjunt de teories que parlen sobre com estudiar de manera crítica el discurs. Aquestes conformen la matèria d'estudi per l'Anàlisi Crítica del Discurs.

Partint de la definició que realitza Neyla Graciela a *Anàlisi Crítica del Discurs: conceptualització i desenvolupament*, entenem per "Anàlisi Crítica del Discurs (ACD)":

"Al conjunt de principis i teories interdisciplinàries, en els quals s'integren diferents enfocaments per a l'exploració i interpretació del nivell micro i macro-discursiu, en el que el nucli de reflexió és sempre un problema social, cultural o polític, rellevant per a la comunitat en la qual es produeix, distribueix i comprèn el discurs"¹³.

Tal com s'ha comentat en l'apartat anterior, no entenem el discurs sense el context que l'emmarca. L'ACD és l'estudi del discurs partint de l'enfocament general que per analitzar qualsevol discurs cal descobrir el problema social, cultural o polític de la comunitat que és emissora i receptora del discurs (Graciela: 2011).

El fil conductor, d'adoptar una posició crítica en l'ACD, és entendre que l'investigador té la missió de treure a la llum la desigualtat social reflectida en el discurs. Des d'aquesta perspectiva, assumim que "el discurs públic orienta l'acció social amb la pretensió de prioritzar interessos col·lectivament elaborats i posicionats, en detriment dels interessos i expectatives d'altres sectors socials"¹⁴.

A nivell micro, l'ACD se centra en el conjunt de recursos i estratègies que permet desconstruir i desglossar les expressions en les que s'articulen els sistemes sígnics per atribuir significat al discurs. Hi configuren totes les disciplines que possibiliten descriure i interpretar tot allò expressat de l'experiència humana mitjançant el llenguatge. La finalitat és arribar a conceptualitzar totes aquelles formes de coneixement individual i col·lectiu que orienten les accions de la vida social (Graciela, 2011).

¹³ Graciela. 2011: 43

¹⁴ Graciela, 2011: 43

A nivell macro, l'ACD estableix relació entre l'estructura discursiva i l'estructura social, mitjançant les maneres de conèixer i representar. Com afirma Chilton (2005), atès que el discurs és precedit del coneixement sobre fenòmens, objectes socials, identitats i més factors de la realitat, cal partir de la premissa que la construcció del coneixement només es pot elaborar en la ment de subjectes d'una mateixa comunitat (Graciela: 2011).

A l'hora d'analitzar els diferents discursos del *Procés*, partirem de la idea de van Dijk, que afirma que la major part de construcció social que fem es basa en els discursos. En les dissertacions és on trobem les idees, les creences, les normes i els valors que utilitzem a l'hora de prendre les decisions sobre les accions socials. Per aquest motiu, la relació entre discurs i societat queda vinculada mitjançant processos de cognició (Graciela, 2011). Properament, veurem en què consisteix la cognició i com es relacionen el llenguatge i el discurs amb la realitat.

2.4 COMUNICACIÓ POLÍTICA

A *Reflexiones sobre la comunicación política*, Reyes, O' Quínn, Morales i Rodríguez (2011) citen i reflexionen al voltant de diverses definicions que han donat estudiosos sobre el concepte de "comunicació política".

Primerament, ens topem amb la definició de Wolton, en la que diu que la comunicació política és "l'espai en el que s'intercanvien els discursos contradictoris dels tres actors que tenen legitimitat per expressar-se públicament sobre política, i que són els polítics, els periodistes i l'opinió pública, a través de sondejos"¹⁵.

Per a Wolton (1998), la comunicació política és l'espai que permet la interacció entre la informació, la política i la comunicació, amb la finalitat de garantir el bon funcionament dels sistemes polítics democràtics. Com a disciplina, la comunicació política estudia la influència dels mitjans de comunicació, partint d'una perspectiva

¹⁵ Wolton, 1998: 31

més àmplia, en la que es fa èmfasi a la política, la comunicació i la informació, tenint en compte el paper dels mitjans, els sondejos i els polítics (Reyes, et al.: 2011).

Ochoa descriu la "comunicació política" com el procés "d'intercanvi de missatges d'ordre públic, entre emissors i receptors. Aquests papers poden ser executats de manera simultània pel govern i els ciutadans en un marc del sistema social"¹⁶.

És important tenir en compte que tant el paper d'emissor com el de receptor dels missatges polítics poden ser realitzats pel govern i pels ciutadans, d'aquesta manera es tracta d'una comunicació circular a dues bandes que es retroalimenta a nivell de producció i recepció.

En aquesta línia, trobem a Jean Marie Cotteret (1977), qui afirma que la "comunicació política és un intercanvi de la informació entre governants i governats, a través de canals de transmissió estructurats i informals"¹⁷.

Cotteret reconeix que els canals utilitzats per a difondre els missatges són diversos i que la comunicació s'esdevé gràcies a un emissor, un missatge, un receptor i una retroalimentació. Tal com diu Ochoa, tant governants com governats poden ser emissors i receptors dels missatges, però només serà comunicació política quan l'intercanvi d'informació produeixi conseqüències, de manera directa o indirecta i mediata o immediata, en el funcionament del sistema polític (Reyes et al.: 2011).

Durant aquest treball, entendrem la "comunicació política" com el procés d'intercanvi de missatges entre governants i ciutadans que construeixen l'opinió pública i que tenen conseqüències a nivell polític. Aquestes conseqüències acaben derivant, també, en socials i econòmiques. Cal reconèixer el paper d'enllaç que tenen els mitjans de comunicació, tenint en compte el paper d'un nou agent, les xarxes socials. Aquestes incentiven la retroalimentació en la producció i recepció dels missatges que afecten a l'estructura política, entre governants, mitjans de comunicació i ciutadans.

¹⁶ Ochoa, 1999: 19

¹⁷ Cotteret, 1977: 1

2.5 DEMOCRÀCIA

Segons el DIEC (2007), la democràcia és el "sistema de govern basat en el principi de la participació igualitària de tots els membres de la comunitat en la presa de decisions d'interès col·lectiu".

El *Diccionari de Filosofia per a estudiants*, de García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor (2001), defineix la democràcia com un sistema polític caracteritzat pel fet que la sobirania (el poder) resideix en el poble, qui l'exerceix a través d'eleccions periòdiques per a nombrar als seus representants en els òrgans de poder.

De fet, etimològicament es podria explicar part del significat del terme "democràcia": de *demos*, poble; i *cràcia*, govern. Per tant, literalment, seria el govern del poble. Cal veure però, com es materialitza i es fa efectiva la democràcia dins d'un sistema polític i d'una societat. (García, et al.: 2001)

Segons descriuen García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor (2001):

"En l'actualitat, s'entén per democràcia un sistema polític que posseeix imprescindiblement les següents característiques: divisió de poders (executiu, legislatiu i judicial), amb mecanismes de mutu control entre ells per tal d'evitar la concentració o l'abús de poder; elecció dels òrgans de poder, segons el criteri que cada ciutadà representa un vot (...); existència d'una Constitució que reconeix i garanteix el gaudi dels drets humans; i llibertat d'expressió i d'opinió, amb la finalitat de que tots els ciutadans puguin exercir el dret a la crítica i participar directament en els debats d'interès general"¹⁸.

En el treball, el concepte de "democràcia" serà fonamental, tant a l'hora de conèixer com es desenvolupen els principals actors de la comunicació política a nivell general, com també per tal de comprendre la manera en la qual l'esfera política i els mitjans utilitzen i emmarquen el concepte amb la finalitat d'influenciar i persuadir en l'opinió pública.

¹⁸ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 83 i 84

2.6 SOCIETAT

Segons el DIEC (2007), la societat és la "reunió permanent de persones que viuen segons uns valors i sota unes lleis comunes. La societat humana. Viure en societat".

García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor (2001) defineixen la "societat" com "la convivència i activitat conjunta de l'home, ordenada i organitzada conscientment. Consisteix en l'objecte general d'estudi de les anomenades ciències socials"¹⁹.

Rojas (2001) realitza un anàlisi de les diverses etapes històriques de la societat partint de la informació com a criteri de la divisió, a *Una anàlisi del concepte societat de la informació des de l'enfocament històric*.

Les etapes que s'hi diferencien són: *la societat de tradició oral*, en la que la informació flueix oralment, de generació en generació i de transformació lenta; *la societat d'elits privilegiades amb accés a documents manuscrits*, en la que tot i que es pot arribar a posseir documents, la informació està limitada a un poc nombre de persones; *la societat del document imprès*, en la qual la invenció de l'impremta i la revolució cultural va propiciar l'accés general a la informació; i finalment, *la societat de la informació*.

Actualment, doncs, segons Rojas (2001) ens trobem en la *societat de la informació*. Aquesta societat es caracteritza per cinc factors:

- i) Les relacions molt canviants i dinàmiques en l'estructura i funcionament de la societat, que exigeixen als individus actualitzar-se i estar al dia de tot el que succeeix en el món per a poder actuar i prendre decisions.
- ii) La globalització, un fenomen que determina una nova configuració econòmica i social a escala mundial, ja que apareixen un seguit de processos i problemes que afecten a la major part del planeta. Alguns d'aquests conflictes són derivats de la interdependència entre Estats, que causa que accions i fets d'un lloc del planeta tinguin conseqüències en un altre.

¹⁹ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 322

- iii) La tecnologia, que transforma la realitat a través del coneixement tècnic i científic. La societat té al seu servei la racionalitat instrumental d'objectes artificials, provinents de la computadora i les telecomunicacions. Aquests instruments permeten l'accés ràpid a la informació i a la seva producció.
- iv) El mercat, on la privatització i la desregulació dels principis neoliberals han provocat que algunes empreses necessitin d'informació per a poder incrementar els seus beneficis, perquè d'aquesta manera tindran més coneixements sobre els riscos i les oportunitats del moment.
- v) L'elevat nivell socioeconòmic, en el que la màxima preocupació dels individus ja no és garantir les condicions bàsiques de subsistència, sinó que aquests aspiren a assolir un nivell de vida alt, amb un gran nombre de necessitats superficials i complexes.

Cal tenir en compte el context que envolta el concepte de societat. Els apunts de Rojas ens ajuden a entendre des d'un punt de vista més transversal els trets identificatius de la societat actual. Actualment, doncs, no podem percebre la societat sense tenir en compte el paper que hi juga la informació, ja que és aquesta la que determina els actes i decisions de les persones, tant a nivell privat com públic.

2.7 IDEOLOGIA

Sempre que en aquest treball parlem d'"ideologia", ens referirem a la definició que dóna van Dijk a *Ideologia i Discurs* (2003): "Les ideologies són les creences fonamentals d'un grup i els seus membres"²⁰.

Van Dijk no li atribueix una connotació negativa al concepte. No obstant això, durant la història, la "ideologia" ha estat definida com a "sinònim de creences falses, equivocades o enganyoses"²¹. Aquesta manera d'entendre el concepte ha prevalgut en les ciències socials. Aquest ús negatiu del concepte provoca la polarització entre dos

²⁰ van Dijk, 2003: 14

²¹ van Dijk, 2003: 15

grups ideològics: "Nosaltres tenim el coneixement vertader; Ells tenen les ideologies"²².

Per exemple, en la interpretació que fa Marx sobre el concepte d'"ideologia" en Engels, és que les ideologies són expressions d'una falsa consciència, és a dir, creences populars equivocades, promogudes per la classe dominant per tal de legitimar un status i amagar les condicions reals a les que s'enfronta el proletariat (van Dijk: 2003).

Encara que les ideologies poden funcionar per legitimar el poder, van Dijk proposa un concepte més general d'"ideologia". D'aquesta manera, es permet l'accés a sistemes de creences positius d'un grup, com ara el moviment feminista o l'interracial, que precisament, s'oposen a les expressions de domini i a la injustícia social d'una altra ideologia proposant propostes pròpies que no es basen només en la negació dels principis de l'oposició (van Dijk: 2003).

Reconèixer la ideologia des d'un punt de vista més general i essencial ens permetrà adquirir un punt de vista inicial neutre –respectant la nostra naturalesa com a subjectes– per analitzar les diverses ideologies que envolten i emmarquen el *Procés*. Ara bé, també estarem atents a les expressions materials de domini i poder que legitimen algunes ideologies, ja que això pot explicar el perquè d'utilitzar el llenguatge i el discurs com a eines de poder polític i social dins de la societat.

2.8 PODER

Segons el DIEC (2007), quan parlem de "poder" ens referim a la "facultat que posa en estat de fer alguna cosa". Aquesta definició però, des d'un punt de vista sociològic i crític, queda aïllada de connexions entre les relacions de poder que s'estableixen entre les classes dominants i les classes populars.

En aquesta línia, García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor defineixen el "poder" com "el domini que exerceixen uns subjectes sobre els altres"²³. Quan diem "poder" ens

²² van Dijk, 2003: 17

²³ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 272

podem referir a les institucions que concentren els poders polítics, socials, econòmics i culturals, és a dir, a l'Estat com a encarnació de tots els poders (García et al.: 2001).

El poder no és completament un concepte abstracte, ja que quan es materialitza ho fa mitjançant persones, institucions i situacions de la vida. Una condició bàsica del poder –a menys que s'exerceixi sobre un mateix– és que es dur a terme entre dos o més agents que estableixen una relació de poder, en la que un té la capacitat de dominar per sobre de l'altre, i aquest darrer es veu obligat o condicionat a obeir (García et al.: 2001).

Segons García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor (2001), aquestes relacions de poder es caracteritzen pels següents trets:

- i) La coacció: és a dir, "la possibilitat d'exercir la força sobre algú, de tal manera que estigui obligat a obeir necessàriament"²⁴. La coacció sol expressar-se amb el càstig: qui no compleixi les ordres del poder, serà castigat. Un exemple d'això és l'obligació que tenim dins la societat a complir amb les lleis de l'Estat (autoritat). L'Estat disposa de la força política, legislativa i física (policia i militars) i de la força repressora (la presó) per tal de fer-se obeir. Malgrat això, també existeix una coacció de naturalesa ideològica o moral, exercit per elits socials i polítiques.
- ii) L'obligació: "en tota relació de poder és necessari que existeixi una obligació per part d'un subjecte sotmès al poder, i la capacitat per a poder imposar aquesta obligació per part de qui exerceix el poder"²⁵.
- iii) La jerarquia: "en les relacions de poder els individus no ocupen la mateixa posició, sinó que uns es troben per sobre dels altres, precisament perquè tenen poder per sobre d'ells"²⁶.

Aquesta manera d'entendre el poder, com una relació de coacció i d'obligació jeràrquiques que s'estableix entre dos agents –el dominant, que concentra el poder; i el dominat, que és sotmès al poder–, ens ajudarà a trobar la funció final del llenguatge

²⁴ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 272

²⁵ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 272

²⁶ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 272

usat des de l'esfera política. S'entendrà el llenguatge com un instrument de poder per tal de legitimar i acceptar creences i fets de determinats grups ideològics.

2.9 COGNICIÓ

Si cerquem "cognició" al DIEC (2007), trobem dues definicions que ens poden interessar. D'una banda, provinent de la filosofia, se'ns defineix com "acció de conèixer". D'altra banda, des de la psicologia i la pedagogia, es tracta de "l'operació mental per mitjà de la qual esdevenim coneixedors dels objectes". Es podria dir, doncs, que tenen una part comuna important, ja que en ambdós casos es tracta de conèixer. La darrera definició, però, va més enllà i es pregunta què coneixem i com ho fem. Aquest terreny és el que ens interessa.

Segons informa Rodríguez, el terme "cognició" s'entén, des d'una vessant psicològica, com el "coneixement adquirit mitjançant l'exercici de les facultats mentals"²⁷. Això implica l'existència d'una habilitat humana, que és anomenada com a "capacitat mental", determinada per un sistema intel·lectual i físic que es basa en una estructura que actua en els marcs de percepció, pensament, memòria, imaginació i voluntat (Rodríguez: 2007).

La cognició implica un seguit de factors: "processos mentals, marcs de referència (mapes), estructura de xarxes neuronals, sistemes d'informació mental, nivell multidimensional de contactes i comunicació, nivells d'interpretació, universos conceptuals, percepció, avaluació perceptiva i avaluació emotiva percebuda".²⁸

Norbert Wiener va comprar el procés de cognició del cervell humà amb una computadora. Es tractava de descriure com el cervell posa en joc mecanismes pel tractament d'informació. El sistema nerviós es podria comparar amb un sistema cibernètic, ja que ambdós sistemes estan formats per elements que estableixen entre ells relacions fortes, intercanvien amb l'exterior comunicació i executen programes d'acció (Rodríguez: 2007).

²⁷ Rodríguez, 2007:1

²⁸ Rodríguez, 2007: 1

Des d'aquest punt de vista, la cognició de la informació que rebem ens pot resultar, si més no, un procés complex i alhora determinant en la construcció de les nostres idees, pensaments, emocions, interpretacions de la informació externa i accions. Per tant, cal considerar, com ja hem remarcat anteriorment, que la cognició és el nexa entre la informació que rebem i la presa de decisions. En aquest estudi, intentarem descobrir alguns dels elements cognitius més essencials que determinen el tractament de la informació i, per tant, la nostra manera de pensar i d'actuar.

2.10 VERITAT I POSTVERITAT

El Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans defineix "veritat" d'aquesta manera: "Conformitat amb allò que és, ha estat o serà". No obstant això, les primeres accepcions s'acosten molt a aquest significat: "Coneixença, idea, d'una cosa conforme al que ella és"; o "Allò que realment és, realitat".

Està clar, doncs, que el concepte de "veritat" té un punt clau: el coneixement o la conformitat de la realitat. Per tant, és "veritat" tot allò que sabem o diem que és tal com existeix.

García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor (2001) senyalen els dos sentits fonamentals d'aquest concepte, el primer per referir-se a una proposició i el segon, a la realitat.

En el primer cas, es parla de "proposicions verdaderes en oposició a les falses²⁹". El nostre convenciment sobre la veritat d'una proposició pot dependre de les dades que reunim al favor de la proposició que volem demostrar, però la veritat de la proposició només depèn de la correspondència dels fets que enuncia.

En el segon cas, "una realitat és veritat si no és enganyosa o irreal". És el que s'anomena "veritat ontològica".

Per tant, haurem d'estar atents a les dimensions del concepte de "veritat", ja que per una banda, es manifesta en els discursos a través del llenguatge i, d'altra banda, es presenta en la realitat, com a veritat ontològica. Ara bé, podem dir que actualment

²⁹ García, Rodríguez, Lázaro i Agromayor, 2001: 361

tenim la convicció que un discurs és vertader si es basa en la realitat, tal hi com és. El problema, però, és que en la mesura que som subjectes d'aprenentatge cognitiu podem interpretar la realitat de maneres diferents. El que està clar, però, és que en cap cas això significa que es pugui mentir, construint una nou relat de realitat a partir de dades falses:

"La necessitat de veritat és la més sagrada de totes. Tanmateix, mai se'n parla. Quan es percep la quantitat i l'enormitat de falsedats materials exposades sense vergonya fins i tot en els llibres dels autors més prestigiosos, fa por llegir. Perquè es llegeix com es beuria l'aigua d'un pou dubtós"³⁰.

El concepte de "veritat" ha conduït a moltes reflexions. Una d'elles ha originat un nou concepte: la "postveritat".

Darío Sztajnszrajber (2017) debat al voltant dels conceptes de veritat i postveritat: "Encara que la veritat no existeixi, es generen consensos, molt dirigits des de certs estrats de poder, per tal d'establir que determinades idees passen com si fossin vertaderes"³¹. És més, tothom coneix sobre la falsedat d'aquestes idees, però igualment tothom necessita i vol creure en aquestes idees.

Sztajnszrajber (2017) explica com opera la postveritat basant-se en un concepte de Foucault. El filòsof francès va intentar allunyar-se de la visió repressiva del poder, per dir que el poder no reprimeix, sinó que normalitza. Actualment, no és que el poder dictamini i ens reprimeixi, sinó que el poder va construint la nostra manera de pensar, fins arribar a fer-la normal.

En l'efecte de normalització, Sztajnszrajber (2017) anomena als mitjans de comunicació com els actors principals, ja que construeixen nous formats de pensament per deixar de banda la informació. La informació flueix i circula molt ràpid per totes bandes, el tema important són les estructures amb les que pensem la realitat: "A vegades un té la sensació que la realitat executa el que els mitjans estableixen com a formats de pensament"³².

³⁰ Simone Weil, 1996: 48

³¹ Darío Sztajnszrajber, 2017: min. 2 ([youtube](#))

³² Darío Sztajnszrajber, 2017: min. 4 ([youtube](#))

El concepte de "postveritat" ens pot sonar com a eufemisme de falsedat i mentida. Però, la postveritat ens obre camí cap a la reflexió al voltant de les ideologies imposades per les elits polítiques, econòmiques i socials, a través dels mitjans de comunicació. A continuació, centrant-nos en la tesi que "el llenguatge és poder", analitzarem els principals factors i actors que hi juguen un paper determinant: mitjans de comunicació, líders polítics, opinió pública, marcs mentals i ideologia.

3. QUAN EL LLENGUATGE ÉS PODER

3.1 LA COMUNICACIÓ POLÍTICA NEIX AMB LES RELACIONS DE PODER

El concepte de "comunicació política" es distingeix com a tal per primer cop als anys 50. No obstant això, des que les persones es van organitzar en grup i van començar a desenvolupar el seu hàbitat en convivència, es van establir les primeres relacions de poder (Reyes *et al.*: 2011).

La comunicació utilitzada com a eina política ja fou important per a Sòcrates, Plató, els sofistes i Aristòtil, que van cultivar les tècniques d'oratoría i retòrica en el període clàssic de Grècia. Aquesta importància en l'ús del llenguatge polític s'estén per la República romana, passant per l'estat-nació, fins arribar al dia d'avui (Reyes *et al.*: 2011).

Tant les primeres relacions comunicatives polítiques com les actuals, coincideixen en què totes han estat i són jeràrquiques. En algunes èpoques històriques s'ha produït una concentració absoluta del poder; i, en d'altres, un poder més fragmentat o socialment més repartit. Dins d'aquesta context, neix la comunicació política.

De fet, els romans ja eren conscientment coneixedors de la relació imprescindible que s'estableix entre comunicació i poder. Herodot explicava l'existència de persones que actuaven com a "ulls del rei". Aquesta mena de funcionaris realitzaven la funció d'informar a l'autoritat sobre les opinions que tenien els ciutadans sobre els seus governants (Reyes *et al.*: 2011).

Aquests models de recol·lecció d'informació sobre les opinions i els pensaments de la població envers l'autoritat ha estat i segueix viu a dia d'avui. Partint d'aquest punt inicial i bàsic, a través de la història s'han anat formulant els models de propaganda per a l'acceptació de la forma de governar i la legitimació de les normes i regles socials de cada autoritat històrica.

En aquesta línia, Weber va afirmar que en tots els règims polítics de la història de la humanitat la comunicació ha exercit el paper d'aconseguir establir, justificar i construir les relacions de poder bàsiques en un sistema governamental. D'aquesta manera, la

comunicació ha estat sempre utilitzada com a una eina de l'esfera política per tal de garantir l'obediència de la població envers un sistema polític i econòmic i mantenir l'ordre de relacions de poder entre dominant-dominat (Reyes et al.: 2011).

3.2 ELS RELATS I L'ART D'EMMARCAR

"Els marcs són estructures mentals que conformen la nostra manera de veure el món".³³ George Lakoff, sociòleg i investigador de la lingüística i la cognició, inicia *No pensis en un elefant* entonant la tesi primordial de l'obra. Segons Lakoff (2007), els humans pensem i raonem partint d'estructures mentals que són el reflex de la manera amb què entenem la realitat. Aquestes estructures són anomenades "marcs".

"No pensis en un elefant. Facis el que facis, no pensis en un elefant"³⁴, demana Lakoff als seus alumnes de primer curs de Ciència Cognitiva, en una mena de desafiament cognitiu extremadament complicat. Acte seguit, tots dibuixen un elefant a la seva ment. Ja han pensat en un elefant. I és que, com diu Lakoff, "tota paraula, com elefant, evoca un marc"³⁵. Fins i tot, quan es nega un marc, s'està partint d'aquest marc determinat (Lakoff: 2007).

El llenguatge és el mitjà utilitzat per crear i identificar aquests marcs en les ments humanes. Les paraules, quan arriben al nostre cervell, són processades mitjançant aquests marcs mentals. Cada paraula representa un concepte i, aquest, parteix d'una estructura mental que llegeix i n'interpreta el sentit. Llavors, tota paraula és emmarcada i es relaciona amb una manera d'entendre i veure la realitat i, també, amb una manera de voler fer veure la realitat als altres.

Cada marc té un llenguatge associat, que l'identifica. Quan es vol canviar de marc, és a dir, de manera de veure i entendre el món, s'ha de canviar de llenguatge. Noves paraules estableixen un nou marc, i aquest, una nova realitat. Cada canvi de marc representa un canvi social material (Lakoff: 2007).

³³ Lakoff, 2007: 4

³⁴ Lakoff, 2007: 6

³⁵ Lakoff, 2007: 6

Conseqüentment, si es vol emmarcar la realitat d'una determinada manera, s'ha de tenir en compte quina és la manera que s'entén o es vol fer entendre la realitat. A partir d'aquí, s'escull un llenguatge que determinarà el contingut del missatge segons quines siguin les idees que s'expressen. Les idees del llenguatge són les que ideen i configuren el marc; i llavors, és quan s'emmarquen les paraules (Lakoff: 2007).

Lakoff explica que cada història necessita d'un marc que ens ajudi a entendre-la i a relacionar-la amb la realitat, per tal de construir un relat dels fets. Tot i això, no totes les idees utilitzades en un marc tenen una relació real amb el fet de la realitat que es vol demostrar. Encara que s'utilitzin elements que no formen part de la realitat d'aquell fet, es pot seguir reforçant el marc. El marc, per tant, no deixa de ser una metàfora; representa la realitat a través d'una imatge semblant, però no ha de ser la real (Lakoff: 2007).

Lakoff posa un exemple del que identifica com a *metàfora del mal*. Des de la dreta radical d'Estats Units, després de la Caiguda de les Torres Bessones, es va fer una lectura dels fets al voltant de la paraula "mal". L'ús d'aquesta paraula reforçava un marc que justificava un seguit de polítiques a favor de l'ús de la força i la venjança. En aquest context, el bé era bé sempre que lluités contra *el mal*; i el mal eren els islamistes radicals, solament, encara que ambdós bàndols enfrontats utilitzessin les mateixes maneres (Lakoff: 2007).

Dins d'aquesta idea de *mal* trobem que el mal només es pot vèncer en una lluita en la que guanya el més fort. El terme *mal* justifica tot tipus d'accions amb l'ús de la força, ja que *el mal*, encarnat en els nostres enemics, el combatem (sigui com sigui), i això ens converteix en *els bons*. Això coincideix amb la idea que el discurs polític i social de l'esfera pública molt sovint intenta polaritzar-se en l'heroi i el malvat. D'aquesta manera, s'estableix una justificació de les accions (que de ser immorals passen a ser morals), perquè la societat s'uneix per a combatre junts a un enemic comú (Lakoff: 2007).

Tanmateix, la *seguretat* també funciona com una altra metàfora utilitzada a fi de justificar tot tipus d'accions violentes i en contra de la llibertat i els drets. La lectura que se'n fa es basa en el marc que la seguretat permet protegir dels enemics i evitar

catàstrofes. D'aquesta manera, es legitimen tot tipus d'accions violentes, ja que per poder viure segurs cal protegir-se i combatre a tots aquells que atempten contra la seguretat i l'ordre (Lakoff: 2007).

Un altre exemple que anomena Lakoff sobre l'ús de les metàfores en la integració de marcs conceptuals en debat polític és la *metàfora nació*. La nació s'encarna i es personifica en una persona. Tota una nació és reduïda a un membre d'una comunitat, molt i molt gran. Aquest membre representatiu que defineix la nació pot ser el governant o el rei, bàsicament la persona que té més poder de la nació. Així doncs, es justifica fer mal a tota la nació; ja que si combatem la nació (població, cultura, institucions públiques) haurem guanyat a tal poderós. I d'aquí en surt l'equivalència: matar la nació és matar el mal (Lakoff: 2007).

A més, seguint amb la idea de la "nació com a persona", les nacions han d'actuar com a actors racionals. Com a tota persona racional el seu objectiu ha de ser aconseguir els màxims beneficis amb les mínimes despeses possibles. Aquesta metàfora dona a peu que es justifiquin actes que en si són immorals, però que per seguir aquest ordre preestablert i ordenat del capitalisme, l'objectiu primari de tota nació ha de ser obtenir els màxims beneficis (Lakoff: 2007).

Per Lakoff, per tant, queda evidenciada la idea que els marcs són estructures molt potents, ja que encara que hi hagi inferències, segueixen funcionant. Si el marc no coincideix amb els fets de la realitat, aquests resten amagats i ignorats, i en canvi, la força de persuasió s'adquireix mitjançant tots aquells que semblen coincidir amb la realitat: "Quan un marc es manté amb força però no encaixa amb els fets, s'ignoren els fets i el marc se segueix mantenint".³⁶

Durant la nostra anàlisi de les expressions més rellevants del *Procés* en l'àmbit polític i judicial, caldrà posar molta atenció en trobar els marcs dels fets que es descriuen en els discursos que veurem. Els marcs, com hem vist amb Lakoff, atribueixen el sentit complet a les paraules mitjançant l'ús del llenguatge i un sistema d'idees relacionades entre si. Per tant, quan analitzem el significat de les expressions del *Procés*, haurem de fer visible la manera en la que s'emmarquen aquestes expressions.

³⁶ Lakoff, 2007: 31

En aquesta línia, Teun A. van Dijk també parla sobre la importància d'unes estructures mentals en el procés de cognició de la realitat. Aquest lingüista afirma que els esquemes mentals que ens fem al voltant d'un esdeveniment o un fet es basen en tres elements: l'escenari, els participants, i el fet en si (van Dijk: 2003).

Els models mentals són estructures bàsiques que utilitzem per tal d'interpretar la realitat i que ens proporcionen un processament ràpid de la informació. Segons van Dijk (2003), doncs, quan ens posem davant de qualsevol fet, la nostra ment realitza un procés d'interpretar els fets, utilitzant un model mental concret. No obstant, van Dijk afirma que les anàlisis dels fets no s'haurien de basar en la primera impressió.

A més, tal com també ho explica Lakoff, van Dijk afirma que "el llenguatge inclou l'expressió i la composició de com construïm els models mentals"³⁷. En aquesta línia, el llenguatge exerceix la funció de crear i fonamentar els marcs mentals, ja que és el nexa entre els models mentals i el discurs. Sense llenguatge no podríem edificar i construir els models mentals.

Anant més enllà, van Dijk relaciona els models mentals amb la ideologia: "els models mentals també proporcionen afirmacions de creences"³⁸ i, per tant, una certa ideologia. Aquests models, però, poden veure's afectats pel coneixement, les actituds i les ideologies que tinguem prèviament. En conseqüència, podem arribar a relacionar una ideologia general amb una experiència personal; i doncs, podem arribar a canviar una creença negativa sobre una qüestió per a positiva, a partir d'una experiència personal (van Dijk: 2003).

En la nostra recerca, establirem una forta i inseparable connexió entre les ideologies i els marcs mentals. Enteses les ideologies com sistemes de creences compartides per un grup, aquestes ja funcionen en si com un marc conceptual. Cada ideologia està formada per un seguit d'idees que la legitimen. Per tant, les ideologies funcionen com a model mental ampli que, com observarem en l'anàlisi pràctica, poden utilitzar-se com a punt de partida en la configuració i construcció d'altres marcs i, en

³⁷ Van Dijk, 2003: 35

³⁸ Van Dijk, 2003: 32

conseqüència, poden incidir directament en la manera que interpretem els fets de la realitat.

Com hem comentat, per tant, tots els discursos contenen informació, però només una part d'aquesta s'expressa explícitament a través del llenguatge. La major part d'informació que es desprèn d'un discurs s'expressa implícitament, a través de les suposicions que s'integren dins d'un model mental. En aquest sentit, "els discursos són com icebergs, només expressen uns quants significats i dels quals es podria pressuposar més informació"³⁹.

Aquestes suposicions que realitzen l'emissor i el receptor del discurs es duen a terme mitjançant un tipus de coneixement. Aquest té a veure amb la cultura compartida entre ambdós i possibilita que el receptor entengui el missatge en la seva totalitat. L'emissor el construeix mostrant implícitament el seu contingut en el discurs. Van Dijk anomena aquest tipus de coneixement compartit com el "fonament comú" (van Dijk: 2003).

Per entendre en la seva totalitat les expressions que analitzarem en la part pràctica d'aquesta investigació, ja hem dit que haurem de descobrir el marc que implícitament rau en cada una d'aquestes expressions. Les creences que conformen cada marc no es mostren explícitament en el discurs, sinó que hi són de manera implícita. Així doncs, intentarem trobar aquestes idees implícites de cada un dels marcs mentals, partint del coneixement compartit entre els membres d'un grup.

Un cop hem establert la connexió entre ideologia i marc mental i hem vist com es manifesta, a continuació reflexionarem sobre els perills que pot comportar l'ús mal intencionat de marcs en el llenguatge. Tal com hem vist a *No pensis en un elefant* (2007), Lakoff afirma que *reemmarcar* o *emmarcar* no és manipular, ja que es tracta d'integrar un succés en el seu marc real, que és el que l'envolta i li dona el significat. Malgrat això, en el discurs polític s'hi presenten formes en què es manipula mitjançant l'ús de marcs. D'una banda la tergiversació és una forma de manipulació: es tracta d'intentar camuflar un succés delicat o pejoratiu en un marc que no té res a veure amb

³⁹ van Dijk, 2003: 35

aquest succés, però que un cop es fa la connexió, el succés aparegut en el marc queda com "acceptat".

D'altra banda, l'altra forma de manipulació de què parla Lakoff és la propaganda. Es tracta de convèncer a algú d'un marc que se sap que no és veritat i que aquest la interioritzi i l'acabi acceptant. La finalitat d'aquesta pràctica a nivell polític és aconseguir el control polític (van Dijk: 2003).

Walter Lippmann, a *L'opinió pública* (2003), també reconeix l'existència d'uns models mentals que fan comprensibles els fets de la realitat. Lippmann afirma que per tal de traduir a la ment humana la varietat i complexitat de la realitat, el que fem és reconstruir-la en models més assequibles i interpretables. Aquests models funcionen com a mapes que ens guien a través de la realitat.

El problema neix, però, quan es creen mapes que no beneficien a la població i que donen lloc a representacions fictícies de la realitat. Llavors, és quan els individus, a l'hora de prendre les decisions polítiques, es basen en ficcions que s'allunyen de la informació verdadera i necessària per prendre decisions com a ciutadans competents (Lippmann: 2003).

Quan analitzem les expressions polítiques i judicials del *Procés*, hem de tenir en compte que el fet d'emmarcar la realitat comporta una determinada manera d'interpretar-la. Per tant, caldrà anar més enllà de la interpretació i veure a qui afavoreix que la realitat s'entengui d'aquesta manera i quina és la seva finalitat. Els marcs poden convertir-se en eines molt potents per tal conduir i dirigir l'opinió pública cap a un sentit o un altre.

A continuació, veurem com Lippmann, a través de la seva cèlebre obra *L'opinió pública*, realitza un anàlisi sobre el paper poderós i fonamental que hi juga l'opinió pública a l'hora de fer un sistema democràtic més o menys exitós.

3.3 LA DEMOCRÀCIA I L'OPINIÓ PÚBLICA: EL JOC DE VEUS ENTRE POLÍTICS, PERIODISTES I POBLACIÓ

La democràcia és un sistema que necessita de la participació ciutadana per tal de funcionar correctament. Els ciutadans són els encarregats de prendre la decisió sobre qui són les persones que tenen el poder i dret de governar a tota una població i fer funcionar el sistema correctament (Reyes et al.: 2011).

La comunicació política és un joc de veus entre diversos actors que transmeten missatges i es retroalimenten de la informació que circula (Reyes et al.: 2011). L'opinió pública, és a dir, el pensament que tenen els ciutadans sobre la política de la comunitat, esdevé un ens imprescindible pel bon funcionament de la democràcia, ja que és la població la que acaba escollint els seus governadors. Per tant, l'opinió pública acaba alimentant les accions dels polítics, perquè aquests enviaran uns missatges o uns altres depenent de l'opinió de la població (Reyes et al.: 2011).

Walter Lippmann, periodista polític i escriptor, crític amb els mitjans de comunicació, parla sobre la importància de *l'opinió pública* enmig d'una sistema de democràcia representativa a la seva obra *L'opinió pública*. Lippmann, en la línia de Lakoff i van Dijk, pensa que l'única vinculació que podem tenir amb tots aquells actes en els quals no hem tingut una experiència directa són les imatges mentals que ens creem a la nostra ment sobre a partir de la informació que en rebem.

Les persones, indiferentment de si ens trobem al davant de realitat o ficció, podem arribar a sentir amb la mateixa intensitat. És més, a vegades, nosaltres mateixos ens construïm les ficcions amb què volem reaccionar i sentir. Aquestes ficcions són representacions mentals que es poden acostar o allunyar-se més o menys de la realitat (Lippmann: 2003).

Segons Lippmann (2003), per tal d'entendre i estudiar *l'opinió pública*, és imprescindible assumir la relació que s'estableix entre l'escenari de l'acció, les imatges mentals que ens projectem sobre l'escenari, i les nostres reaccions. Aquestes últimes, encara que parteixen d'una imatge mental, es duen a terme a l'escenari de l'acció.

Per tant, els actes polítics que la població realitza no es fonamenten en un coneixement directe i vertader, sinó que es basen en les imatges creades a la nostra ment per nosaltres mateixos o a través de tercers. La manera en la què mirem i compremem el món determina el nostre comportament. Malgrat això, aquest fet no determina el que aconseguirem, és a dir, els resultats de tots els nostres sentiments i reaccions.

Això condueix Lippmann a pensar que els humans, en la mesura que ens basem en les nostres representacions mentals i no en el fet en si, a l'hora de prendre decisions, ens relacionem amb la realitat de forma indirecta i deductiva, de manera que hi ha gran marge per l'error i el dubte (Lippmann: 2003).

L'única solució que veu Lippmann, per tal d'encaminar-nos cap a construir entre tota la població una opinió pública sana, és construir imatges mentals fiables i que s'acostin a la realitat del món. Si el món polític en el que ens enfrontem queda allunyat de visió i comprensió, estarem perduts com a ciutadans (Lippmann: 2003).

Cal tenir clar què són els assumptes públics. Segons Lippmann, són "els aspectes del món exterior que estan relacionats amb comportaments desenvolupats per tercers i que en alguna mesura interfereixen amb el nostre, depenen de nosaltres o ens interessen"⁴⁰. Per tant, es podria dir que l'autor defineix com a assumpte públic tot allò que afecti o incumbeixi a la població, en menys o més mesura, derivat de comportaments fets per tercers (Lippmann: 2003).

D'altra banda, Lippmann (2003) defineix l'opinió pública com les imatges de grups de persones o de referents de grups que provoquen que reaccionem i ens comportem d'una determinada manera. El perill de l'opinió pública, per tant, roman en la possibilitat que les imatges creades per aquests referents socials siguin més o menys fiables, s'acostin més o menys a la realitat, és a dir, que aquestes imatges s'apropin més a l'entorn del qual parteixin o, en contraposició, se n'allunyin.

Lippmann afirma que aquestes imatges mentals que fonamenten les nostres conductes estan afectades per una sèrie de factors que limiten l'accés que puguem tenir al fet. És el que anomena com a *censura artificial*, fent referència a "totes

⁴⁰ Lippmann, 2003: 21

aquelles limitacions del contacte social"⁴¹: al breu espai de temps que podem dedicar diàriament als assumptes públics; al constant resum dels missatges breus sobre els fets, a la dificultat d'expressar un món tan complex amb el llenguatge humà; i, per últim, a la por d'afrontar els fets que fan perillar la nostra aparent estabilitat i comoditat que comporta la vida en rutina (Lippmann: 2003).

Lippmann (2003) també afirma que hi ha factors interns —de la cognició humana— que afecten i influeixen a les imatges mentals. Es tracta d'idees i prejudicis que condicionen la nostra visió i interpretació dels fets, segons quins siguin els nostres interessos. En conseqüència, provoquen que les imatges mentals es basin en patrons estereotipats que rebem de l'exterior.

Ja encaminant-nos cap a les conclusions al voltant del concepte d'*opinió pública*, Lippmann afirma que la teoria democràtica tradicional, quan parla de l'*opinió pública*, no té en compte les conseqüències i problemes que "se'n deriven del fet que les imatges mentals dels individus no es corresponen automàticament amb el món exterior"⁴². En aquesta investigació, partirem de la premissa que els marcs mentals ens fan interpretar la realitat d'una determinada manera i, per tant, la imatge que tinguem a la nostra ment sobre un fet de la realitat no vol dir que realment es correspongui amb aquesta.

D'altra banda, la teoria democràtica ha estat el focus de l'objectiu de crítica pels reformistes intel·lectuals socialistes, volent reformular la teoria sobre l'*opinió pública*, tenint en compte la complexitat i la diversitat de la societat. Segons Lippmann (2003), però, aquests no han aconseguit afrontar el principal problema derivat de la idea que els individus ideem imatges mentals sobre el món exterior. La teoria reformista, per tant, es veu obligada a suposar que els individus tenim un coneixement innat sobre el món exterior, sense saber com ni per què.

Lippmann (2003) diu que, independentment de quin tipus de *procés* configuri l'elecció dels governants, en tota democràcia els governs representatius només podran exercir la seva funció correctament si compten amb una organització d'experts independents

⁴¹ Lippmann, 2003: 21

⁴² Lippmann, 2003: 22

que tinguin la missió de fer comprensibles i treure a la llum els fets claus sobre la presa de decisions polítiques.

D'aquesta manera, acceptar el principi de representació ciutadana ha de complementar-se amb el fet que la gent disposi de tota la informació necessària per comprendre el fet. Conseqüentment, seria possible realitzar una descentralització del poder per tal de fugir i allunyar-nos de les ficcions a les que vivim envoltats actualment, adquirint al mateix temps una opinió crítica i argumentada sobre els assumptes públics. (Lippmann, 2003). Llavors, no ens podem oblidar durant la nostra recerca de la importància que tenen els mitjans de comunicació a l'hora de construir una democràcia que representi al conjunt dels ciutadans. Així doncs, haurem d'estar atents de com i per què es transmeten diferents missatges que incumbeixen en les decisions polítiques de la població.

La premsa, l'encarregat teòric de realitzar el paper d'informador independent sobre els assumptes públics, té un paper una mica confús. D'una banda, s'espera que assumeixin les ficcions en les que vivim. D'altra banda, els lectors esperen de la premsa que els hi deixi al seu davant tot allò que necessiten per comprendre i atendre els fets públics, sense que això els hi suposi cap sacrifici i compromís (Lippmann, 2003).

Els demòcrates pensen que la premsa ha de convertir-se en la cura dels seus propis defectes. No obstant, Lippmann (2003) analitza la naturalesa de les notícies i de la base econòmica, i, seguidament, arriba a la conclusió que la premsa, per necessitat, és un reflex de l'organització imperfecte de l'opinió pública.

Finalment, vull destacar que Lippmann presenta la solució pel que fa a l'opinió pública. La premsa hauria d'establir-se i reformar-se com una ciència política que tingués el paper d'informador abans de la fase de prendre les decisions, en comptes de defensar o criticar sobre decisions ja preses.

Lippmann creu que una opinió pública competent necessita d'un periodisme competent. Aquest és l'únic camí cap a poder assolir una societat democràtica exitosa per als ciutadans. Els discursos en els que cercarem les expressions del *Procés* procedeixen en gran part dels mitjans de comunicació. Així doncs, en la línia que apunta Lippmann, per entendre com funciona la comunicació política en una

democràcia, hem de posar especial atenció en la construcció discursiva que fan els mitjans de comunicació, ja que aquests juguen un paper fonamental en fer arribar la informació als ciutadans. A partir d'aquí, caldrà veure de quina manera i amb quina finalitat els mitjans envien i posen èmfasi en certa informació. Tanmateix, també haurem de posar atenció en tota aquella informació important pels ciutadans de la qual els mitjans no se'n fan ressò. Tot això ens servirà per descobrir cap a quin sentit els diversos sectors ideològics del *Procés* volen fer encaminar l'opinió pública.

Seguidament, ens endinsarem més en la reflexió sobre el paper del periodisme en una societat democràtica, a través de les reflexions de Kovach i Rossenstiel.

3.4 EL PODER DEL PERIODISME:

A QUI SERVEIX, ALS CIUTADANS O A LES CLASSES DOMINANTS?

Kovach i Rosenstiel, a *Per què serveix el periodisme*⁴³, analitzen i reflexionen sobre el paper del periodisme en relació, sobretot, a la democràcia. "El periodisme creava la comunitat. El periodisme servia a la democràcia"⁴⁴. Aquestes dues afirmacions dels intel·lectuals serveix de declaració d'intencions i de sentència al voltant de la idea que democràcia és periodisme; i periodisme és democràcia.

El periodisme és democràcia gràcies a la lliure circulació d'informació. La informació ens fa lliures, ja que ens dóna la possibilitat d'involucrar-nos amb coneixement en tot procés democràtic. La democràcia permet el periodisme i el periodisme a la democràcia. Kovach i Rosenstiel (2012) defensen la idea d'unió imprescindible entre periodisme i democràcia. El periodisme ens fa lliures i permet que la democràcia funcioni, és a dir, el govern del poble, ja que ens dóna la informació necessària per a autogovernar-nos.

Tal com hem vist en el capítol anterior, segons Lippmann (2003) a *L'opinió pública*, els ciutadans s'informen a partir d'imatges que són distorsionades pels mitjans de

⁴³ Cap. I (21-41), *Los elementos del periodismo*: 2012

⁴⁴ Kovach i Rosenstiel, 2012: 23

comunicació. Imatges que aparentment es basen en la realitat però que estan deformades o incompletes, és a dir, que no expressen la realitat. A més, l'altre gran problema és que quan els espectadors reben i desxifren el missatge, aquest es veu afectat pel conjunt de prejudicis i estereotips que té el receptor. Per tant, la veritat queda allunyada de la vista dels espectadors.

Seguint en l'anàlisi dels missatges que envien els mitjans, aquests parteixen d'una comunitat que comparteix coneixements i punts de vista que es basen en l'ús d'un llenguatge determinat. Per tal de fer-ho, es creen amics i enemics que responen a un interès superior de conservar la jerarquia de poder dels governadors (Kovach i Rosenstiel, 2012).

D'aquesta manera s'impulsa i es motiva a la unió, ja que tant rics com pobres, governants i súbdits, comparteixen una amenaça comuna. Llavors, s'estableix un vincle que fa desviar el focus d'atenció cap a una banda comuna. No obstant, aquesta idea justament es contraposa amb la idea que periodisme significa *democràcia*. Per tant, o la missió existencial del periodisme ja no és aquesta, o bé el que a vegades es fa sota la disfressa de periodisme no és periodisme.

És en aquest punt en què ens podem trobar ara. El periodisme respon a les condicions del sistema econòmic capitalista, i no són només les censures governamentals, sinó que també es veu sotmès a interessos comercials, lluny del periodisme independent: "Existeix un nou perill: que el periodisme independent quedi desllegit en un dissolvent de la comunicació comercial i la autopromoció sinèrgica"⁴⁵.

La premsa es veu sotmesa a interessos comercials o governamentals, ja que no és premsa lliure, independent, sinó que està capitanejada i regnada pel capital de grans corporacions privades, de partits polítics o entitats governamentals. Llavors, aquest panorama comporta que quedi enrere la voluntat suprema del periodisme: oferir les eines necessàries als ciutadans perquè s'autogovernin en un sistema democràtic. La finalitat passa a obeir les lleis del mercat capitalista, oblidant el dret a la informació de tot ciutadà democràtic, i per tant, convertint-lo en súbdit de la informació i no en governador (Kovach i Rosenstiel: 2012).

⁴⁵ Kovach i Rosenstiel, 2012, p. 25

Realment els mitjans de comunicació s'encarreguen de donar la informació correcta per tal que els ciutadans ens puguem autogovernar? Tenim coneixement del que succeeix a nivell polític? On queda la idea que el periodisme porta a la democràcia? I és que, tal com afirmen Kovach i Rosenstiel, "potser no ens governem en absolut. El govern actua i la resta de nosaltres ens limitem a exercir de testimonis"⁴⁶.

Cal, però, tenir en compte un nou actor, que en resulta protagonista, en aquest joc de veus que s'estableix en l'esfera pública amb el llenguatge. La revolució d'internet ha canviat els patrons sobre qui produeix i consumeix la informació. Això significa que els ciutadans també s'encarreguen de produir al mateix temps que consumeixen informació. L'esfera pública ja no només se situa als mitjans de comunicació, sinó que a les xarxes s'hi juga un paper fonamental a l'hora de transmetre missatges (Kovach i Rosenstiel: 2012).

Així doncs, al llarg de la nostra investigació, caldrà tenir en compte el panorama polític i econòmic que envolta a les condicions d'existència dels mitjans de comunicació. La premsa, tal com hem pogut veure en aquest apartat, en la majoria dels casos, no serveix a la democràcia únicament, sinó que pot respondre a interessos comercials i polítics. Per tant, quan analitzem els diversos discursos de mitjans de comunicació sobre el *Procés*, haurem de preveure si tenen una línia ideològica marcada, ja que aquesta determinarà quins seran els missatges que s'enviïn des del determinat mitjà. D'altra banda, entendrem les xarxes socials com una nova plataforma per la producció i difusió de missatges polítics i doncs, també analitzarem discursos de les xarxes socials.

⁴⁶ Kovach i Rosenstiel, 2012: 35

3.5 IDEOLOGIA I DISCURS

3.5.1 IDEOLOGIA, LLENGUATGE I PODER

Tal com hem vist en el punt 2, Teun A. van Dijk (2003) defineix *ideologia* com a un conjunt d'idees que experimenten un procés cognitiu a l'interior de la persona, convertint-les en creences. Quan aquestes creences formen part d'un moviment o grup social, es diu que són la ideologia de determinat grup, que els identifica i distingeix com a tal dins d'una societat.

Les ideologies es mostren com a representacions socials de les creences compartides per un mateix grup. En la seva representació social, funcionen com a marc de referència que ens mostra la lògica de totes les creences que se'n segueixen. Dit d'una altra manera, les ideologies serveixen com a base per tal d'establir noves opinions sobre els fets nous que van succeint.

La ideologia va estretament lligada amb la pràctica i l'ús del llenguatge, ja que aquest fonamenta el discurs i, d'aquesta manera, s'expressen i es reproduïxen les ideologies. Per tant, cal destacar el paper importantíssim que juga el llenguatge per tal d'aprendre o modificar les creences pròpies i adquirir-ne de noves (van Dijk: 2003).

Segons van Dijk, les ideologies controlen les pràctiques socials i el discurs. Gràcies a aquests dos elements, les ideologies poden desenvolupar la seva funció de facilitar l'acció conjunta, les relacions de grup i la cooperació.

El poder contemporani ha utilitzat el discurs públic com una potent eina de control i domini social: "Qui controla el discurs públic, controla indirectament la ment de les persones (i la seva ideologia), i, per tant, les seves pràctiques socials"⁴⁷. D'aquesta manera, en les societats contemporànies, qui és capaç de dominar el discurs públic pot arribar a exercir una forta influència en les pràctiques socials i polítiques dels membres que conformen la societat (van Dijk: 2003).

⁴⁷ van Dijk, 2003: 48

En conseqüència, si definim el poder com "el control que un grup exerceix sobre les accions d'un altre grup"⁴⁸, les ideologies doten de les creences i principis necessaris com per legitimar, acceptar i justificar qualsevol relació de poder, com el domini d'un grup per sobre d'un altre o l'abús de poder.

3.5.2 ESTRATÈGIES DEL DISCURS I JOC AMB EL LLENGUATGE

Segons van Dijk, l'estructura bàsica del discurs ideològic es basa en un esquema general anomenat *el quadrant ideològic*, aplicable a tots els discursos. Es tracta de, per una banda, remarcar i emfatitzar dels "Nostres aspectes positius" i dels "Seus aspectes negatius". D'altra banda, s'ha d'evitar parlar o posar èmfasi dels "Nostres aspectes negatius" i dels "Seus aspectes positius" (van Dijk: 2003).

Un dels elements més bàsics i fonamentals en l'estructuració del significat en el discurs és el tema. Es tracta de l'element més global de significació, i representa la informació més rellevant i indispensable del discurs mitjançant proposicions completes de significat. És la informació que millor recordem del discurs, ja que és la base del discurs, que gira al seu voltant (van Dijk: 2003).

També, en la construcció del discurs ideològic, trobem el *fonament comú*. Es tracta d'un coneixement que mai es qüestiona i que implícitament es dona com a fonament, convicció. Són idees que es comparteixen amb tots els membres del grup, que funcionen com a conviccions irrefutables i implícites i que pressuposen un gran conjunt d'idees que les segueixen (van Dijk: 2003).

En referència a les proposicions implícites i explícites que es generen al voltant d'un discurs, cal esbrinar per què hi ha informació que es diu explícitament i, en canvi, d'altra se cita implícitament. Seguint l'esquema general del discurs ideològic, podem arribar a la conclusió de que a tot allò que se li vulgui posar èmfasi se li dirà explícitament; i, al contrari, tot allò que se'n vulgui treure es dirà implícitament (van Dijk: 2003).

⁴⁸ van Dijk, 2003: 48

Durant la nostra anàlisi, s'utilitzarà el quadrant ideològic com a eina a fi que ens ajudi a veure què és allò que es vol destacar i què no en el discurs. Això ens facilitarà la comprensió dels diversos marcs amb què es parteix a l'hora de construir el discursos. A més, com ja hem comentat anteriorment, per tal de fer visibles els marcs i el significat de les expressions que analitzarem, hem de tenir en compte que es basen en un conjunt d'idees, de les quals no totes es diuen de manera explícita en el discurs, però que sí es pressuposen. No podrem entendre el discurs, doncs, sense mostrar els implícits, que els podrem deduir partint del coneixement compartit entre els membres d'un mateix grup, el que van Dijk anomena el *fonament comú*.

Un altre element bàsic en el discurs, segons van Dijk, és la coherència. Depèn de les relacions causals que s'estableixen entre diversos fets, però aquesta relació també està marcada per la intencionalitat ideològica de l'emissor. Es poden fer relacionar dos fets sense que aparentment tinguin una relació directe, o bé fer una lectura des d'un punt de vista estigmatitzat i estereotipat, que encaixi perfectament amb el marc del qual es parteix (van Dijk: 2003).

Altres recursos dels què parla van Dijk (2003) són la sinonímia i la paràfrasis. Consisteixen en paraules o expressions que substitueixen a altres en els discurs, ja que comparteixen part de significat. El problema es deriva quan s'utilitzen altres paraules per connotar el significat, ja sigui perquè soni més positiu o més negatiu.

El contrast discursiu és un recurs molt utilitzat en el discurs ideològic. Partint de la idea que la majoria d'ideologies s'originen en oposició i combat amb una altra ideologia o un fet, aquesta estratagema es basa en oposar-se al grup contrari al nostre. Això s'assoleix mitjançant termes de polarització, per tal de definir la línia entre *Ells* i *Nosaltres* (van Dijk, 2003).

Tal com concretarem en el punt 4 del treball, el *Procés* independentista català es troba envoltat de diverses ideologies. En especial, però, ens centrarem en dues ideologies: la independentista, que sustenta gran part de les bases del *Procés*; i la unionista i/o constitucionalista, que nega els fonaments de l'independentisme i es mostra contrària al *Procés*. La primera ideologia neix per fonamentar i lluitar un moviment social i polític, el *Procés*. La segona, s'origina en oposició a la primera, és a dir, l'unionisme

neix per combatre a l'independentisme. Quan analitzem els discursos, doncs, ens trobarem amb un gran contrast discursiu, mitjançant elements connotatius i estigmatitzats que establiran una polarització per tal de marcar la línia entre *Nosaltres* i *Ells*. Veurem que des de les dues principals forces ideològiques del *Procés*, a vegades, es defineixen en contraposició a l'altra: *Nosaltres* som el que no són *Ells* i *Ells* són el que no som *Nosaltres*, entenent el *Nosaltres* com allò nostre positiu i *Ells* com allò seu negatiu.

Els exemples i les il·lustracions també tenen un paper important en el discurs. S'utilitzen com argument que condueix cap a una conclusió. Es tracta de confirmar una proposició a través d'una història real. L'engany es pot produir quan es vol agafar un exemple com el "tot", quan simplement es pot tractar d'un cas aïllat (van Dijk: 2003).

Per acabar, Van Dijk (2003) parla de la negació. Per tal de no negar directament utilitzant el "no" rotund, es poden utilitzar tècniques que neguen de manera suavitzada i camuflada, com per exemple "No tinc res en contra l'homosexualitat, però...".

Teun van Dijk, a *Ideologia i Discurs* (2003), també esmenta la importància de tenir en compte les estructures proposicionals del discurs. El significat del discurs s'organitza en oracions proposicionals. Es tracta d'idees —ja siguin vertaderes o falses— que van seguides l'una de l'altra i que comparteixen un pensament complet.

Totes les estructures proposicionals parlen d'actors, ja siguin els agents, els pacients o els beneficiaris. Poden aparèixer de maneres diverses: individualment o en grup, com a part de *Nosaltres* o exclosos del nostre grup com a *Ells*; o referint-se per característiques i situacions personals. El procés que sol passar és que els altres —*Ells*—, queden definits en el discurs com una massa homogènia exclosa, remarcant així la distància social entre ambdós grups oposats (van Dijk: 2003).

A vegades, també, s'empren verbs modals (hem, és possible que...) en el llenguatge per tal d'implicar cert grau de legitimitat a una acció de responsabilitat pròpia. (van Dijk, 2003) Per exemple, "Hem hagut d'utilitzar la força militar per mantenir l'ordre públic".

L'evidència significa un punt fort a l'hora de verificar una creença ideològica. Consisteix en mostrar "proves" com a argument. Aquestes proves, però, es poden basar en percepcions subjectives. A més, es pot arribar a utilitzar el que s'ha vist o llegit en els mitjans de comunicació com a prova evident. Cal tenir en compte que els mitjans, quan constitueixen els seus discursos, ho fan partint d'un marc ideològic i per tant, poden caure en la manipulació o en l'error. En el discurs polític sovint s'evidencien les creences partint del discurs de mitjans (van Dijk, 2003).

A vegades, els discursos polítics poden ser ambigus. Això s'explica perquè hi ha afirmacions d'una ideologia que no són políticament correctes i, llavors, el que s'utilitza són eufemismes, que acaben portant poca informació sobre el tema tractat i suavitzen i endolceixen els significats de les paraules substituïdes. (van Dijk, 2003)

Finalment, van Dijk (2003) afirma que es produeixen grans quantitats de fal·làcies en els discursos polítics: interrompre a la resta, amenaçar-los, evitar que argumentin, fer servir un argument irrellevant, jugar amb les emocions de les persones o adquirir l'argument d'autoritat.

Totes aquestes estratagemes en la configuració del discurs ideològic ens serviran de referència en l'anàlisi que es realitzarà a continuació sobre el llenguatge i el discurs que ha emmarcat i marcat el *Procés*. Entendrem la ideologia com un sistema de creences, compartides per un grup, que a la pràctica funcionen com un marc, és a dir, com una estructura mental que relaciona un conjunt d'idees.

En la nostra investigació resultarà fonamental veure de quina manera s'expressa la ideologia en els diversos discursos que analitzarem. Per tal de destriar els marcs ideològics dels discursos, posarem especial atenció en elements com els implícits, el fonament compartit, l'èmfasi, el contrast discursiu, les proposicions, la legitimitat i l'ambigüitat. El llenguatge no és quelcom innocent, i l'expressió ideològica d'aquest en el discurs ens servirà per veure amb quina finalitat s'emmarquen i es defineixen les expressions del *Procés* en l'àmbit polític i judicial.

4. EL "PROCÉS" INDEPENDENTISTA CATALÀ

Per tal de poder entendre i analitzar la batalla lingüística originada al voltant del *Procés*, és important tenir coneixement sobre els fets que han esdevingut moments crucials en aquesta etapa. Actualment, el *Procés* encara no ha finalitzat. Per aquest motiu, en aquest treball s'analitzaran de manera convencionalment acotada, tal com s'ha especificat en la introducció, les expressions que es conformen fins a maig del 2018.

Cal tenir clar què és el *Procés*: és un moviment social i polític que té la intenció de desenvolupar les eines i les accions necessàries per tal que els ciutadans catalans puguin exercir el dret d'autodeterminació sobre la independència de Catalunya. No obstant això, el dret a l'autodeterminació ha esdevingut més un mitjà que una meta, ja que la finalitat màxima per gran part dels membres del moviment és assolir la independència de Catalunya en forma de República.

Un altre punt important, en el que prèviament hem d'entrar són les ideologies que s'han originat arrel del *Procés*. Tal com hem pogut veure amb el pensament de van Dijk,⁴⁹ les ideologies conformen un sistema de creences que emmarquen la realitat. En aquesta línia, és important reconèixer quines ideologies es troben enmig del *Procés* per poder arribar a entendre i investigar quin és l'ús del llenguatge que s'ha fet des de l'esfera pública.

A continuació, doncs, presentarem el *Procés*, tant des del punt de vista cronològic dels fets, com des de l'ideològic.

⁴⁹ Consulteu 3.5

4.1 EL "PROCÉS": CRONOLOGIA DELS FETS

Com hem dit, el *Procés* està conformat per tots aquells fets i moviments que s'han dut a terme per tal d'aconseguir la independència de Catalunya a partir del 2010, en el marc de les accions populars aglutinades al voltant de l'ANC⁵⁰ i Òmnium Cultural⁵¹ i en el pla parlamentari dels partits independentistes. Tot i que el *Procés* fou batejat com a tal, des de l'esfera política, durant l'any 2012, es pot dir que uns anys abans va començar a experimentar un fort creixement el moviment social que demanava la independència de Catalunya.

Primer de tot, ens hem de remuntar a les causes que van conduir cap al naixement del *Procés*. L'any 2006, segons el CEO, només un 13.9% dels catalans i catalanes volien la independència de Catalunya. Per sobre, es troben opcions més valorades com continuar en el marc de la Comunitat Autònoma (38.2%) o en una Espanya federal (33.4%). (Ruiz: 2016)

Aquell any, però, significarà un abans i un després per al moviment sobiranista català. Els ciutadans catalans voten a favor de la proposta d'un nou Estatut d'Autonomia, aprovat al Parlament, que busca un nou encaix de Catalunya dins del marc de les comunitats autònomes. Després de l'aprovació popular, algunes forces constitucionalistes alerten que el text del nou Estatut no és compatible amb les lleis de la Constitució. És llavors quan Artur Mas i Zapatero acorden un altre Estatut, sacrificant part del que havia estat elegit a les urnes (Ventura: 2017).

Malgrat això, l'Estatut és portat al Congrés Espanyol per tal de tirar endavant la reforma. Encara que grups parlamentaris com ERC –que exigeix la proposta votada a

⁵⁰ Assemblea Nacional Catalana (ANC). És una entitat social que va néixer el 2011 amb la finalitat d'unir l'independentisme des de la societat civil. Ha resultat ser clau en l'organització i la manifestació civil a favor del dret a decidir i la independència, ja que, juntament amb Òmnium Cultural, han establert un full de ruta per a les mobilitzacions socials. A més, l'ANC ha resultat ser un punt d'expressió i connexió entre la societat civil i els polítics. Des del 2011 fins el 2018, ha tingut tres presidents: Carme Forcadell, Jordi Sánchez i, finalment, Elisenda Paluzie.

⁵¹ Òmnium Cultural. És una entitat social que defensa els drets civils i les llibertats dels catalans des de fa més de 60 anys. Busca fomentar la llegua catalana, la cohesió social, l'educació i la cultura a través de la societat crítica i activa. L'any 2010 l'Òmnium va organitzar la considerada primera manifestació independentista, que va resultar ser multitudinària. A partir d'aquest moment, l'entitat ha preparat fulls de ruta per a potenciar el *Procés* i en favor del dret a decidir. Des del 2010 ha tingut tres presidents: Muriel Casals, Joaquim Torra i Jordi Cuixart.

les urnes— i el PP —que afirma que només es podria aprovar si era consultat pel conjunt d'espanyols—, el juny del 2006 s'aprova en el Congrés dels Diputats la reforma de l'Estatut (Ventura: 2017).

Posteriorment, el Partit Popular denuncia, davant el Tribunal Constitucional, el nou Estatut d'Autonomia, afirmant que no encaixa dins del marc legal de la Constitució. A partir d'aquí, s'obre un llarg període judicial per tal de veure si és o no constitucional el text presentat (Ventura: 2017).

A causa de la llarga demora i els problemes judicials i les "retallades" de l'Estatut votat, l'any 2010 Òmnium Cultural convoca la primera gran manifestació sobiranista sota el lema de "Som una nació, nosaltres decidim" (Ventura: 2017). La reivindicació resulta la manifestació més multitudinària de la història en tot l'estat espanyol fins a aquell moment: més d'un milió de persones hi participen (Redacció La Vanguardia: 2010).

El 28 de juny de 2010 el Tribunal Constitucional anul·la diversos articles del nou Estatut d'Autonomia. Es declaren anticonstitucionals més de 14 articles, dictant també que el terme "nació" del preàmbul de l'Estatut no comptava amb cap validesa jurídica. (Ruiz: 2016)

Cal sumar l'agreujant de la crisi financera espanyola, que es va iniciar el 2007, amb la que es van produir nombroses retallades i pujada d'impostos per part del govern català, capitanejat per Artur Mas. CiU diu que es veu entre les cordes per culpa de la crisi provocada pel govern espanyol, i per aquest motiu es veu obligat a executar les "retallades" de l'any 2012 (Ruiz: 2016).

Aquest any, coincideix amb la gran manifestació a Barcelona capitanejada per les associacions civils ANC i Òmnium durant l'onze de setembre. Més d'un milió i mig de persones es manifesten sota el lema de "Catalunya, nou estat d'Europa". L'acte conclou al Parlament, on els manifestants exigeixen als polítics el dret a l'autodeterminació i el camí cap a la independència (Pi: 2012).

Nou dies després, el president del govern espanyol, Mariano Rajoy, denega la petició d'Artur Mas per tal de negociar i formular un nou pacte fiscal que permeti a Catalunya

recaptar i gestionar els impostos de manera independent, sense dependre de l'Estat espanyol (Redacció Diario El Correo: 2017).

El 27 de setembre de 2012 el Parlament aprova la consulta independentista. CiU, ERC, ICV i SI voten a favor de la proposta de realitzar un referèndum d'autodeterminació i, amb 84 vots, es tira endavant, en contra dels 21 de Cs i PP, i les 25 abstencions del PSC (Redacció Diario El Correo: 2017).

Llavors, CiU convoca eleccions pel 25 de novembre de 2012. Els partits independentistes –CiU, ERC i CUP– aconseguen majoria en el Parlament (Gencat.cat: 2012). El 25 de gener de 2013 el Parlament aprova per majoria la "Declaració de sobirania i del dret a decidir". Aquesta declaració és la que havia de permetre el dret a decidir. No obstant, immediatament el Tribunal Constitucional la suspèn (Redacció Diario El Correo: 2017).

Després de la suspensió, ANC i Òmnium Cultural organitzen per l'onze de setembre la "Via Catalana per la Independència", formada per una cadena humana de 400 quilòmetres, en què una gran assistència aconseguix connectar un punt del territori català fins a un altre (Ventura: 2017).

Quinze dies després, el Parlament aprova un nou mecanisme per tal de possibilitar el dret a decidir. Es tracta d'una consulta popular amb preguntes definides sobre la independència de Catalunya. Un mes després es demana de forma oficial la competència per a poder realitzar un referèndum (Ventura: 2017).

Tant el Congrés dels Diputats com el Tribunal Constitucional rebutgen totes les demandes del govern català per tal de fer un referèndum. El 27 de setembre del 2014, després de la manifestació de la Diada del 2014 de la V a Barcelona⁵², s'aprova la "Llei de consulta", firmada per Mas. Aquesta llei havia de fer possible, dins del marc legal, el referèndum (Ventura: 2017).

Però, com en els altres intents, el Tribunal Constitucional torna a denegar el permís per realitzar la nova proposta de referèndum. El Govern català, doncs, decideix reduir el

⁵² Diada de la V (2014). Més de 1.800.000 persones es manifesten a la Diagonal de Barcelona per tal de fer inevitable la consulta del 9 de novembre del mateix any. Els participants formen una gran V de Votar, de Voluntat i de Victòria. La mobilització s'emmarca dins la campanya d'ANC i d'Òmnium "Ara és l'hora". Consultat des de <https://assemblea.cat>.

referèndum a "consulta ciutadana", amb data pel 9 de novembre del mateix any. La consulta se celebra amb una participació de més de dos milions de catalans dels quals un 80% va votar a favor de la independència (Ventura: 2017).

La consulta, com la resta de mecanismes proposats pel govern, va ser vetada pel Tribunal Constitucional dies abans de la seva celebració. A causa d'això, Artur Mas, Joana Ortega, Irene Rigau i Francesc Homs són processats per la justícia espanyola (Ruiz: 2016).

Llavors, CiU i ERC acorden anar més enllà i presentar una candidatura unitària, anomenada Junts pel Sí, amb l'objectiu fonamental d'assolir el dret a decidir. Després d'això, tres diputats d'Unió abandonen el Govern i la formació en concret deixa la representació parlamentària i es desvia del camí independentista (Ventura: 2017).

Les eleccions avançades del setembre del 2015 acaben amb majoria independentista, un altre cop, sumant els vots de la CUP. Aquest darrer partit, decideix no invertir a Mas, que a la tercera investidura no es presenta com a candidat, sinó que ho fa Carles Puigdemont, alcalde fins llavors de Girona, i és elegit president de Catalunya. En aquestes eleccions, el PP cau a Catalunya i això permet la irrupció de Ciudadanos com a líder de l'oposició (Ventura: 2017).

A Espanya, després que les eleccions generals del desembre acabessin sense cap president del govern investit, es tornen a repetir al juliol del 2016. Encara que semblava que la nova força d'esquerres, Podemos, i un PSOE reformat podrien canviar el panorama governamental espanyol, el PP revalida el seu triomf i reedita el seu Govern (Ventura: 2017).

El 13 de novembre de 2016 milers de persones es concentren per reivindicar el recolzament social cap als càrrecs polítics de sobiranistes que es troben en via judicial. Artur Mas afirma que no va desobeir, sinó que va obeir el mandat popular elegit a les urnes (El Confidencial: 2017).

Finalment, Artur Mas és condemnat el 13 de març de 2017 per desobediència amb dos anys d'inhabilitació i una multa de 36500 euros. Les conselleres Joana Ortega i Irene Rigau també són condemnades per desobediència, la primera amb un any i nou mesos

d'inhabilitació i amb una multa de 30000 euros, i la segona amb un any i sis mesos i una multa de 24000 euros (El Confidencial: 2017).

Durant el mes de maig de 2017, Puigdemont li envia una carta a Rajoy dient que ha arribat el "moment imprescindible" perquè els dos governs s'asseguin a negociar. El president de la Generalitat demana trobar una solució pactada i pacífica, que passa per acceptar la demanda de la ciutadania de decidir sobre el seu futur (El Confidencial: 2017). Rajoy contesta a la carta de Puigdemont dient que no acceptaran negociar cap il·legalitat. No admeten qualsevol negociació que desencadeni en una consulta independentista, ni tampoc es plantegen cap diàleg per canviar la Constitució (El Confidencial: 2017).

Al cap d'un mes, Puigdemont fa pública la data en la que es durà a terme el referèndum: 1 d'octubre del 2017. La pregunta serà: "Vol que Catalunya esdevingui un Estat? I en cas afirmatiu, vol que aquest Estat sigui independent?" (El Confidencial: 2017).

El 6 de setembre, el Parlament aprova la llei de referèndum amb els vots a favor de JxSí i la CUP. Un dia després, el TC suspèn cautelarment la convocatòria del referèndum. El 8 de setembre, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya accepta la querrela de la Fiscalia contra el govern de Puigdemont per desobediència, prevaricació i malversació (EFE, 2018).

Mentre que Mariano Rajoy afirma que utilitzarà totes les eines necessàries per evitar la celebració del referèndum, Carles Puigdemont diu que les querelles no evitaran el referèndum (El Confidencial: 2017).

Pocs dies després, el TC suspèn la Llei de Transitorietat. La Fiscalia de Catalunya exigeix requisar les urnes i tot el material preparat pel Referèndum (EFE: 2018). Llavors, comencen els registres per tal de trobar les urnes i les paperetes del referèndum. Mentrestant, Puigdemont i el seu govern segueixen dient que se celebrarà i que inclús es poden descarregar les paperetes per internet. Arriba al port de Barcelona un vaixell carregat de guàrdies civils a fi de frenar la celebració del referèndum de l'1-O. El vaixell serà batejat amb el nom de "Piolín" (El Confidencial: 2017).

Arribada la data del referèndum, 1 d'octubre, més de 2 milions de persones surten a votar. Es registren un total de 2.3 milions de paperetes, de les quals el 90% són a favor de la independència. La jornada, però, va estar marcada per la presència de les forces de seguretat de l'Estat, que tenien la missió d'impedir la votació. Tant alguns polítics com alguns votants denuncien el paper de la Policia Nacional i la Guàrdia Civil durant la jornada de l'1-O, ja que es tanca amb més de mil ferits civils (Fariñas: 2017).

El 3 d'octubre, l'independentisme convoca una vaga general per tal de mostrar el recolzament cap al referèndum i la independència i per denunciar la violència policial. Al mateix dia, el rei Felip VI envia un missatge defensant la unió i la integritat de l'Estat espanyol i alertant a tots aquells que volguessin atemptar contra tot això (Fariñas: 2017).

El dia 10 d'octubre Carles Puigdemont, President de la Generalitat, declara la independència unilateral (DUI), tal com s'havia pactat al Parlament amb la Llei de Transitorietat. Al cap de pocs segons d'anunciar-ho, però, decideix suspendre la DUI per tal de poder facilitar un espai de diàleg amb el Govern central. La CUP, però, no està d'acord amb la suspensió i afirma que no hi participarà (Fariñas: 2017).

El 16 d'octubre, la jutgessa Carmen Lamela processa a Jordi Sánchez, President de l'ANC, i Jordi Cuixart, President d'Òmnium Cultural, per delictes de sedició. Se'ls acusa d'haver dirigit i motivat a les masses, durant els dies 20 i 21 de setembre, per tal d'impedir l'Operació Anubis. Ambdós líders entren a la presó sense fiança. D'altra banda, a Josep Lluís Traperó, cap dels Mossos d'Esquadra, se l'imposa mesures cautelars (Pérez i Fonseca: 2017).

El 21 d'octubre de 2017 el Govern central informa de l'aplicació del 155, que provoca el cessament de tot el Govern català i la intervenció completa del Parlament. Paral·lelament, Carles Puigdemont decideix no convocar eleccions autonòmiques i afirma que serà el Parlament qui aprovi o no la DUI (Fariñas: 2017).

Justament, el 27 d'octubre es fan les votacions al Parlament i la independència tira endavant. El Parlament aprova la resolució en què es diu que s'assumeix el mandat popular sorgit de les urnes de l'1 d'octubre. Es declara la independència de Catalunya

en forma de república. Mentrestant, Rajoy cessa tot el govern català i convoca eleccions pel 21 de desembre (Fariñas: 2017).

Tres dies després, Carles Puigdemont i part del seu govern imputat per la justícia espanyola se'n va cap a Brussel·les en secret. Des del Govern central es veu com una "fugida" per tal d'intentar sol·licitar asil polític. Al mateix temps, el TC suspèn la declaració d'independència del 27 d'octubre (Fariñas: 2017).

El 2 de nombre de 2017 la jutgessa de l'Audiència Nacional, Carmen Lamela, ordena l'ingrés de presó a Oriol Junqueras i set dels "exconsellers" per rebel·lió, sedició i malversació, mentre que Santi Vila paga la fiança que se li havia imposat de 50000 euros. Un dia després, l'Audiència Nacional confirma la presó pels Jordis, i -es posa en marxa la maquinària per a demanar l'extradició de Puigdemont. Dies més tard, Carme Forcadell, presidenta del Parlament, és processada per "ideòloga de la secessió". Forcadell acata el 155 i diu que la declaració d'independència va ser un acte simbòlic. La presidenta del Parlament evita la presó pagant fiança (Fariñas: 2017).

Després de dues setmanes, els partits del bloc independentista decideixen presentar-se tots, i per separat, a les eleccions del 21 de desembre per "defensar la República". Els "exconsellers" cessats Turull i Rull, surten de la presó després d'acatar el 155, mentre que Junqueras i Forn segueixen a la presó sense fiança (Fariñas: 2017).

El 7 de desembre, es dur a terme la manifestació "Omplim Brussel·les". Més de 50 mil catalans viatgen a Brussel·les per manifestar el recolzament a la independència, als polítics exiliats i internacionalitzar el *Procés* (Fariñas: 2017).

Després de la campanya electoral i de les darreres enquestes que situaven a ERC o Ciudadanos com la representació més votada, arriba el 21-D. Les eleccions presenten una participació històrica d'un 81.94%. Ciudadanos es converteix en la força més votada, amb 36 diputats, però el bloc independentista (JxCat, ERC i la CUP) torna a repetir majoria absoluta, amb 71 diputats (Redacció La Vanguardia: 2017).

El 22 de desembre de 2017, el jutge Llarena amplia la investigació per un possible delicte de rebel·lió d'Artur Mas, Marta Rovira i Anna Gabriel, entre altres. Uns dies després, el TS no admet la petició de retirada de la presó per part d'Oriol Junqueras.

Posteriorment, alguns exconsellers en processos judicials decideixen renunciar a l'acta de diputats i Rovira i Gabriel se'n van d'Espanya per no ser detingudes (El Independiente: 2018).

Roger Torrent és escollit nou President del Parlament, després que Carme Forcadell decideix no presentar-s'hi. Torrent presenta a Carles Puigdemont com a candidat a la presidència de la Generalitat. El TC, però, tanca la possibilitat que Puigdemont pugui ser candidat a la investidura, ja que afirmen que el president només pot ser investit presencialment. S'envia una ordre de busca i captura sobre Puigdemont (Diario Información: 2018).

Finalment, Carles Puigdemont anuncia l'1 de març que no es presenta com a candidat per a presidir el Govern català, i proposa el candidat número 2 a la seva llista: Jordi Sánchez, que des de la presó afirma que accepta la proposta (elEconomista.es: 2018). Al cap d'una setmana, el jutge Llarena dicta que no deixarà marxar Sánchez de la presó perquè pugui ser investit (Águeda: 2018).

Paral·lelament a aquesta decisió, es confirma la creació del "Consell de la República", des d'on Carles Puigdemont i els exconsellers que es troben a Brussel·les poden participar en les decisions polítiques funcionant com un govern simbòlic (March i Morales: 2018).

JxCat proposa a Turull com a candidat a la presidència de la Generalitat. La investidura es realitza sense èxit ja que la CUP decideix no recolzar a Turull com a president de Catalunya i afirma que s'ha trencat el bloc independentista i comença el compte enrere per les eleccions (Garcia, 2018).

Un dia després de la investidura de Turull, el 23 de març, Llarena envia a Turull, Romeva, Bassa, Forcadell i Rull a presó sense fiança i amb presó preventiva acatant el risc de fuga. D'altra banda, Rovira se'n va a Suïza i no es presenta davant el TC (Recuero, 2018).

Dos dies després, Puigdemont viatja a Finlàndia i és detingut a prop de la frontera amb Dinamarca i, posteriorment, traslladat a la presó de Neumünster (Alemanya). Pablo Llarena envia una euroordre d'extradició (Surroca: 2018). Els Comitès de Defensa de la

República convoquen concentracions davant de subdelegacions del govern espanyol i talls de carretera en forma de protesta per la detenció de Carles Puigdemont (Redacció CCMA: 2018). Els Mossos d'Esquadra activen l'Operació Minerva davant els CDR (La Gaceta: 2018).

El 5 d'abril la justícia alemanya deixa en llibertat a Puigdemont, ja que descarta qualsevol delictes de rebel·lió. Puigdemont queda en llibertat sota fiança i l'ANC fa la transferència dels diners perquè surti de la presó. La justícia alemanya dicta que no hi ha raons per les que Puigdemont sigui "perseguit políticament" a Espanya (Redacció CCMA: 2018).

Durant el ple d'investidura del 14 de maig de 2018, Quim Torra és nomenat nou President de la Generalitat. Després de setmanes de negociació per tirar endavant la investidura i no anar a eleccions, la CUP s'absté i Quim Torra, proposat per Carles Puigdemont, és elegit President de la Generalitat amb els vots a favor de JxCat i ERC.

Tal com hem dit anteriorment, el nostre anàlisi es concentrarà, especialment, entre el 2012 i maig de 2018, situant com a darrer fet destacat en relació el *Procés* el nomenament de Quim Torra com a President de Catalunya. És important tenir sobre la taula els principals esdeveniments i situacions del *Procés*, ja que d'aquesta manera les expressions del nostre anàlisi es podran contextualitzar. Situar el nostre objecte d'estudi a les situacions materials que l'envolten ens ajudaran a distingir-ne el significat i atendre l'expressió des d'un punt de vista més global.

4.2 LES PRINCIPALS IDEOLOGIES DEL "PROCÉS"

Concretar les diverses ideologies o corrents de força política del *Procés* no és una tasca senzilla, ja que, fins i tot, hi ha ideologies i corrents que comparteixen creences, arguments i valors i, conseqüentment, la línia de distinció a vegades pot resultar una mica confusa. Llavors, aquest procés de definició pot ser que no sigui del tot satisfactori a causa de la gran complexitat de matisos i grisos. No obstant això,

s'intentarà tenir presents aquests matisos durant la descripció de les diverses corrents i ideologies del *Procés*.

Tenir un mínim coneixement de quines són les ideologies que considero i identifico enmig del *Procés*, i les característiques fonamentals en què em baso per distingir-les pot resultar de gran ajuda durant la investigació.

Les ideologies, tal com hem vist amb les aportacions de van Dijk, les entenem com el conjunt de creences fonamentals que comparteixen els membres d'un mateix grup. Quan les apliquem a les ideologies i corrents polítiques del *Procés*, tindrem en compte totes aquelles idees polítiques, socials i econòmiques que determinen una manera d'interpretar i entendre la realitat.

Descobrir les creences ideològiques que giren al voltant del *Procés* independentista català ens permetrà veure quines són les idees i creences que conformen i recolzen aquestes ideologies. I, sobretot, ens ajudarà, durant la nostra anàlisi, per tal de reconèixer més fàcilment els diversos punts de vista, els marcs, els implícits, el coneixement compartit, i, en el seu rere fons, la voluntat de poder: cap a quin sentit es vol persuadir a la població perquè prenguin una decisió o una altra?

A continuació, doncs, es presentaran les ideologies o corrents de força al voltant del *Procés* que reconeixem en aquesta investigació.

*L'independentisme català*⁵³. La finalitat màxima, que actua també com a creença principal i imprescindible, és la independència de Catalunya. Aquesta ideologia parteix de la idea que Catalunya forma part d'Espanya arran d'una ocupació militar per part de les tropes borbòniques l'any 1714 i, posteriorment, Catalunya es veu oprimida pel Decret de Nova Planta. Tot i que es tracta d'una ideologia històrica, que s'ha anat traslladant al llarg dels anys, des del segle XIX, passant per la II República espanyola, la Guerra Civil, el Franquisme, la Transició, el pujolisme i el tripartit, és amb el *Procés* quan s'ha arribat al seu reconeixement màxim històric amb el major suport popular. El *Procés* ha permès traduir l'independentisme en un moviment polític i social, en el que

⁵³ Es tracta de l'independentisme aplicat al context català. L'independentisme en si l'entendem com el moviment que reclama la independència d'un país o d'una regió que forma part d'un altre Estat. L'independentisme dota al moviment d'un conjunt d'idees al voltant de la nació i del seu màxim desenvolupament econòmic, cultural i social en un context d'independència.

de manera transversal els polítics i la població juguen un paper determinant. Això és així perquè l'independentisme es nodreix amb la idea que només una revolució popular, amb la unió del poble català, podrà aconseguir la independència de Catalunya.

Aquesta ideologia afirma que Catalunya és una nació, ja que té una llengua, una cultura, una identitat i una tradició política i institucional que la distingeixen de la resta de l'Estat espanyol, a més d'un moviment propi que en reivindica l'existència. Es podria dir que es reconeix a Catalunya com una nació sense estat, i pel que es lluita justament és perquè esdevingui un estat independent en forma de República.

Un dels arguments que subjecten aquesta creença, a part dels trets identificadors com a nació, és l'aspecte econòmic. Es creu que el marc autonòmic en el que viu Catalunya dins l'Estat espanyol, perjudica molt l'economia dels ciutadans catalans. Catalunya és una de les comunitats que té més ingressos econòmics i potencial empresarial de l'estat espanyol, a part d'estar ben comunicada. L'independentisme es pot basar en la idea que Espanya ofega l'economia catalana i, que sense ella, Catalunya es podria convertir en una regió molt més rica i pròspera, sobretot pels seus ciutadans.

Un altre eix important per l'independentisme és el progrés social, democràtic i judicial. Es creu que Espanya és un país antiquat, repressor i antidemocràtic, i que instrumentalitza la justícia a favor d'una elit política i econòmica. S'entén que, tot i que Catalunya ha viscut dins del marc autonòmic espanyol, es tracta d'una de les zones més progressistes i avançades de l'Estat.

L'independentisme veu la independència com la finalitat que esdevé mitjà per convertir Catalunya en un país avançat i just, fet per tots i per a tots, amb llibertat d'expressió, un bon sistema per la societat del benestar i amb els tres poders independents i separats, enterrant així definitivament el període franquista.

Aquesta ideologia o accentuació política se subjecta també en el dret d'autodeterminació de qualsevol poble de l'ONU. Es veu el dret a decidir com el mitjà per assolir la independència i, per tant, uns dels objectius que sempre s'ha perseguit a nivell immediat és aconseguir realitzar un referèndum d'autodeterminació.

Simbòlicament, es reconeix la ideologia independentista amb la bandera de l'estelada.

Tot i que aquests són els trets que considero més essencials per definir el conjunt de creences que conformen l'independentisme, hem de tenir en compte que algú es pot considerar independentista per un dels molts arguments que fonamenten aquesta opció política. Per exemple, un pot afirmar està a favor de la independència de Catalunya perquè està interessat en el progrés econòmic i social del lloc on viu. A més, també troben ideologies que comparteixen una base amb aquesta, com per exemple el sistema de creences que creu en la independència dels "Països Catalans" (Catalunya, Comunitat Valenciana i Illes Balears), o els *reformistes*, dels que parlarem seguidament.

Sovint, la ideologia independentista pot aparentar conduir cap a un *nacionalisme català*, amb un auge del sentiment patriòtic i una reivindicació dels trets com a nació, incrementant així el sentiment de pertinença al grup. No obstant això, repeteixo que no considero, en la meva investigació, el nacionalisme català el mateix que l'independentisme, perquè el nacionalisme català es basa principalment en la idea de nació, i l'independentisme no, ja que figuren altres raons per tal de legitimar la independència de Catalunya.

En aquesta línia, un pot sentir-se espanyol i català al mateix temps, o simplement, no sentir-se català ni reconèixer-se en les seves característiques nacionalistes, i estar a favor de la independència per altres arguments.

*L'unionisme espanyol*⁵⁴. En aquest treball identifico l'unionisme espanyol com la ideologia nascuda en oposició a l'independentisme català, i que pot partir d'una tradició imperial o colonial. El principi fonamental és la idea que cap comunitat ni part d'Espanya ha de separar-se de l'Estat i, per tant, Catalunya no pot convertir-se en una regió independent. Aquesta ideologia, tal com també succeeix amb l'independentisme català, es magnifica arrel del *Procés* i el moviment independentista, ja que resulta contrari a la independència de Catalunya amb la seva permanència dins l'estat espanyol.

⁵⁴ Fem referència a l'unionisme aplicat al context català i espanyol al voltant del *Procés*. L'unionisme en si l'entendem com el moviment polític i social que defensa la unió territorial de l'Estat i s'oposa a la independència de qualsevol de les seves regions.

Per tant, l'unionisme es basa en el fet de no legitimar la independència de Catalunya i en la defensa de la unió territorial d'Espanya. Cal tenir en compte, però, que de l'unionisme se'n poden derivar altres ideologies que al mateix temps, al compartir el fonament primordial de la no divisió dels territoris de l'estat espanyol, poden funcionar com a arguments per l'unionisme.

D'aquesta manera, un pot estar d'acord amb la unió territorial d'Espanya però no compartir alguns dels arguments de l'unionisme; és més, un pot estar d'acord amb alguna creença de l'independentisme però seguir creient, per sobre de la resta d'idees, en la integritat dels territoris espanyols.

Un dels arguments més forts de l'unionisme es basa en el sentiment de pertinença. Una persona nascuda a Catalunya es pot sentir, al mateix temps, català i espanyol, o bé simplement espanyol, ja que s'autoidentifica amb trets considerats espanyols. Llavors, el sentiment de pertinença nacionalista espanyol es pot veure traduït amb ser contrari a la independència de Catalunya, ja que "Catalunya és Espanya". Dins de l'espanyolisme hi ha un corrent de força dominant que considera "espanyol" tot allò que formava part de la cultura, llengua i política de matriu castellana, relegant a "perifèric" i subsidiari la cultura, la llengua i la política de matrius gallega, basca i catalana.

Quan aquest argument es converteix en el principi bàsic, és a dir, quan el sentiment patriòtic porta al realçament dels trets nacionalistes i esdevenen el punt central de la ideologia, en direm *espanyolisme* o *nacionalisme espanyol*. Tal com hem distingit anteriorment entre independentisme i nacionalisme català, ara ho fem entre unionisme i espanyolisme. També, un dels arguments en el que es pot recolzar l'unionisme és que la independència de Catalunya representaria la ruptura social del poble català, i dels vincles del poble català amb el poble espanyol. Segons aquesta idea, la independència de Catalunya és un conflicte que provoca la divisió i l'enfrontament entre la població catalana. A més, algunes veus de l'unionisme posen en dubte la capacitat d'autosuficiència de Catalunya com a país, indicant que resulta tota una incertesa i que la separació de Catalunya d'Espanya significaria la fugida d'empreses per por al futur i a la capacitat d'equilibri econòmic. Tanmateix, la UE no

acceptaria a Catalunya. Aquest argument condueix a pensar que aquesta inestabilitat econòmica i política acabaria empobrint a la majoria de població.

D'altra banda, hi ha una corrent unionista que es basa principalment en una interpretació tancada de la Constitució i la legalitat, per tal d'afirmar, que no és possible la independència de Catalunya. Com hem vist durant la cronologia dels fets del *Procés*, el conflicte ha jugat un paper protagonista en la justícia espanyola, ja que segons els encarregats de jutjar el *Procés*, qualsevol moviment de secessió i referèndum són anticonstitucionals. Tot això pot resultar un argument pels qui defensen la unió territorial d'Espanya. Tanmateix, però, aquest conjunt d'idees en relació la Constitució i la legalitat funcionen en si com una ideologia, ja que reconeixen com a principi bàsic que la llei està per sobre de la democràcia i, per tant, la postura contrària a la secessió de Catalunya acaba derivant més en una conseqüència derivada d'aquesta idea que en un fonament en si. En aquest treball, es considera el *constitucionalisme* com una branca ideològica unionista que legitima una gran part de l'unionisme.

Finalment, és important considerar que si agafem l'unionisme en el seu sentit més ampli, es tracta de la ideologia que no està a favor de la separació de Catalunya de l'Estat espanyol, però potser que hi hagin grups que no comparteixin els arguments de l'unionisme, ni tan sols la finalitat en si.

Per exemple, trobem un grup ideològic que la seva meta és aconseguir una reforma de la Constitució i deixar enrere el període franquista realitzant una veritable Transició. En aquest grup, el reconeixem en el treball com els *reformistes* i, de la mateixa manera que succeeix amb el constitucionalisme, el reformisme l'entendrem com una ideologia pròpiament que, tot i no voler la independència de Catalunya, està a favor, per exemple, del dret a decidir o amb altres idees de l'independentisme, com la mobilització ciutadana, el paper protagonista de la participació popular en democràcia, la no repressió ni violència, la involució democràtica i de la societat del benestar, entre altres coses.

5. PROCESSANT EL "PROCÉS"

Un cop hem concretat el *Procés* en el seu context i en les diverses ideologies que en sorgeixen, podem començar a treballar en el nostre objecte d'estudi: les principals expressions del *Procés* en l'àmbit polític i judicial. En aquest apartat, veurem quines són les principals expressions que han sorgit de la interpretació que s'ha fet des de l'esfera política i també, judicial, sobre el *Procés*; sense oblidar que les expressions han arribat a l'esfera mediàtica i a la social.

Com hem pogut veure en la part teòrica del treball, el llenguatge és poder i, en la democràcia, es materialitza amb el control de l'opinió pública i, conseqüentment, de les accions dels ciutadans. El llenguatge emprès, doncs, en el *Procés*, des de les diverses ideologies, no és innocent. Les paraules utilitzades són molt més que paraules que representen un concepte, una realitat. Es tracta d'expressions que només es poden entendre si tenim en compte una sèrie d'elements que en determinen el seu significat integral.

Per tant, a l'hora de realitzar la investigació hem de seguir una estructura que ens permeti descobrir el sentit total de l'expressió tenint en compte aquests elements. Primerament, ens basarem en discursos polítics i mediàtics en què l'expressió hi aparegui per tal d'analitzar-la en el discurs. A partir d'aquí, cercarem el marc conceptual de l'expressió, tenint en compte quina és la ideologia de la qual es parteix per utilitzar el terme d'aquesta manera o de l'altra i el seu context.

Seguidament, un cop hàgim comprès el marc i el punt de vista de l'expressió, tindrem en compte elements com el coneixement compartit i els implícits que ens ajudaran a esbrinar qui són el *Nosaltres* i els *Ells* en el marc de l'expressió.

Un cop tinguem això, partirem del quadrant de van Dijk, que es basa en posar èmfasi en els aspectes positius de *Nosaltres* i els negatius d'*Ells* i, al mateix temps, ignorar els *Nostres* negatius i els *Seus* positius. D'aquesta manera, podem veure si el terme en aquell marc expressa un sentit connotatiu i eufemístic.

Tot això ens ha de conduir a concretar qui són els beneficiats d'utilitzar el terme d'aquesta manera i per què: quina és la persuasió que es vol fer arribar als receptors d'aquests missatges mitjançant l'ús de l'expressió? I, sobretot, aquesta creença cap a quina acció ha de conduir?

La investigació està dividida en dos grans apartats: *expressions d'àmbit polític i expressions d'àmbit judicial*. Aquesta classificació ens ajuda a agrupar les expressions en blocs temàtics. No obstant això, no és exclusiva, ja que hi ha expressions que juguen en més d'un àmbit i, fins i tot, hi ha àmbits que es nodreixen d'altres. Per tant, cal dir que en cap cas aquesta distribució té la intenció d'arribar a conclusions, sinó més aviat de facilitar l'ordre i la comprensió de la investigació.

A continuació, doncs, intentarem processar el *Procés*, fent referència a les expressions més fonamentals que s'hi concentren des del 10 de juliol de 2010, amb la primera gran manifestació a favor del dret a decidir, fins al 14 de maig de 2018, amb l'elecció de Quim Torra com a nou President de la Generalitat.

5.1 EXPRESSIONS D'ÀMBIT POLÍTIC

5.1.1 DEMOCRÀCIA

El terme "democràcia" és utilitzat pels dos grans blocs ideològics del *Procés*: l'independentisme i l'unionisme. A continuació, podem veure quin significat se li atorga depenent del marc de cada ideologia. Com hem vist anteriorment, en l'apartat 2⁵⁵ del treball, la democràcia és un sistema polític que posseeix imprescindiblement les següents característiques: divisió de poders, elecció popular dels òrgans de poder, existència d'una Constitució que garanteix els drets humans i llibertat d'expressió i d'opinió.

⁵⁵ Consulteu 2.5 Democràcia

Puigdemont: "No vivimos en una *democracia* tal y como la entendemos nosotros"

(...)

En una entrevista a TV3, (Puigdemont) se ha mostrado muy crítico con el Gobierno: "No vivimos en una *democracia* tal y como la entendemos nosotros", ha afirmado, recordando las amenazas contra los voluntarios del 1-0: "Se está haciendo una querrela general, cualquier persona que piense en colaborar ya está advertido por el Estado".

(...)

(La Vanguardia: 08/09/ 2017)

Carles Puigdemont, expresident de la Generalitat de Catalunya per JxSí i un dels líders del moviment independentista, va realitzar una entrevista a TV3, quan encara era president del govern, mesos abans de la celebració del referèndum de l'1-0.

La Vanguardia és el mitjà que recull la veu de Puigdemont en l'entrevista a TV amb aquest fragment. Tot i que La Vanguardia es caracteritza per no estar d'acord amb la independència de Catalunya, s'ha mostrat crítica amb alguns dels moviments que s'han realitzat des del Govern espanyol per tal de frenar els actes del *Procés*.

En aquesta notícia, el titular conté la paraula "democràcia" convertint-la en el centre d'atenció. Puigdemont, en aquestes paraules, afirma que des d'un grup s'entén de manera diferent la democràcia que com s'entén des d'un altre grup. Aquí, doncs, el *Nosaltres* i els *Ells* és de vital importància.

La democràcia, pels independentistes, parteix de la idea que és el govern del poble. No hi ha res més democràtic que la participació del poble en les decisions polítiques. Per tant, d'aquí se'n desencadenen algunes idees com per exemple que democràcia és votar, és viure en llibertat, és expressar-te en llibertat, és decidir sobre el meu futur com a poble, és referèndum, és estat de dret i també que democràcia és ser ciutadà. I sense això, no hi ha democràcia, o n'hi ha una altra, com s'afirma en aquestes declaracions.

Implícitament, sempre que la paraula "democràcia" apareix en els discursos de l'independentisme, s'aboquen aquest seguit de creences. Puigdemont, en aquestes declaracions, lliga la idea de no democràcia amb les querelles generals que se'ls imposa a tots aquells voluntaris que possibilitin l'1 d'octubre. Partint del marc esmentat anteriorment, pels independentistes que se'ls castigui judicialment per participar en l'1 d'octubre es veu com una vulneració de l'estat de dret i, per tant, quelcom contrari a la democràcia. Per què no podem participar en possibilitar el referèndum si en una democràcia hem de tenir el dret a votar i, per tant, a fer tot el possible perquè així sigui.

El *Nosaltres* som els independentistes, i el *Ells* el Govern central i els que pensen com ells. El govern central d'aquell moment, el PP, forma part de l'unionisme, però, anant més enllà, podríem veure que coincideix en gran mesura amb el constitucionalisme del que hem classificat com una branca ideològica de l'unionisme. Es tracta del constitucionalisme que, des d'una interpretació tancada de la Constitució, no accepta, de cap manera, un referèndum d'autodeterminació de Catalunya.

Puigdemont, en aquest discurs, posa èmfasi en els aspectes negatius del rival, afirmant implícitament quelcom semblant com que la democràcia d'*Ells* vulnera drets fonamentals com la participació ciutadana en política, el dret a la llibertat de reunió i d'expressió, i el dret a votar, drets bàsics en un estat de dret, i en un sistema democràtic.

Aquesta consideració condueix a pensar que segons *Nosaltres*, allò que diuen *Ells* que és democràcia, per nosaltres és el contrari. I el contrari de la democràcia és la dictadura. Implícitament, Puigdemont afirma que la *Nostra* democràcia és la bona, perquè és democràcia tal com *Nosaltres* l'entendem. Per tant, Puigdemont, li atorga un sentit negatiu a la "democràcia" d'*Ells* i positiu a la de *Nosaltres*.

Tanmateix, la idea que la democràcia és Constitució no es formula en aquest marc conceptual, ja que des del sector independentista es creu que les lleis justes s'han de respectar, però les injustes s'han de canviar. A continuació, observem la següent notícia:

La profesora danesa que puso contra las cuerdas a Puigdemont: "¿Democracia es sólo hacer referendos?"

(...)

Wind se enfrentó dialécticamente a Puigdemont preguntándole: "¿Democracia es sólo hacer referendos y encuestas de opinión o también respetar la legalidad y la Constitución?". Le lanzó una dura batería de preguntas, en una intervención de más de 10 minutos, con claros reproches, que Puigdemont recibió con gestos de risa nerviosa y sorpresa.

(...) Puigdemont contestó además al "examen" de Wind, como él mismo lo definió, señalando que hay que respetar la Constitución pero con una defensa a que la Carta Magna no es inamovible y puede ser modificada si hay voluntad popular, además de sostener que España "es una democracia sobre el papel".

(RTVE: 23/01/2018)

En aquesta notícia podem veure com sobreviu el marc independentista de democràcia quan el terme és emmarcat pel discurs del rival, els unionistes i/o constitucionalistes. Es tracta d'una entrevista que se li va realitzar a Puigdemont a Dinamarca, després que se n'anés d'Espanya per no ser detingut per la Justícia espanyola.

La notícia és de RTVE, mitjà de comunicació públic espanyol, que ideològicament, com a mínim en aquell moment, s'acosta al partit del govern espanyol, el PP. Per tant, es tracta d'un mitjà constitucionalista contrari a la independència de Catalunya i conservador de dretes.

De fet, podem apreciar el to i la ideologia del mitjà amb frases com "puso entre las cuerdas a Puigdemont" o "que Puigdemont recibió con gestos de risa nerviosa y sorpresa", que semblen fer indiciar que Puigdemont no sap com ensortir-se d'aquesta pregunta de Wind, cosa que pot portar a pensar que el marc en el que es basa és fals.

No obstant això, d'aquest text amb el que ens volem quedar és amb la idea que des del sector independentista no s'agafa la Constitució com un tret imprescindible d'allò democràtic, ja que existeixen lleis injustes i, la democràcia, no pot ser injusta, sinó es

passa de ciutadà a súbdit. D'aquesta manera, el marc de democràcia dels independentistes, la Constitució, està valorada però d'una manera diferent, evitant caure en el marc del rival.

Seguint amb la idea de "democràcia" per part dels independentistes, s'intenta potenciar l'ús de l'expressió "democràcia", ja que es configura com un dels arguments més forts per legitimar el dret a l'autodeterminació d'un poble.

D'aquesta manera, la democràcia entesa com el govern del poble mitjançant l'ús del vot com a ciutadà en un estat de dret, permet legitimar el *Procés* afirmant que el dret a l'autodeterminació ha de ser reconegut en tota democràcia. Per tant, estimulants el vot cap als partits "democràtics" segons els independentistes. I, encara més, amb el referèndum en el punt de mira, es vol fer entendre la idea que si vols viure en democràcia, vols ser tractat com a ciutadà, vols tenir uns drets, has de participar en el referèndum i així faràs democràcia. Els partits independentistes buscaven una alta participació perquè, tot i saber que seria considerat il·legal des del govern espanyol i la justícia, una alta nombre de vots i una alta mobilització podrien fer que aquell referèndum esdevingués legítim i representatiu.

Altrament, com que es tracta d'un concepte utilitzat des de la banda contrària a l'independentisme; l'unionisme, cal veure com s'entén i com es distingeix del sentit que li aboquen els independentistes.

Camelos catalanes: democracia es votar

Una democracia no es votar; es más, ni siquiera el voto puede considerarse como el elemento más representativo de una democracia

Referèndum és democràcia, democràcia és votar'. Nada ha sido tan efectivo para los independentistas de Cataluña como el hallazgo de este lema (...).

Democracia no es votar; votar es una consecuencia de la democracia que ni define ni acapara el concepto.

(...) La democracia solo puede considerarse como tal si se respeta el Estado de derecho, que es la red de seguridad ante la

existencia de una mayoría de ciudadanos que quisiera cometer un atropello sobre una minoría.

La Constitución española se blindó, la blindó la izquierda tras la muerte de Franco, para que ningún movimiento reaccionario pudiera modificarla con la aprobación de una ley en las Cortes, con la mayoría de diputados del momento. El 90% de los catalanes votaron esa Constitución y a ella, solo a ella, deben atenerse. Eso que les han dicho de que el "referéndum es democracia, que democracia es votar", es un camelo.

(Javier Caraballo, El Confidencial:05/09/2017)

El text que s'acaba de mostrar es tracta d'un article d'opinió al voltant de la manera d'entendre la democràcia pels independentistes. El Confidencial és un diari de dretes, conservador moderat i constitucionalista.

Caraballo, en aquest text, realitza un discurs que pot ser compartit per tots aquells constitucionalistes i, fins i tot, unionistes, ja que es mostra contrari al dret a l'autodeterminació i, s'oposen a la independència, al ser ambdues coses considerades anticonstitucionalistes.

El to utilitzat ja indicia que es tractarà d'un discurs ofensiu, amb la finalitat d'invalidar part del discurs utilitzat des del sector independentista. De fet, el titular de l'article ja ens indica quina és la tesi principal del text: "Camelos catalanes. Democracia es votar". Segons l'autor doncs, des del sector independentista s'ha volgut fer creure que la democràcia és votar quan és totalment una invenció dels catalans.

Cal tenir en compte que aquest text és escrit quasi un mes i mig abans del referèndum. Per tant, encara que explícitament no es digui que és un dels motius principals del discurs, els receptors d'aquest missatge deuen conèixer la proximitat temporal per la celebració del referèndum, ja que el discurs té més sentit un cop tenim en compte aquesta dada.

Des d'aquest punt de vista, democràcia s'emmarca en la idea bàsica de la Constitució. La democràcia és respectar les lleis de la Constitució, lleis, a més a més, votades pel 90% dels ciutadans catalans en el seu moment. Implícitament, doncs, se'n deriva la

idea que com es pot dir des del sector independentista que votar és democràcia si no es respecta el principis bàsics de tota democràcia, recollits en la Constitució, que a més, va ser votada per aquests mateixos que ara no la respecten, els independentistes.

D'aquesta manera es nega que democràcia és votar, ja que democràcia és Constitució, i votar és una conseqüència de la democràcia, però no la democràcia en si. L'estat de dret no es reconeix en els drets que defensen els independentistes (autodeterminació, llibertat d'expressió, llibertat de reunió...), sinó que es troba en les lleis constitucionals.

L'estat de dret és respectar la Constitució, que segons l'autor és la xarxa de seguretat davant una majoria de ciutadans que volgués atropellar una minoria. Implícitament, Caraballo està dient que el moviment independentista no democràtic vol atropellar a la minoria democràtica, ja que els primers volen allunyar-se de la Constitució però, els segons, es recolzen en ella.

Està clar, doncs, que des d'aquesta corrent ideològica es dóna un sentit negatiu a la "democràcia" entesa pel bloc independentista o, fins i tot, reformista, ja que aquests acullen el dret a l'autodeterminació i també creuen en la idea que democràcia és votar.

La intenció de fer entendre a la població que la democràcia és respectar i actuar segons el que es recull a la Constitució, és deslegitimar i invalidar les bases en les que es basa el moviment independentista, el *Procés* i el referèndum de l'1-O. Per tant, el que s'espera és que la gent pensi que per tal de ser democràtic no s'ha de ser independentista ni reformista, és a dir, no votar cap partit independentista i reformista.

No obstant això, com hem comentat, el text no es pot entendre sense el seu context, i és que al cap d'uns dies es porta a terme el referèndum per la independència. D'alguna manera, l'autor vol assenyalar que qui participi al referèndum s'està saltant la llei i, conseqüentment, la democràcia. Així doncs, el missatge que se'n dóna és si no et vols saltar la llei no participis en aquest referèndum. Per tant, es busca també que la població catalana no vagi a votar al referèndum; objectiu contrari al que vol donar el bloc independentista.

Per últim, veiem una altra manera d'interpretar la democràcia:

El referéndum es una «grave amenaza» para la democracia, según miembros del ECFR

Los firmantes denuncian que «el gobierno catalán está privando a más de 45 millones de españoles de su derecho democrático a decidir sobre el futuro de su propio país»

(ABC des de EFE, 30/09/17)

Aquest text és del diari ABC, diari conservador de dretes contrari a la independència de Catalunya, que comparteix idees amb l'unionisme i amb el constitucionalisme. La data de la notícia és molt propera al del referèndum de l'1-O, a menys d'unes hores per la celebració d'aquest.

En aquesta notícia s'agafa la veu del ECFR (Consell Europeu de Relacions Exteriors) com a autoritat, per tal de il·legalitzar el referèndum. Es vol posar èmfasi en la idea que el referèndum amenaça la democràcia espanyola. Per fer-ho, s'agafa l'argument del ECFR que afirma que no és democràcia perquè s'està privant a la resta d'espanyols que no són catalans del dret democràtic a decidir sobre el seu futur com a país.

Aquesta idea d'entendre la democràcia com el dret a decidir sobre el futur d'un poble com a país ja l'hem pogut veure anteriorment amb el concepte de democràcia que tenen els independentistes. Ara bé, aquesta definició de democràcia utilitza un element del marc dels independentistes per tal d'emmarcar-lo en el marc unionista, ja que el referèndum no és democràtic perquè si democràcia és que el poble voti, doncs votem tots.

Parteixen de la creença que el dret a l'autodeterminació s'ha de poder utilitzar en tot allò que afecta al teu país i, si Catalunya se'n va o no, afectarà a Espanya. Aquí, el poble passa a ser Espanya i no Catalunya i, per tant, tinc dret a decidir sobre Catalunya com a espanyol, ja que Catalunya és Espanya, tal com afirmen els unionistes.

No és casualitat que hores abans de la celebració del referèndum s'envii aquest missatge que referèndum no és democràcia; al contrari, és antidemocràcia, és

amençar-la, és atacar-la. Es vol persuadir en les accions de la gent, fent que els catalans no vagin a votar per no fer amenaçar la democràcia: no anar a votar vol dir ser democràtic. Si ho ets, no aniràs a votar. I, sobre el referèndum, no l'hem de tenir en compte, ja que és no és democràtic i, per tant, en un sistema democràtic com el que tenim a Espanya, el referèndum de l'1-O no té cap legitimitat i valor.

5.1.2 ESTAT DE DRET: CIUTADANS O SÚBDITS

Tal com succeeix amb "democràcia", "estat de dret" resulta una expressió emprada, especialment, pels que estan en contra de la independència i, pels seus rivals, els que estan a favor; de manera que, podem intuir, que seran vistos de dues maneres quasi antagòniques i partiran de marcs que no tenen res en comú entre ells. No obstant això, també veurem com els reformistes utilitzen aquest concepte.

Comencem el nostre anàlisi amb aquest tuit de Mariano Rajoy:

Pido tranquilidad a todos los españoles. El Estado de Derecho restaurará la legalidad en Cataluña. MR

(Mariano Rajoy, 27/10/2017)

Mariano Rajoy és el President del Govern espanyol pel Partit Popular. El PP és un partit que el definim com a conservador, de dretes i, sobretot, constitucionalista, ja que es basa en la defensa de la unió territorial d'Espanya i, principalment, en el compliment de la Constitució.

Per a poder entendre aquest tuit de Mariano Rajoy, resulta de vital importància contextualitzar. L'emet el dia 27 d'octubre, prop de les 3 de la tarda. El matí del 27 d'octubre en el Parlament es va dur a terme un ple que acaba votant a favor de la proclamació de la República Catalana. Es tracta d'un moment d'incertesa pel conjunt d'Espanya, en el que no se sap quines seran les actuacions que durà a terme el Govern espanyol per tal d'encarar la nova situació.

Rajoy, per tant, dirigeix un missatge de calma i tranquil·litat cap als seus seguidors. S'espera que tothom, que llegeixi aquest tuït, sàpiga el que ha succeït moments abans al Parlament. També implícitament s'evoca la idea que s'ha perdut el marc legal a Catalunya, per això s'ha de restaurar. A més, avisa de properes accions que es duran a terme mitjançant l'estat de dret. Què és, però, segons Rajoy i el bloc constitucionalista i unionista, l'estat de dret?

L'estat de dret és allò que possibilita la legalitat, i la legalitat es troba en les lleis, i les lleis en la Constitució. L'estat de dret, doncs, és assegurar tot allò que es diu a la Constitució. Si, tal com afirma Rajoy, l'estat de dret és l'encarregat de tornar a la legalitat, podem intuir que es realitzarà algun moviment per contrarestar els efectes de la proclamació d'independència, sota les eines que possibilita la Constitució. L'eina en qüestió serà l'aplicació de l'article 155. Més endavant en parlarem.

Ara, però, veiem com s'interpreta l'Estat de Dret des del sector independentista:

Mas acusa Espanya de ser «un Estat de no dret» per l'amenaça del Tribunal de Comptes

(...)

L'expresident de la Generalitat, Artur Mas, ha lamentat la decisió del Tribunal de Comptes d'obrir un nou procés contra ell, les exconselleres Joana Ortega i Irene Rigau, i l'exconseller Francesc Homs, per demanar cinc milions d'euros, el cost del 9-N. En un acte de l'ANC a Andorra, Mas ha qualificat l'actuació d'"insòlita i impresentable" i ha acusat Espanya de no ser un Estat de dret. "La gent que vam fer el 9-N ja hem estat jutjats per la via penal i se'ns va condemnar, però no pel delictes de malversació de fons públics", ha recordat l'expresident. "Ara ens volen tornar a jutjar per una cosa que ja ha estat jutjada. Això demostra que Espanya és un estat de no dret: una cosa que ja ha esta jutjada no pot ser jutjada de nou", ha reblat.

(...)

(March i Surroca, ND: 19/07/2017)

Aquesta notícia és de Nació Digital, diari que es defineix com a independentista d'esquerres. Aquí, es recullen les declaracions de Mas durant una entrevista en la que els focus estan posats en la multa de 5 milions d'euros que la justícia espanyola ha posat a l'expresident del Govern català, per malversació de fons públics per la celebració del 9-N.

En aquestes declaracions, Mas acusa a Espanya de ser un Estat de no dret, al contrari que feia Rajoy, quan implícitament reconeixia a Espanya com un Estat de Dret. Primer de tot, és important veure qui som Nosaltres i qui són Ells. Nosaltres som els que duem a terme el *Procés*, per tant, els independentistes, que ens veiem enormement perjudicats per l'Estat de no dret d'Ells. Aquests últims són els nostres rivals, els que ens persegueixen per castigar-nos per dur a terme el *Procés*, els que el volen aturar. Ells són Espanya, però no tota la gent d'Espanya, sinó la gent de l'Estat espanyol.

En aquest text, tan els autors de la notícia com el mateix Artur Mas, es vol destacar la idea d'Estat del no dret, que li dona un sentit pejoratiu. Idea contrària a l'Estat de dret. Llavors, com es defineix des d'aquesta perspectiva l'Estat de dret? Com hem comentat abans, en l'apartat anterior, l'estat de dret pels independentistes s'entén com l'Estat que respecta i vetlla pels drets que tens com a ciutadà. L'actor que ha de possibilitar que això sigui d'aquesta manera és la justícia i, perquè la justícia funcioni és vital la separació de poders.

En aquest cas, Mas afirma que Espanya no ho és ja que se'l torna a jutjar d'un delictes pel qual ja ha estat jutjat, dient que això no és possible dins d'un estat de dret. L'encarregat de dur a terme l'Estat de no dret és el mateix que el de l'Estat de Dret, la justícia, en aquest cas, l'espanyola, que no funciona com hauria de funcionar. L'estat de no dret t'acaba portant a ser súbdit, i no ciutadà, com sí que ho faria l'Estat de Dret.

Aquesta idea vol contrarestar l'ús que se'n fa des del sector constitucionalista de l'expressió "Estat de Dret". De les paraules de Mas es poden extreure alguna creença com aquesta: Com poden dir (*Ells*) que Espanya és un estat de dret si em vulnera els drets?

Aquesta lectura s'acosta a l'Estat de dret dels independentistes: aquell estat que em permet exercir i em reconeix els meus drets com a ciutadà d'un estat democràtic.

A continuació, veurem l'Estat de dret en boca dels reformistes:

Iglesias pide que la UE retire a España el derecho de voto por "violación grave" del Estado de Derecho

Los cinco eurodiputados de Podemos en el Parlamento Europeo han remitido una carta al presidente de la Comisión Europea, Jean-Claude Juncker, con la que piden que estudie la posibilidad de poner en marcha el artículo 7 de la Unión Europea, para examinar si el Gobierno español ha cometido una "violación grave" del Estado de Derecho en su actuación para frenar el referéndum independentista de la Generalitat.

(...)

"Las imágenes de la Policía reprimiendo violentamente a los ciudadanos que buscan expresar su opinión sobre la independencia de Cataluña se están viendo en todo el mundo y están causando una condena generalizada", critican los eurodiputados en la misiva. (...)

(OkDiario: 02/10/2017)

Aquest text és d'Ok Diario, mitjà digital conservador de dretes que destaca pel seu paper important contra la independència de Catalunya. Tot i així, no tindrem en compte el mitjà, ja que considero que aquesta notícia explica un fet i el to és bastant neutre, i el que ens pot aportar més informació és el fet en si.

Llavors, cal tenir en compte que segurament la majoria de lectors d'OkDiario parteixen d'un marc en el que les paraules d'Iglesias són interpretades com quelcom ofensiu o irreal. Però, el que realment ens interessa ara, és entendre el marc que envolta l'expressió Estat de Dret pels reformistes.

Contextualitzant, Iglesias, líder de Podemos, partit que entenem com a reformista, ja que demana una nova Constitució i un nou encaix de Catalunya dins del marc d'Espanya, realitza aquest comunicat a la UE un dia després de l'1-O. Es tracta d'una denúncia en contra de la vulneració de drets que es van dur a terme per tal d'evitar el referèndum, segons Podemos.

Per tant, podem dir que l'Estat de Dret dels reformistes s'acosta al dels independentistes. L'Estat de dret pels reformistes significa la no vulneració dels drets,

com en aquest cas es fa esment al dret de la llibertat d'expressió i opinió, és a dir, l'Estat de Dret és aquell que respecta i permet als ciutadans emprendre els seus drets.

Els reformistes defensen una reforma de la Constitució i, per tant, l'Estat de dret es veu representat en la Constitució, com sí que ho pensen els constitucionalistes. Precisament, el que volen els reformistes és adequar la Constitució als drets fonamentals pels ciutadans. Aquesta manera d'entendre l'Estat de Dret els legitima una de les creences més fonamentals del seu grup. Podem veure, doncs, com les dues maneres d'emmarcar el terme "Estat de dret" parteix gran part del marc ideològic de cada corrent.

5.1.3 REPÚBLICA

El terme "República"⁵⁶ ha esdevingut protagonista al llarg del tot el desenvolupament de la lingüística del *Procés*. Com hem comentat en l'apartat 4.2, la "república" esdevé la fita a assolir pels independentistes, ja que possibilita materialitzar la independència de Catalunya. No és d'estranyar, doncs, que des del discurs independentista sigui una expressió molt utilitzada. Ara bé, què és el que aboca aquest concepte?

No hi ha obscuritat que pugui engolir tanta esperança. Tenim la llibertat davant nostre: guanyem-la! #RepúblicaCatalana

(@carlespuigdemont, Instagram: 28/01/2018)

Des de l'independentisme el terme "República" té un sentit molt positiu. La República és el somni fet realitat, és la llibertat, és esperança, és llum. Representa el mitjà pel qual es pot construir un nou país, sota els valors de la llibertat, la igualtat, la justícia, la solidaritat, la multiculturalitat, el progrés i, sobretot la voluntat popular. La República significa la victòria de l'independentisme, l'haver arribat a la meta, l'escenari de ser lliures. La lluita popular per la llibertat.

⁵⁶ República: "Forma de govern en què el cap d'estat té caràcter electiu i no hereditari". (DIEC: 2007) Consultat des de: <https://mdlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=rep%FAblica&operEntrada=0>

Podem dir, doncs, que quan es parla de República, pels independentistes, s'evoquen tot un seguit de valors positius que tenen relació amb els principis bàsics del que consideren democràcia: llibertat, voluntat popular, construcció de baix a dalt, igualtat, etc. Englobar aquest terme en un discurs permet ser un discurs esperançador, de canvi cap a millor, de futur pròsper per a tots els catalans.

El crit unànim de l'#10Oct 🇪🇺 ressonarà en el temps. Una de les majors victòries de la història recent de Catalunya és haver passat d'independentistes a republicans: una força immensa de ciutadans que ens volem lliures. I això, amics, ja no té aturador.

Ara construïm #RepúblicaCatalana 🇪🇺 🇪🇺

(@carlespuigdemont, Instagram: 13/03/2018)

Que la República estigui emmarcada positivament ajuda molt a crear discursos optimistes i esperançadors al voltant d'aquesta expressió. Un discurs positiu sempre és més fàcil que agradi que un de neutre o negatiu. El canvi fa por, però la República significa el canvi a millor. I qui no vol viure millor? Un cop tens a mà el discurs il·lusiónant, qui es queda amb el discurs conformista?

Per tant, es tracta d'una bona estratègia comunicativa per tal d'augmentar la involucració popular en el *Procés*, ja que el camí cap a la República s'assoleix amb la força del poble i la lluita social (pacífica i amb seny), perquè el *Procés* el fem tots. Utilitzant aquest conjunt d'idees, s'intenta que més ciutadans s'uneixin "en aquest camí cap a la llibertat".

Els independentistes entenen que la República ja està declarada durant el ple del 27 d'octubre, després que el govern català assumís la voluntat popular expressada a les urnes durant el referèndum de l'1-O. D'aquí, sorgeixen expressions com "materialitzar la República":

La CUP presiona a JxCat y ERC para «materializar la república» y suspender el pago de la deuda pública

(La Razón: 24/01/2018)

Aquesta expressió és utilitzada dins del context en el que s'interpreta, des del sector independentista, que la República ja està proclamada i per tant, el següent pas és convertir-la en realitat, que es materialitzi en estructures d'Estat i en un nou país.

En aquest titular de La Razón, diari constitucionalista de dretes i conservador, podem veure com des del sector constitucionalista se li dóna una connotació negativa a l'expressió "materialitzar la república" mitjançant l'ús de pressionar, tal com si la CUP fos un partit que utilitzés accions agressives per tal d'aconseguir el que vol. Aquí entra en joc la imatge de la CUP, en la que des dels sectors constitucionalistes i reformistes es veu com un partit radical i anticapitalista, donant-li un sentit negatiu al partit.

En aquesta línia, com es pot arribar a materialitzar la República si són els radicals la que ho volen fer, és a dir, materialitzar la República és de radicals.

Pels independentistes, com hem dit abans, materialitzar la República és dotar de les condicions materials idònies per esdevenir estat independent en forma de República, és a dir, fer realitat el somni. Aquesta expressió és utilitzada pels independentistes amb la finalitat de passar de dir que "som República", "a ser República en tots els efectes".

Pels independentistes, la República significa just el contrari de l'Estat espanyol. És el discurs de voler ser el que ells no són i que amb ells no és possible:

Paluzie (ANC): "La república catalana garantizará los derechos sociales"

(...)

La presidenta de la ANC, Elisenda Paluzie, ha asegurado este Primero de Mayo que la independencia podrá proteger los derechos sociales: "Es la república catalana la que nos garantizará los derechos sociales, la que nos permitirá hacer

políticas de mercado de trabajo ambiciosas y que nos permitirá tener un Estado del Bienestar digno".

"Lo vemos día a día con 46 leyes tumbadas por el TC, anuladas o suspendidas, entre las cuales muchas son leyes sociales", ha declarado este martes por la tarde en la manifestación del Día Internacional del Trabajador convocada por la ANC, la Intersindical-CSC y Universitats per la República, impulsores de la plataforma Alcem-nos.

(...)

(EUROPA PRESS/ACN: 01/05/2018)

En el context de l'1 de maig, Dia del Treballador, Elisenda Paluzie, presidenta de l'ANC, fa unes declaracions al voltant d'allò que serà la República catalana en relació als drets dels treballadors, i d'allò altre que no serà. Sobre del que serà, en la línia que hem comentat anteriorment del discurs positiu, serà el mitjà pel qual s'aconsegueixi garantir els drets socials, unes bones polítiques de mercat de treball i un Estat del Benestar digne.

Tot això, és contrari a l'Estat espanyol, en el que el TC tomba moltes lleis socials. És a dir, l'Estat espanyol és el contrari del que serà la República. Aquesta creença ajuda a crear consens al voltant del suport popular a la República. És la idea que si com a treballador vols uns drets i unes oportunitats dignes, vota República. Si no ho fas, et quedaràs amb el contrari, l'Estat espanyol.

5.1.4 REFERÈNDUM: IL·LEGAL O LEGÍTIM? LEGALITAT O VOLUNTAT POPULAR?

L'1 d'octubre representa una data molt important en el *Procés*. Es va originar un debat al voltant del terme: d'una banda, els constitucionalistes i unionistes diuen que és il·legal; d'altra banda, els independentistes i reformistes afirmen que és legítim.

El Parlament reivindica el referéndum ilegal y la figura de Puigdemont

(...)

El Parlament de Cataluña ha aprobado este mediodía una resolución impulsada por Junts per Catalunya -con el visto bueno de ERC y la CUP- que denuncia la "destitución ilegal e ilegítima" de Carles Puigdemont como presidente de la Generalitat y reivindica el referéndum ilegal del 1 de octubre. El documento exige que "cesen las injerencias" del Gobierno del Estado ante las "instancias jurisdiccionales y el Tribunal Constitucional al pretender impedir la materialización de la voluntad democrática de los representantes del pueblo de Cataluña, como la que fue expresada en el 1-0".

(...)

(Baquero i Piñol, El País: 01/03/2018)

Aquesta notícia és publicada pel diari El País, mitjà madrileny que ideològicament s'acosta al PSOE, amb una tendència socialdemòcrata, i és contrari a la independència de Catalunya. Direm, doncs, que es tracta d'un mitjà unionista.

En el titular de la notícia, els autors posen èmfasi en la idea de referèndum com exercici polític il·legal. Aquesta idea evoca tot un marc negatiu al voltant del terme referèndum. Es tracta d'una idea que se subjecta a partir de les creences que el referèndum no és bo perquè és il·legal, ja que no encaixa en el marc de la Constitució; per aquest motiu la Justícia espanyola ho il·legalitza. Per tant, el referèndum se salta la llei, i tots aquells que lluiten perquè se celebri, també.

D'aquí se'n desencadenen una sèrie de valors i judicis morals: no està bé cometre il·legalitats, qui les comet és un delinqüent, qui participa és còmplice. La justícia i la legalitat són valors que es consideren fonamentals en tot estat democràtic i, segons el marc unionista i constitucionalista, cap ciutadà ni acte pot ser injust i il·legal, perquè el sistema no funciona i es posa en risc per culpa d'aquesta gent i d'aquestes accions; i, per tant, s'han de prendre mesures a favor de la justícia i l'estat i en contra els delinqüents i les injustícies. Com? Prohibint actes il·legals, intentant evitar que es realitzin, castigant als encarregats de fer-los, etc.

A més, si es considera el referèndum com il·legal, significa que no es pot materialitzar en res, que no pot tenir conseqüències, ja que no té valor jurídic i, conseqüentment, polític. És una manera de dir, també, que els resultats del referèndum il·legal no seran ni valorats, ja que es consideraran nuls, invàlids. Per tant, porta a pensar que aquest marc deslegitima el referèndum de l'1-O.

Abans de la celebració del referèndum, partir d'aquest marc del referèndum il·legal intenta persuadir als catalans evitant que anessin a participar a la jornada de l'1 d'octubre, ja que, com hem dit abans, no està bé participar en il·legalitats ni ser-ne còmplice.

D'altra banda, des del bloc independentista el referèndum és legítim. És la idea que s'utilitza per tal de contrarestar l'efecte il·legal que li donen els constitucionalistes i unionistes.

Si observem la notícia d'El País, podem veure com el document (redactat i de mutu acord entre les forces independentistes del Parlament) de resolució del ple de l'1 de març de 2018 posa a sobre la taula una idea important: "la materialización de la voluntad democrática de los representantes del pueblo de Cataluña, como la que fue expresada en el 1-O".

En aquest marc, hi ha la creença que el que legitima o no els actes i les persones no són els òrgans encarregats de fer justícia, sinó que és el poble amb la voluntat popular. La voluntat popular és expressada mitjançant els vots i les urnes i, a l'1 d'octubre hi va haver vots i urnes. Per tant, segons aquest marc, és legítim el referèndum.

A més, la "legitimitat" se situa com a valor superior a la "legalitat", ja que, partint d'aquest marc, pot haver-hi actes considerats il·legals i emparats per la llei; i les lleis, poden ser injustes (les lleis d'Ells). Per tant, legalitat no és igual a justícia. Justícia equival a la legitimitat donada per la voluntat popular, i més, en una democràcia, el govern del poble.

Aquest marc, doncs, pretén estimular la participació al referèndum de l'1-O, al mateix temps que pretén donar valor i validesa social i política als resultats que surtin a les

urnes al ser considerat legítim, sota la idea que en una democràcia no es pot ignorar la veu dels ciutadans. És la legalitat d'Ells contra la legitimat de Nosaltres.

En aquesta línia, trobem aquestes declaracions d'Iñigo Errejón, diputat de Podemos, durant una conferència del 18 de gener de 2018 en el centre cívic Francesca Bonnemaison de Barcelona:

"No es una cuestión de independencia, es una cuestión de democracia" empezó diciendo para luego defender que cualquier consulta "es legítima", incluso si se trata de la unilateral.⁵⁷

Per tant, els reformistes comparteixen el marc amb els independentistes sobre el referèndum i la legitimitat. En democràcia, els ciutadans són els que governen mitjançant les urnes i, d'aquesta manera, donen legitimitat als actes i a les persones. La legitimitat és el que dóna validesa al referèndum i a qualsevol consulta popular.

5.1.5 UNILATERALITAT

La "unilateralitat" l'hem pogut veure en la batalla lingüística del *Procés*, inclosa en expressions com Declaració Unilateral d'Independència o via unilateral. Es tracta d'un concepte originat en el marc independentista, sobretot per la CUP, però que també ha estat utilitzat pels blocs unionistes i constitucionalistes.

Primerament, doncs, veurem com s'entén i s'interpreta la "unilateralitat" des del sector independentista:

Renunciar a la unilateralitat és renunciar a avançar

A parer meu, si no hi ha una defensa decidida de la unilateralitat no hi ha procés d'independència possible. En això em veig capaç de ser contundent. No sé imaginar-me, en les circumstàncies que vivim, cap altre camí per a consolidar la independència que no siga el de les accions unilaterals. Fins i tot els qui afirmen, massa de pressa, que seguir la via de la

⁵⁷ Rubio, El Mundo: 2018

unilateralitat ens va dur a un fracàs a l'octubre no tenen cap més remei que admetre que l'estratègia alternativa, la de negociar amb l'estat espanyol, no té sentit. O no té sentit sense decisions unilaterals que l'obliguen a seure en una taula.

Potser sí que un dia es negociarà amb l'estat espanyol, però això només passarà si abans ens ho guanyem proclamant coses que ells no ens deixarien proclamar mai. O siga que per a la negociació també cal la unilateralitat. Per a provocar-la.

(...) Sempre recorde que vaig entrevistar Artur Mas després del pla Ibarretxe i em va dir: 'He après que Madrid mai no ha de marcar el ritme i que sempre hem de votar nosaltres en darrer lloc.' Unilateralitat, doncs. ERC i sobretot la CUP tenien la unilateralitat en el seu ADN, encara més i tot. Ningú no ha renunciat mai a cercar un acord i un pacte, però renunciar a la unilateralitat és renunciar a avançar.

(Vicent Partal, Vilaweb: 23/11/2017)

El text en qüestió es tracta d'un article d'opinió, l'editorial, del director del diari digital Vilaweb. Aquest mitjà el podem situar ideològicament d'esquerres i independentista. Vicent Partal fa una defensa de la unilateralitat, justificant el seu ús en les accions polítiques del *Procés*.

La unilateralitat, en el marc independentista, s'entén com la via que s'ha hagut d'emprendre per tal de tirar endavant el *Procés* perquè *Ells*, els de Madrid, és a dir, el govern central, no s'han assegut a negociar amb *Nosaltres*, el govern català i el conjunt d'independentistes que els votem. La unilateralitat, doncs, és la única via que tenen els independentistes per aconseguir avançar en el *Procés* i acostar-se cap a la independència o, si més no, al dret d'autodeterminació.

A més, la unilateralitat ha conduït cap a accions que han fet guanyar al moviment independentista validesa i reconeixement que fan que quedi més a prop la independència. I, un cop has arribat a més validesa i reconeixement, és més fàcil que el govern espanyol s'assegui a negociar, ja que es pot veure obligat a fer-ho. La unilateralitat és, doncs, la manera d'obrir una altra via que està tancada, de bon principi, des del bloc constitucionalista: la negociació.

Per tant, la unilateralitat pot portar a la bilateralitat, si ho apliquem al marc dels independentistes, encara que aparentment semblin dos conceptes antagònics. Inclús la bilateralitat també té una part de unilateralitat. Tot això és el que fa avançar el *Procés*, ja que els independentistes no poden esperar a que algun dia hi hagi predisposició per part del Govern central, sinó que qui ha de marcar el ritme són els independentistes.

El concepte d'"unilateralitat" que aparentment pot tenir connotacions negatives al relacionar-se amb radicalisme i tossuderia, quan s'emmarca des del bloc independentista passa a ser positiu, ja que és sinònim a avançar i a estar més a prop de la independència i, al mateix temps, esdevé la única via possible per fer-ho.

La unilateralitat també ha tingut un paper important en la DUI, que demana que es declari la independència de manera unilateral, és a dir, sense asseure's a negociar i sense esperar la predisposició del govern central. Aquesta idea d'unilateralitat es dona com una via d'actuació política davant l'immobilisme del govern central.

D'aquesta manera, la independència o el dret a l'autodeterminació no és una batalla perduda, ja que Nosaltres (els independentistes) també podem fer accions per avançar i, per tant, tenim poder i està a les nostres mans. La via unilateral funciona com una via per a possibilitar la mobilització social i la participació ciutadana.

D'altra banda, com s'interpreta des del bloc constitucionalista la "unilateralitat"?

Santamaría: «La única unilateralidad que cabe es la de 47 millones españoles»

(...)

"La única unilateralidad que cabe es la de 47 millones de españoles", le ha respondido Sáenz de Santamaría al presidente de Ciudadanos, Albert Rivera, que ha reiterado su apoyo "sin fisuras" al Gobierno en este momento y ha recomendado a los independentistas que "se quiten de la cabeza" sus pretensiones, porque "nadie se va a cargar los derechos y libertades" de todos los españoles. "Nadie nos va a quitar la nacionalidad española ni va a impedir que sigamos juntos", ha añadido.

(...)

(La Razón: 27/09/2017)

La Razón, en aquesta notícia, fa un recull de les declaracions que es van dir en el ple del 27 de setembre de 2017, posant èmfasi en la idea d'unilateralitat però transmutada per Santamaría, vicepresidenta del govern central en aquell moment pel Partit Popular, en oposició a la unilateralitat emmarcada per l'independentisme

En aquest fragment es recullen les veus de dos polítics del bloc constitucionalista: Santamaría (PP) i Rivera (Ciudadanos). S'entén la unilateralitat independentista com una mena de radicalisme d'actuació que consegüentment, perjudica a la llibertat i els drets dels ciutadans espanyols, com també la unitat d'Espanya.

Per tant, la unilateralitat en el marc constitucionalista té un connotació molt negativa i pejorativa. "Nosaltres", els constitucionalistes, doncs, si volem defensar la ciutadania espanyola de la "unilateralitat" d'Ells, els independentistes, ens hem d'unir per tal d'evitar aquestes accions radicals que s'allunyen dels drets i les llibertats i, per tant, de la democràcia. La unilateralitat independentista és vista, doncs, com un acte reaccionari i rebel en contra l'ordre i l'estabilitat de l'Estat i del conjunt dels espanyols.

En aquest cas, Santamaría diu que la única unilateralitat que accepten és la de més de 46 milions d'espanyols, afirmant implícitament que ha de ser tot el poble (l'espanyol) el que decideix com s'ha d'actuar sobre les decisions que incumbeixin el futur del país. Aquesta idea, doncs, es contraposa amb d' "unilateralitat" dels independentistes, ja que aquesta parteix de la creença que són els catalans qui han de tenir el poder de decidir-se sobre si mateixos, i la unilateralitat és la via que fa possible això.

5. 1. 6 EL 155: COP D'ESTAT O RETORN A LA LEGALITAT?

L'aplicació de l'article del 155 per part del govern central, després de la Declaració d'Independència aprovada en el ple del Parlament del 27 d'octubre, s'ha interpretat de dues maneres: d'una banda, com un cop d'estat; i d'altra banda, com un retorn als marcs legals.

Comencem pel "155" entès com a cop d'estat:

"L'aplicació de l'article 155 és un cop d'estat encobert"

Entrevista a Asun Martínez, número 12 de la CUP a Barcelona

(...)

"L'aplicació d'aquest 155, que ha facilitat l'entrada a presó d'una part del nostre govern i l'exili de l'altre, i que té tancats membres d'entitats civils catalanes, és un cop d'estat encobert. És un cop d'estat modern, sense morts... Però si et controlen les finances i t'intervenien la gestió, no deixa de ser un cop d'estat."

(...)

(Palomar, ELNOU.CAT: 15/12/2017)

Aquest fragment és extret d'una entrevista realitzada al diari ELNOU.CAT, mitjà que el podríem definir ideològicament com a independentista, i que compta amb el suport de la Generalitat de Catalunya. Asun Martínez, número 12 de la CUP a Barcelona i llicenciada en dret, és l'entrevistada.

El mitjà destaca unes declaracions de Martínez al posar-les com a titular de l'entrevista, en les que relaciona el 155 amb "un cop d'estat encobert". La CUP és un partit d'esquerres i independentista, que juntament amb ERC i JxCat ha jugat un paper protagonista en l'esfera política del *Procés*. Per tant, aquest marc del 155 com a cop d'estat s'utilitza des de l'independentisme.

Primer de tot, cal contextualitzar. L'entrevista és realitzada pocs mesos després de l'aplicació de l'article 155 per part de l'Estat espanyol. Després de la Declaració d'Independència per part de la majoria independentista del Parlament, el Govern central decideix emprendre accions legals (dins del marc de la Constitució). S'aplica l'article 155 a Catalunya, per primera vegada a la història i, conseqüentment, el govern català és cessat de les seves funcions i és el Govern Central qui pren possessió del

control executiu del Parlament, així com també s'intervé en les finances i s'impulsa el processament judicial del govern executiu destituït i es dissol el Parlament.

Segons el marc independentista, el 155 és un cop d'estat. Ho és perquè s'inhabilita el govern executiu de la Generalitat i els membres del Parlament. Tant els representants executius com legislatius de Catalunya, han estat votat i escollits pel poble català. El 155, pel contrari, significa destituir i treure les funcions als qui han estat triats a les urnes per representar els catalans.

Es tracta d'un atac contra l'autogovern i l'autonomia de Catalunya, atorgant el poder a favor Govern central, que en cap cas ha estat votat i escollit per la ciutadania catalana. Gràcies al 155, s'intervenien les finances catalanes i s'exerceix el control absolut sobre elles i, a més, s'agilitza el processament i la imputació judicial de polítics independentistes.

Segons el marc dels independentistes, el 155 és un cop d'estat dissimulat en ple segle XXI, ja que no s'usa violència física, però sí altres eines per aconseguir el control il·legítim d'un sistema democràtic.

En resum, el "155" és un cop d'estat, encobert per la interpretació d'un article de la Constitució, que permet treure una democràcia per posar una dictadura al poder de la ciutadania catalana. És més, veus de l'independentisme van dubtar de la seva viabilitat jurídica qüestionant la interpretació que se n'ha fet per possibilitar la seva aplicació.

Es tracta d'una expressió que evoca connotacions negatives, ja que es relaciona amb dictadura, pèrdua de poder democràtic, llibertat i autogovern.

Del 155, en va sorgir una altra expressió: "El bloc del 155", format per tots aquells partits polítics que van decidir tirar endavant l'aplicació d'aquest article de la Constitució. Aquests partits en qüestió són PP, PSOE i Ciudadanos, partits que, obviant els grisos del PSOE, podríem situar com a constitucionalistes. El PSOE, no obstant, es distingeix de la resta del bloc afirmant que el motiu principal de donar suport al 155 és que permet unes eleccions autonòmiques i la tornada a la democràcia.

Els reformistes com Podemos no es van mostrar a favor del 155 i es van mostrar molt crítics amb la seva aplicació i amb els partits polítics que ho havien fet possible:

Unidos Podemos recurre el 155 ante el Constitucional y acusa a Rajoy de hacer un uso "fraudulento" de la ley

Unidos Podemos ha presentado este lunes ante el Tribunal Constitucional el recurso de inconstitucionalidad contra la aplicación del 155 en Cataluña bajo el argumento de que el Gobierno ha hecho una utilización "fraudulenta" de dicho artículo. En su opinión, el Ejecutivo de Mariano Rajoy se ha sobrepasado legalmente al "modificar el autogobierno de Cataluña" con sus decisiones de disolver el Parlament y cesar al Govern en pleno.

(...) En resumen, se denuncia todo el proceso del 155 para concluir que ha terminado por suponer una extralimitación legal que provoca "la modificación de facto del Estatut y del autogobierno de Cataluña".

(...)

(Carvajal, El Mundo: 04/12/2017)

Els reformistes, doncs, comparteixen creences del marc dels independentistes en relació el 155. Tot i que explícitament no es defineix el 155 com un cop d'estat, sí que es veu com una interpretació interessada d'un article de la Constitució, per tal d'aconseguir "modificar l'autogovern de Catalunya", dissolvent el Parlament i cessant tot el Govern català.

Per tant, des del marc dels reformistes, el "155" es veu com una extralimitació de la legalitat que, al mateix temps, legalitza una il·legalitat com és saltar-se l'Estat d'Autonomia i l'autogovern català. Es dona, doncs, un sentit negatiu al 155, ja que els partits del bloc del 155 instrumentalitzen la Constitució al seu gust per tal d'aconseguir el poder executiu i judicial de manera amagada i dissimulada sota el braç de la Constitució.

D'altra banda, però, des del marc del sector constitucionalista s'interpreta el 155 de manera quasi contrària a la de l'independentisme:

Rajoy toma el control de la Generalitat

El Gobierno desplegó este sábado sin complejos las posibilidades que ofrece la Constitución, en su artículo 155, para restaurar

en Cataluña el orden constitucional y la legalidad que el secesionismo hizo estallar por los aires. (...)

Mariano Rajoy exprimió al máximo los plazos, con la esperanza de una rectificación de la Generalitat que nunca llegó. (...)

(...)Ahora será Rajoy quien convoque elecciones "ordinarias" en Cataluña en un plazo no superior a seis meses, por lo que esos comicios se celebrarán en la próxima primavera, si la intervención de la Administración catalana transcurre sin imprevistos para conseguir "la vuelta a la legalidad".

(...)

(De Miguel i Díez, El País: 22/10/2017)

El País, com hem dit, el situem ideològicament a prop del PSOE. Aquesta notícia fa referència a la roda de premsa de Mariano Rajoy anunciant l'aplicació del 155 a Catalunya.

Aquest relat que es construeix des de El País és totalment compartit pel bloc constitucionalista. Ho veiem amb idees com les que el 155 el que vol "restaurar a Catalunya l'ordre constitucional i la legalitat que el secessionisme va fer estellar pels aires". Cal, primer, per analitzar aquest discurs, comprendre que el to utilitzat pels dos periodistes no és neutre, ja que es parteix del marc que afirma que el 155 s'ha hagut d'aplicar per culpa d'accions independentistes en contra la llei.

A partir d'aquí, ens trobem amb expressions com "secessionisme" o "legalitat que van fer estellar pels aires", d'un sentit totalment pejoratiu, que evoca el marc del 155 entès com una defensa envers un desafiament en contra l'ordre i la legalitat.

A més, aquest relat s'emmarca des de l'obligada aplicació del 155 des del bloc constitucionalista tot i haver esperat una rectificació per part dels independentistes i, per tant, treu tota mena de culpabilitat als constitucionalistes sobre les conseqüències de la seva aplicació per atribuir-la als polítics independentistes.

És a dir, el marc del 155 com una tornada a la legalitat es tracta d'una defensa obligada de l'Estat, i en cap cas d'un atac en contra Catalunya i les seves institucions. Aquí, els

radicals són *Ells*, els polítics independentistes, i *Nosaltres* (els que apliquem el 155) som els que lluitem contra aquest radicalisme il·legal amb el 155, que ens permetrà tornar a legalitat. El 155 és la salvació de Catalunya però, sobretot, de tots els espanyols i, per tant, és totalment positiu.

Per tant, des d'aquest marc, els que han imposat són els independentistes i, al contrari que en el marc que hem vist primerament, aquest marc porta a pensar que el cop d'estat s'ha fet des dels polítics independentistes. S'han saltat la llei i han volgut acabar amb l'ordre d'aquest país, això sí que és de colpista.

5.1.7 CONSELL DE LA REPÚBLICA: EL GOVERN LEGÍTIM A L'EXILI

Després que alguns polítics independentistes abandonessin territori espanyol per tal de no ser empresonats, un mesos més tard van decidir organitzar-se per tal de seguir involucrant-se i participant en les qüestions polítiques de Catalunya. Així doncs, es va crear el Consell de la República acollit per la Casa de la República.

Govern a l'exili: com funcionarà i què farà?

Les institucions a l'exili ja han començat a treballar a l'anomenada 'Casa de la República' a Waterloo

(...)

El president de la Generalitat ha definit l'estructura com 'un govern en l'exili'.

(...)

Un govern i un parlament en l'exili que tindran com a missió posar contra les cordes l'estat espanyol des del punt de vista jurídic i diplomàtic i intentar liderar les accions d'aquesta majoria de ciutadans de Catalunya que va votar per la independència al referèndum d'autodeterminació i a les eleccions convocades il·legalment per Mariano Rajoy. (...)

El Consell de la República serà el govern a l'exili i els partits han acordat que tindrà cinc membres, dos de Junts per Catalunya, dos d'Esquerra Republicana i un de la CUP. (...)

(Vilaweb: 04/03/2018)

Vilaweb, mitjà digital independentista, posa èmfasi en la idea que el Consell de la República és el Govern català a l'exili, tal com ressalta el titular de la notícia en la que s'informa sobre com serà aquesta organització i quines funcions tindrà.

Cal, abans, però, contextualitzar al voltant de la idea de "govern a l'exili". Després de la Declaració d'Independència del 27 d'octubre al Parlament, s'aplica el 155 i s'activa el processament judicial per tot el govern executiu de Puigdemont i per líders polítics i socials independentistes. Uns quants dels encausats, decideixen abandonar territori espanyol per evitar la seva detenció i aterren a Brussel·les, capital europea.

Des del marc independentista, aquests polítics que han marxat del territori espanyol es veuen com "exiliats", ja que s'han vist obligats a fugir per la violència judicial d'un Estat repressor. Per tant, són els polítics escollits legítimament pels ciutadans catalans però que a causa del cop d'estat i la instrumentalització judicial de l'Estat espanyol han estat cessats de les seves funcions i perseguits injustament per tal de ser tancats a la presó.

La idea que la "legitimitat" en una democràcia la dóna la voluntat popular, resulta de vital importància per entendre el marc de govern legítim. El Govern legítim és el reflex de la voluntat popular, és el mandat popular, perquè és el poble qui tria qui són els seus representants i no l'Estat espanyol. Des d'aquest marc, les urnes són el mitjà del govern legítim (*Nosaltres*) i no un cop d'estat de l'Estat espanyol (*Ells*).

I quines són les funcions que farà el Consell de la República, és a dir, les institucions legítimes catalanes a l'exili? Doncs, bàsicament, complir amb el mandat popular expressat a les urnes durant el referèndum de l'1-O. És la idea que aquí, qui mana, és la gent i els polítics són els que lluiten per materialitzar les decisions de la gent.

I a on es troba el Consell de la República? A la Casa de la República. No podem entendre aquest marc, sense tenir en compte la idea de la República legitimada, ja que el mandat popular ho va voler així a l'1-O. Aquest Consell, és, doncs, quelcom positiu

que intenta contrarestar i afrontar els efectes d'un negatiu cop d'estat de l'Estat espanyol. Perquè, partint d'aquest marc, és el renaixement de la voluntat popular materialitzat en el govern legítim exiliat.

5.2 EXPRESSIONS D'ÀMBIT JUDICIAL

5.2.1 INCONSTITUCIONALITAT: JUSTÍCIA O INJUSTÍCIA?

El terme "inconstitucional" per tal de descriure allò que els òrgans judicials han declarat com a contrari a la Constitució, ha esdevingut protagonista. No és d'estranyar, ja que el *Procés* és un duel que s'ha jugat, també, en el terreny judicial.

El TC declara inconstitucional los preparativos del 9N

(La Vanguardia:11/06/2015)

El TC declara inconstitucional la llei del referèndum

(Nació Digital: 17/10/2017)

El TC declara inconstitucional la Ley de "transitoriedad jurídica" de Cataluña

(Noticias Jurídicas: 08/11/2017)

El Tribunal Constitucional declara inconstitucional y nula la DUI

(Peral, El Español: 08/11/2017)

Primerament, començarem per aquell marc que creu que la inconstitucionalitat s'usa per jutjar quelcom il·legal i, per tant, es tracta d'un procediment just. Aquestes són les premisses que s'utilitza des del costat constitucionalista.

És bastant lògic, doncs, que el sector constitucionalista entengui la declaració d'inconstitucionalitat com un acte de justícia, ja que, aquesta ramificació ideològica té el fonament bàsic d'entendre la Constitució com la màxima creença i valor, i el seu compliment com la màxima aspiració democràtica.

Endinsant-nos, doncs, en allò inconstitucional, anem a veure primer què és allò constitucional partint d'aquest marc. La constitucionalitat és el compliment, aplicat pels òrgans judicials, de les lleis marcades per la Constitució. Ser constitucional vol dir ser legal. I ser legal és ser legítim, ja que la legitimitat la donen les lleis i, per tant, la Constitució.

Ser inconstitucional, doncs, és ser il·legal, ja que vol dir l'incompliment de les lleis i, per tant, de la Constitució. I, d'aquesta manera, jutjar un acte inconstitucional com a il·legal és, per tant, just. A més, dins d'aquest marc, no hem d'oblidar que allò just és allò que diuen els òrgans judicials que és legal i, conseqüentment, just. Respectar les decisions de la Justícia és justícia, perquè la Justícia fa justícia.

Aquest marc, doncs, s'utilitza per deslegitimar i il·legalitzar les lleis que, des de l'independentisme polític, volen tenir conseqüències polítiques. Com, però, aquestes lleis poden tenir conseqüències polítiques si, un cop declarades inconstitucionals, són suspeses perdent així el seu valor jurídic i les seves conseqüències polítiques?

Ara bé, tot allò legal és just; i tot allò just és legal? Aquesta qüestió se'ns planteja dins d'un altre marc d'inconstitucionalitat i justícia, utilitzat des del sector independentista, sobretot, al ser el més afectat per declaracions d'inconstitucionalitat. No obstant això, aquest marc també és compartit pels reformistes que, com hem vist abans, demanen una reforma de la Constitució.

Partint d'aquest marc, doncs, un acte o un moviment inconstitucional no és sinònim a un acte o moviment injust, pel simple fet que es consideri il·legal. Legalitat no és

sempre justícia, ja que no totes les lleis són justes. Les lleis són justes quan compleixen amb els drets fonamentals dels ciutadans.

Aquest marc entén que les lleis injustes existeixen i, per tant, allò il·legal pot ser just. No s'entén, però, la justícia com el compliment de la llei per part de la Justícia, sinó que justícia és un valor moral que té a veure amb la conformitat del dret, que fa bo la persona i per tant, la societat. És que tothom tingui i rebi el que es mereix com a ciutadà d'un sistema democràtic.

Per tant, en aquest marc justícia no es la Justícia; els òrgans judicials poden ser injustos. Dins d'aquest marc, doncs, els independentistes veuen com allò que s'ha declarat inconstitucional com una injustícia, ja que va en contra la voluntat i el mandat popular. Retornant a la idea de legitimitat pels independentistes, aquesta és si és sinònim a voluntat popular dins d'un sistema democràtic; i no a Constitució.

Llavors, unes lleis que des de la Justícia són dictades com a inconstitucionals, no significa que siguin injustes, com tampoc vol dir que el fet de declarar-les inconstitucionals sigui just. Aquí, el que és just és legítim; el que és legal, a vegades, és injust; i la Justícia no fa justícia.

Aquest marc, doncs, legitima aquelles lleis declarades inconstitucionals i reforça la idea d'actuar segons la voluntat popular per sobre del que digui qualsevol institució o òrgan de l'Estat espanyol. Des del marc constitucionalista la Justícia pot semblar prèvia a la democràcia, com si la democràcia emanés de la Justícia i no a la inversa. Precisament, des del marc independentista és la democràcia la que ha de possibilitar el bon funcionament de la Justícia, ja que sense democràcia no hi ha justícia.

5.2.2 SEDICIÓ, REBEL·LIÓ, ODI, MALVERSACIÓ I DESOBEDIÈNCIA: DELICTES O INTERPRETACIONS INTERESSADES?

El Tribunal Suprem i l'Audiència Nacional són els òrgans judicials de l'Estat que s'han encarregat de jutjar alguns líders polítics i socials del *Procés* argumentant delictes del codi penal tals com de sedició, de rebel·lió, d'odi, de malversació i de desobediència.

El Codi Penal "és el text legal que defineix els delictes i les faltes, les seves correspondències penes i les responsabilitats d'això derivades"⁵⁸.

Aquestes imputacions han generat una gran controvèrsia, ja que des del sector independentista s'han vist com una instrumentalització de la justícia, en la que uns jutges han interpretat els articles del Codi Penal segons uns interessos compartits amb el bloc constitucionalista.

D'altra banda, des del bloc constitucionalista el processament judicial de polítics i membres d'associacions civils s'ha vist com el compliment de la llei i del Codi Penal. La justícia és igual per tots, siguis polític o líder social. Per tant, els delictes hi són, també, per tothom.

Durant aquest apartat, al tractar-se de delictes del Codi Penal, hi buscarem la seva definició i, posteriorment, veurem l'aplicació del jutge en algunes imputacions d'aquests delictes al voltant del *Procés*. Posteriorment, veurem com algunes veus interpreten i valoren l'aplicació judicial d'aquests delictes.

5.2.2.1 REBEL·LIÓ I SEDICIÓ

Podríem dir que es tracten de dos dels termes delictius estrella del *Procés*:

El juez imputa por rebelión a Artur Mas, Marta Rovira y Anna Gabriel

(J. Pérez, El País: 22/12/2017)

El juez procesa a 13 investigados por rebelión, incluidos Puigdemont, Turull, Junqueras y Rovira

(Menéndez, RTVE: 23/03/2018)

⁵⁸ Real Academia Española: 2018

Trapero y la excúpula de los Mossos, procesados por sedición

(Vázquez, El Periódico: 05/04/2018)

TS apunta a sedición en el caso del procés y dice que se evitó una "masacre"

(EFE, La Vanguardia: 17/04/2018)

Què és el delictes de "sedició" segons el Codi Penal?

"Fet delictiu contra l'ordre públic pel qual diverses persones s'alcen públicament per evitar, per la força o utilitzant mitjans que estan al marge de la legalitat, l'aplicació de les normes o l'exercici legítim per les institucions públiques o autoritats de les seves funcions o el compliment dels seus acords o resolucions administratives o judicials. Es diferencia de la rebel·lió perquè en la sedició falten els components polítics que caracteritzen aquella."⁵⁹

(CP, arts. 544-549; STS 25-10: 1996)

I, doncs, la "rebel·lió" què és?

"Són reus del delictes de rebel·lió els qui s'alcin violentament i públicament per a qualsevol de les finalitats següents:

1r Derogar, suspendre o modificar totalment o parcialment la Constitució.

2n Destituir o desposseir en tot o en part de les seves prerrogatives i facultats al Rei o Reina o el regent o membres de la Regència, o obligar-los a executar un acte contrari a la seva voluntat.

3r Impedir la lliure celebració d'eleccions per a càrrecs públics.

⁵⁹ Enciclopedia jurídica: 2014

4t Dissoldre les Corts Generals, el Congrés dels Diputats, el Senat o qualsevol assemblea legislativa d'una comunitat autònoma, impedir que es reunixin, deliberin o resolguin, arrencar-los alguna resolució o sostreure'ls alguna de les seves atribucions o competències.

5è Declarar la independència d'una part del territori nacional.

6è Substituir per un altre el Govern de la Nació o el Consell de Govern d'una comunitat autònoma, o fer servir o exercir per si mateix o desposseir el Govern o Consell de Govern d'una comunitat autònoma, o qualsevol dels seus membres de les seves facultats, o impedir-los o coartar la seva lliure exercici, o obligar a qualsevol d'ells a executar actes contraris a la seva voluntat.

7è Sostreure qualsevol classe de força armada a l'obediència del Govern."⁶⁰

(BOE núm. 281, Ley Orgánica 10/1995, Código Penal: 1995)

La jutge Carmen Lamela, de l'Audiència Nacional, i el jutge Pablo Llarena, del Tribunal Suprem, han estat els encarregats de la Justícia espanyola de jutjar i processar els casos judicials del *Procés*. Des del novembre del 2017, Llarena i el TS han assumit totes les causes del *Procés*.

Des d'alguns sectors crítics s'ha criticat la interpretació del Codi Penal que han fet tots dos jutges. Concretament, sobre els delictes de sedició i rebel·lió, n'ha parlat l'exmagistrat de l'Audiència Nacional Baltasar Garzón:

"No hi ha rebel·lió ni sedició, el Suprem no és competent i la presó preventiva és abusiva", Baltasar Garzón sobre els presos polítics

(...)

L'exmagistrat de l'Audiència Nacional Baltasar Garzón està preocupat per "la judicialització d'un procés polític com el

⁶⁰ Notícies Jurídicas: 2003

conflicte català", una "interferència" que, segons ell, està lluny de desbloquejar el problema, i ha criticat el "particularisme" amb què s'aplica la llei en aquesta crisi. Encara que diu que es podrien haver comès "algun altre tipus de fets delictius" Garzón no considera que concorrin els delictes "ni de rebel·lió ni de sedició".

(Diari Ara: 25/01/2018)

El Diari Ara, que ja hem definit ideològicament com a independentista, recull i destaca les declaracions de Garzón en referència a la judicialització del *Procés*. Aquest mitjà comparteix unes idees amb l'exmagistrat, que situen el marc del processament judicial del *Procés* com una instrumentalització de l'Estat espanyol per tal d'imputar i castigar tots aquells que el duen a terme i fan possible el *Procés*, especialment, els que actuen des d'esferes públiques, com la política.

En aquest marc, Garzón però, no critica els articles del Codi Penal, sinó el que critica és la interpretació que està fent el Tribunal Suprem dels articles per tal de poder encausar i imputar. La Justícia, segons aquest marc, interfereix complicant la solució d'un conflicte que hauria de ser tractat mitjançant la política.

En les declaracions que hem vist de Garzón, concretament es fa referència als delictes de sedició i rebel·lió, sobre els que afirma que no s'hi troben en les causes independentistes pel *Procés*. Anem a veure, a continuació, quin és l'argument que s'utilitza des del sector independentista per defensar que la sedició i rebel·lió són interpretacions interessades de la Justícia espanyola:

Rebel·lió, sedició i terrorisme

(...)

Qualificar i acusar de rebel·lió i sedició els presos polítics tancats a Estremera, Soto del Real i Alcalá Meco, és insostenible, com ha quedat palès amb l'eixida de la presó del president Carles Puigdemont. La decisió de la justícia alemanya ha deixat en ridícul la justícia espanyola, de tambor i pandereta.

Quan la justícia alemanya ha deixat lliure el president Puigdemont és perquè ha vist que no hi ha hagut cap delictes de rebel·lió, ni hi ha hagut cap mena de violència. Perquè la violència ha de ser concreta i no abstracta, com ho veu la justícia espanyola. Amb una violència abstracta o etèria, com ha dit la periodista Empar Moliner, 'tot podria ser violència als ulls d'un jutge: una mirada, un escrit, una cançó, un impropri'.

(...)

(Bausset, Diari Ara: 13/04/2018)

Josep Miquel Bausset escriu un article d'opinió al diari Ara, que es basa en la idea que els delictes penals de sedició, rebel·lió i terrorisme són utilitzats de manera dirigida i interessada per part de la Justícia espanyola. Tal com hem dit abans, aquest marc parteix de la creença que la instrumentalització de la Justícia ha provocat una interpretació del Codi Penal errònia, en favor de la imputació de líders polítics i socials de l'independentisme i del *Procés*.

Bausset, en aquest cas, explica que no existeix el delictes de rebel·lió en la causa del *Procés*, ja que no hi ha la presència de violència en cap acte ni actitud processada. S'utilitza una violència abstracta que s'interpreta i s'aplica com i quan es vol. La violència ha de ser processada quan és concreta, quan la podem percebre amb els sentits. La violència no pot ser un concepte abstracte, perquè quan s'utilitza d'aquesta manera, tot pot ser signe de violència.

En l'article es recull la veu d'Empar Moliner, en una cita on la periodista parla del tema de la violència en els processaments judicials: "tot podria ser violència als ulls d'un jutge: una mirada, un escrit, una cançó, un impropri". Per tant, que això es produeixi pot resultar perillós, ja que què és violència i què no, on estan els límits que la defineixen.

Si tot pot ser titllat de violent, llavors, el que preval no és el Codi Penal, sinó la interpretació judicial del Codi Penal. I, el problema que la Justícia es pugui reduir a la

interpretació, és que el que defineix que és delictes i què no, no són les lleis, sinó els interessos dels jutges.

En aquesta línia, doncs, es reforça el marc que les imputacions del *Procés* són instrumentalitzacions de la justícia en favor d'uns interessos que corresponen el de l'Estat espanyol. Llavors, aquest marc desemboca a una altra creença: hi ha separació de poders, o és el Govern espanyol que concentra també el poder judicial i, per tant, els utilitza en favor dels seus interessos sota les seves idees constitucionalistes?

Per tant, des d'aquest marc s'arriba a qüestionar el sistema democràtic espanyol, en aquest cas, per la mala aplicació del codi penal en els delictes de sedició i rebel·lió. De la mateixa manera, els punts febles del rival es converteixen en punts forts Nostres. La idea de país que volem construir és, per exemple, amb una Justícia que sigui justa, separada dels altres dos poders i que respongui als interessos del bé comú i no a interessos polítics del Govern.

Des del bloc constitucionalista però, no es qüestionen les decisions judicials, ja que tampoc es posen en dubte, sinó que només s'entenen com sentències que s'han d'acatar. No entren en joc les interpretacions judicials del Codi Penal, ja que segons aquest marc la justícia és lliure i independent de qualsevol poder polític. Els jutges de l'Estat són competents i realitzen correctament l'aplicació dels articles que marca la llei. Els jutges no interpreten, apliquen. Només responen a un tipus d'interès, el de tots els espanyols, en favor de la legalitat i l'ordre, i en contra de tot tipus d'alçament que se salti la llei.

Per tant, des d'aquest bloc constitucionalista es vol, primer de tot, legitimar la democràcia de l'estat evidenciant la separació de Poders. Després, fer entendre que els òrgans judicials funcionen correctament i sota cap interès excepte que el de fer complir les lleis. I, per últim, demostrar que el *Procés* independentista és il·legal, així com també tots els seus líders i còmplices i, per tant, l'Estat els ha de castigar, com a tots els delinqüents.

5.2.2.2 MALVERSACIÓ

L'expressió "malversació" ha estat, també, molt utilitzada en el llenguatge del *Procés*. Conjuntament amb els delictes de rebel·lió, es tracta d'un dels més recurrents en el processament judicial del *Procés*, ja que més de 14 líders independentistes estan imputats per delictes de malversació⁶¹, com per exemple l'expresident de la Generalitat, Carles Puigdemont, i l'exvicepresident, Oriol Junqueras.

El PP avisa a independentistas que podrien incurrir en malversación con su querrela al juez Pablo Llarena

(ABC: 13/04/2018)

El juez Llarena eleva a 1,9 millones la presunta malversación de Puigdemont

(Peral, El Español: 19/04/2018)

Hacienda ha enviado cinco informes al juez sin detectar malversación en el 1-0

(Pérez, La Vanguardia: 30/04/2018)

Llarena no pot provar la malversació de Puigdemont als jutges alemanys

(Nació Digital: 08/05/2018)

⁶¹ El 12 de juliol de 2018 la Justícia alemanya va publicar la seva sentència en relació l'encausat Carles Puigdemont: es descarta el delictes de rebel·lió i s'accepta l'extradició de l'expresident català per malversació. Finalment, la Justícia espanyola decideix no fer efectiva l'extradició de Puigdemont i cancel·la l'euroordre de tots els polítics independentistes imputats que es troben fora d'Espanya.

Primerament, concretem què és la malversació segons el Codi Penal:

"La malversació és tractada en el Codi Penal com la comissió de delictes d'administració deslleial (art. 252) o apropiació indeguda (Art. 253) del "patrimoni públic".

El primer d'ells és el que cometen "els que tenint facultats per administrar un patrimoni aliè, emanades de la llei, encomanades per l'autoritat o assumides mitjançant un negoci jurídic, les infringeixin excedint-se en l'exercici de les mateixes i, d'aquesta manera, causin un perjudici al patrimoni administrat".

Pel que fa a l'apropriació indeguda, es refereix als qui "s'apropien per a si o per a un tercer, de diners, efectes, valors o qualsevol altre bé moble, que hagin rebut en dipòsit, comissió, o custòdia, o que els hagin estat confiats en virtut de qualsevol altre títol que produeixi l'obligació de lliurar-los o tornar-los, o neguin haver-los rebut".⁶²

Com ja hem vist en l'apartat anterior, el marc general en relació a la imputació de delictes en el processament judicial dels líders del *Procés* és el que està fonamentat sota la creença que la Justícia espanyola està sotmesa als interessos polítics del Govern espanyol. Per fer-ho, la justícia espanyola interpreta els articles de llei de la manera convenient per tal d'imputar i castigar als líders del *Procés*.

Ara, però, veurem en concret com es neutralitza el delictes de malversació des de l'independentisme:

Llarena no pot provar la malversació de Puigdemont als jutges alemanys

El jutge del Tribunal Suprem Pablo Llarena no ha pogut acreditar "de manera definitiva" l'Audiència Territorial de Schleswig-Holstein, a Alemanya, el delictes de malversació que creu que podria haver comès Carles Puigdemont. Així consta en un escrit

⁶² EFE, Diario Información: 2017

de nou pàgines que el magistrat va enviar el passat 23 d'abril als jutges alemanys -després que el 18 d'abril li demanessin més dades- i al qual ha tingut accés el diari Ara.

Llarena aporta detalls de contractes i factures però no incorpora material provatori sobre els suposats pagaments per al referèndum. El jutge argumenta així aquesta manca de proves: "No pot [el magistrat instructor] informar d'una manera definitiva sobre aquest aspecte, ja que no s'ha rebut encara l'informe del ministeri d'Hisenda. En tot cas, mentre la incompatibilitat no s'evidenciï, aquest instructor reconeix la força dels indicis en els quals se sustenta el processament per un delictes de malversació"

El ministre d'Hisenda, Cristóbal Montoro, sempre ha assegurat que el referèndum "no es va fer amb diners públics", i ho ha confirmat amb la tramesa fa uns dies de la documentació pertinent al jutge Llarena. El magistrat no n'està del tot convençut i va tornar a reclamar al Ministeri que demostrés aquestes afirmacions, que contradeien els informes presentats prèviament per la Guàrdia Civil. De moment, Montoro no ha tornat a enviar res més.

(Ara: 08/05/2018)

Primer de tot, contextualitzem els fets que es descriuen en aquest text. Alguns polítics catalans van marxar a altres ciutats europees, com ara Brussel·les, per no ser detinguts en territori espanyol. Carles Puigdemont, després de passar un mesos a Bèlgica, va ser arrestat a la frontera alemanya i danesa per les autoritats alemanyes.

Tot i que el jutge Llarena del TS va enviar una *euroordre* per a extradir Puigdemont, la justícia alemanya va descartar els delictes dels que s'imputava Puigdemont (rebel·lió i malversació) i va deixar a Puigdemont en llibertat provisional, a l'espera de proves més concloents des d'Espanya.

Aquesta notícia del Diari Ara construeix un relat al voltant del delictes de malversació, en el que s'intenta deslegitimar i invalidar les imputacions per aquest delictes per part del jutge Llarena. De fet, el titular funciona com a argument per invalidar l'aplicació de

la malversació, en concret, amb el cas de Puigdemont: "Llarena no pot provar la malversació de Puigdemont als jutges alemanys".

Sota aquesta idea de no poder provar, es desencadena la creença que el que no es pot provar no és veritat ni vàlid. A més, si no es troben proves, pot ser perquè no n' existeixin. I, per tant, si no hi ha proves per inculpar d'un delictes a algú, aquest és innocent, fins que no es demostrï el contrari. I, després de tanta cerca i interès per part de la justícia espanyola per trobar proves, i que no s'hagi trobat cap per imputar a Puigdemont per malversació, és que potser no n' existeixen.

A més, no només es tracta de Puigdemont, sinó que la resta de polítics encausats per malversació. Llarena sol·licita proves de malversació al Ministre d'Hisenda, Cristóbal Montoro, però aquest li diu que no ha trobat cap prova que el referèndum es fes amb diners públics.

Dins del relat que hem comentat abans, doncs, per què es jutja als polítics independentistes per malversació si no hi ha cap prova, tal com afirma Montoro, que s'utilitzés diners públics pel referèndum, que és pel fet pel que se'ls culpa del delictes? I, encara més evident és la innocència dels polítics imputats, si ni Montoro, membre del Govern espanyol i del PP, clar polític constitucionalista, no aconsegueix trobar proves que, de ben segur, les ha buscat per a tots llocs.

Per tant, el discurs aquest confirma el marc del que hem estat comentant que s'utilitza des del sector independentista: els polítics imputats són innocents però la Justícia espanyola respon a interessos que coincideixen amb el govern espanyol. Per tant, la Justícia espanyola es veu instrumentalitzada i usada en favor del govern central.

5.2.2.3 DELICTE D'ODI

El delictes d'odi també ha resultat protagonista en el *Procés* independentista. Des de la justícia espanyola, des dels cossos policials de l'Estat o des dels líders polítics constitucionalistes s'han assenyalat accions, actes, declaracions i paraules com delictes d'odi.

La Fiscalía investigará por delitos de odio a quienes presionen a alcaldes no independentistas

(J.Pérez, El País: 20/09/2017)

Fiscalía investiga por delitos de odio y amenazas la expulsión de los policías de los hoteles

(Álvarez, SER: 03/10/2017)

Com s'identifica el delictes d'odi en el Codi Penal?

"El delictes d'odi es defineix com "qualsevol infracció penal, incloent infraccions contra les persones o les propietats, on la víctima, el local o l'objectiu de la infracció es trïï per la seva, real o percebuda, connexió, simpatia, filiació, suport o pertinença a un grup que pugui estar basat en la raça, origen nacional o ètnic, l'idioma, el color, la religió, l'edat, la minusvalidesa física o mental, l'orientació sexual o un altre factor similar, ja siguin reals o suposats ".⁶³

Tal com succeeix amb els altres delictes del *Procés*, des del bloc independentista s'ha vist com un instrument per seguir castigant al sector independentista i perseguint una ideologia. Mentre que, en el bloc constitucionalista, s'ha vist una correcta aplicació d'aquest delictes i una manera justa de fer front als atacs d'odi cap a tot allò considerat constitucionalista.

Observem, ara, un cas jutjat com a delictes d'odi i el relat que se'n construeix des d'un mitjà independentista:

⁶³ Juicio Penal: 2017

**Citen a declarar 13 mestres més per «delicte d'odi»
per tractar a classe la violència policial de l'1-0**

(...)

La Fiscalia ha citat a declarar el director i dotze professors de l'IES El Palau de Sant Andreu de la Barca pels comentaris que presumptament van fer els docents a alumnes que són fills d'agents de la Guàrdia Civil arran de la violència policial de l'1 d'octubre. Fonts del Ministeri Públic han informat a NacióDigital que està previst que la Guàrdia Civil, exercint funcions de policia judicial, els prengui declaració els dies 4, 5, 8 i 10 de gener per esclarir si hi ha hagut un suposat "delicte d'odi". En cas de ser així, la Fiscalia presentaria una denúncia o es querellaria contra els docents davant del jutge.

Després de l'1 d'octubre, divuit famílies es van dirigir a l'ajuntament de Sant Andreu de la Barca per expressar el seu malestar pels suposats comentaris dels professors. L'alcalde, Enric Llorca, va convocar una reunió el passat 9 d'octubre per tractar el tema. Pocs dies abans, uns dos-cents alumnes s'havien concentrat davant del centre per demanar "respecte" cap als fills dels guàrdies civils. El centre va desmentir les acusacions d'"adoctrinament" a les aules a través d'un comunicat i va assegurar que sempre havia vetllat "per la perfecta convivència de la seva comunitat educativa".

(...)

(Nació Digital, 26/12/2017)

Aquesta notícia de Nació Digital descriu uns fets que van provocar molt de revolt, tant des del sector independentista, com des del constitucionalista. Primerament, contextualitzem els fets. Dotze professors d'un institut català, l'IES Palau de Sant Andreu, i el seu director són citats a declarar per la Fiscalia després que, suposadament, alguns pares denunciessin certs comentaris que es van realitzar als seus fills pel fet de tenir pares guàrdies civils.

Cal tenir en compte que això succeeix dos mesos després de l'1-O, en la què la força dels cossos policials de l'Estat intenta frenar el referèndum independentista. Des del

bloc independentista, es veu com un acte greu de violència cap a una societat civil que només volia votar i manifestar la seva opinió mitjançant el dret a l'autodeterminació.

Precisament, partint d'aquest context i marc, trobem el titular de la notícia de ND: "Citen a declarar 13 mestres més per «delicte d'odi» per tractar a classe la violència policial de l'1-O". Si ja hem vist que des del marc independentista s'interpreta el paper dels cossos policials de l'Estat durant l'1-O com una mostra de violència, on està el mal de tractar en una classe un tema que va sacsejar tot el país i en el que, els alumnes, segur que tenen accés a imatges de violència policial mitjançant les xarxes socials i els mitjans?

Partint d'aquest marc, en cap cas els professors haurien faltat al respecte a cap grup, ni guàrdies civils, ni policia nacional. Només haurien comentat a classe una situació que resulta el focus d'atenció, per tal que els alumnes la compreguin i la sàpiguen gestionar bé.

Des d'aquest marc, parlar de "violència policial" no és adoctrinar ni voler inculcar unes creences als alumnes sobre la maldat dels cossos policials. Simplement, és comentar i parlar entre tots sobre un fet que és innegable: l'ús de la força i de les agressions explícites que van fer els cossos policials de l'estat en contra la població civil. No és manipular, no és adoctrinar. És parlar de la realitat. És ajudar als alumnes a entendre el context en el que viuen. Per tant, on està el delicte d'odi, aquí?

Si els docents no poden parlar ni debatre alguns temes, ja que si no seran sancionats per la justícia espanyola per delictes d'odi, vol dir que s'està instrumentalitzant la Justícia per tal de censurar certes opinions i corrents ideològiques. Per tant, on queda la llibertat d'expressió? Aquest marc, doncs, planteja un dilema que ha estat vist com una falta democràtica: Si tot pot ser dictat com a delicte d'odi pel simple fet de resultar crític al davant d'una situació, on queda la meua llibertat d'expressió?

Si s'aplica la censura, és que no ens trobem en una democràcia; al contrari, s'acosta més a una postdemocràcia, en la que l'independentisme és perseguit amb mitjans més encoberts que en una dictadura explícita. El que volen aconseguir (*Ells*, els poders constitucionalistes) és que (*Nosaltres*, els independentistes) ens atemorim i ens

aturem per por a represàlies i, a més, que ens callem davant les injustícies. Per tant, no tenim por i no ens callarem, seguirem lluitant per la llibertat, també, d'expressió.

D'altra banda, des del bloc constitucionalista s'interpreten les imputacions per delictes d'odi com una manera de frenar totes aquelles acusacions greus dirigides cap a una corrent ideològica o cap a grups que serveixen a l'Estat, com la Justícia o els cossos policials.

Los maestros separatistas que señalaron públicamente a hijos de @guardiacivil en Cataluña. La fiscalía les investiga por delitos de odio, pero el Gobierno de España dice que no les abrirá expediente. Con cobardía nunca se vence al nacionalismo.

(@Albert_Rivera, Twitter: 29/04/2018)

Tot i que Albert Rivera, en aquesta ocasió, intenta desmarcar-se del Govern espanyol del PP, plenament s'evoca el marc dels que parteixen els constitucionalistes per tal d'afirmar que hi ha delictes d'odi en situacions com la que hem vist anteriorment. De fet, el to emprat amb expressions com "assenyalar públicament a fills de guàrdies civils a Catalunya", ja pretén indicar que existeix una certa marginació, exclusió, discriminació i *mobbing* cap als fills de guàrdies civils.

D'altra banda, Rivera relaciona la idea de delictes d'odi amb el nacionalisme. Des d'aquest marc, el nacionalisme català s'interpreta com un sectarisme que, amb unes sòlides i perilloses creences, vol guanyar adeptes mitjançant l'adoctrinament a les escoles. I, a més, a tots aquells que no pensem com *Ells* ens maltracten, perquè o penses com *Ells* o el seu odi cap a tu per pensar diferent et portarà represàlies.

Per tant, el marc utilitzat pels independentistes resulta contrari al dels constitucionalistes: víctimes els independentistes versus víctimes els unionistes; explicar i parlar sobre la realitat que envolta els alumnes versus adoctrinament; persecució de l'Estat a l'independentisme versus persecució dels funcionaris públics catalans cap a tots aquells que no són independentistes; i llibertat d'expressió versus delictes d'odi.

5.2.2.4 DESOBEDIÈNCIA

Tot i que el concepte de desobediència neix en l'àmbit judicial, descrit especialment pel fet de no obeir a les lleis, es tracta d'una expressió que s'ha traslladat a altres àmbits, com en al polític i al social. Desobeir és un delictes reconegut pel Codi Penal i també es pot emmarcar de les diverses maneres que hem vist anteriorment: una interpretació interessada i injusta, o una imputació justa cap a tots aquells que se salten les lleis.

El Gobierno de Cataluña se instala en la desobediencia

El Ejecutivo catalán da inicio a la campaña del referéndum pese a que la votación está suspendida por el Constitucional

(Noguer i Piñol, El País: 11/09/2017)

Marta Felip, investigada per un delictes de desobediència per 1'1-0

(ACN, Diari de Girona: 05/03/2018)

Primer de tot, però, concretem com es registra en el Codi Penal el delictes de desobediència:

"Segons la jurisprudència reiterada del Tribunal Suprem (de la qual n'és il·lustrativa la STS 285/2007), el delictes de desobediència requereix la concurrència dels següents elements:

a) L'existència d'un mandat exprés, concret i terminant de fer o no fer una conducta específica, emanat de l'autoritat o dels seus agents i que ha de trobar-se dins de les seves competències legals.

b) Que l'ordre, revestida de totes les formalitats legals, hagi sigut clarament notificada a l'obligat a complir-la, de manera que aquest hagi pogut prendre ple coneixement del seu contingut.

c) Hi ha d'haver una resistència del requerit a complimentar allò que se li ordena, el que equival a la concurrència del dol de desobeir, que implica que davant del mandat s'alci l'obligat a acatar-lo i complir-lo en una oposició tenaç, contumaç i rebel".⁶⁴

Un cop hem pogut veure la seva definició al Codi Penal i sota quins casos es detecta el delicte, anem a veure quin és el marc utilitzat per a tots aquells que legitimen la desobediència, com el sector independentista o el reformista.

La desobediència: dret o delicte?

(...)

Què fem quan la llei no és justa? És just transgredir-la en aquest cas? Aferrem-nos a la nostra justícia i no a la seua, perquè si hi ha alguna cosa certa és que només el poble salva el poble. A qui li devem fidelitat? No ens equivoquem: al sistema no li devem res, ens ho devem tot a nosaltres i als nostres. És per això que la desobediència és un dret i no un delicte, perquè les lleis són papers, i amb els papers podem fer fogueres si volem. Però, què podem fer amb els pensaments, l'activisme i la desobediència? Amb això podem fer la revolució, companyes; i si no, fullegem la història i llavors ho entendrem.

(...) Perquè com va dir Howard Zinn (activista i historiador nord-americà) 'el problema que tenim no és la desobediència civil, sinó l'obediència'.

(Sanvíctor, Vilaweb: 27/05/2015)

Vilaweb, mitjà digital independentista d'esquerres, recull aquest article d'opinió de Noèlia Sanvíctor. Tot i que l'article no parteix de cap cas concretament

⁶⁴ Glosas.cat: 2017

independentista, podem trobar-hi moltes idees que configuren el marc dels independentistes en relació a la "desobediència". De la mateixa manera, no és casualitat que Vilaweb en parli quan es tracta d'un dels delictes imputats a l'independentisme i, en general, cap als sectors crítics amb l'Estat i la Constitució.

En aquest marc, la "desobediència" no és quelcom negatiu, sinó al contrari, és positiu en la mesura que esdevé un dret dels ciutadans, tot i ser considerat des de la Justícia espanyola com un delictes. Com ja hem vist anteriorment, les ideologies contraries als principis dels constitucionalistes no entenen que les lleis siguin el principi bàsic de la democràcia, ja que aquesta, com a govern del poble, ha de servir als drets i interessos de la majoria, per sobre del compliment de les lleis.

Aquest marc parteix de la idea, justament, que les lleis no fan la democràcia, sinó que és la voluntat popular. De la mateixa manera, les lleis no són perfectes i immutables, sinó que poden ser injustes i, llavors, s'haurien de poder canviar. Precisament, la desobediència a les lleis és la que ha de fer possible crear lleis justes per a tots i totes.

Des d'aquest marc, doncs, la desobediència és un dret dels ciutadans que esdevé eina de transformació social a favor del progrés, la justícia i la democràcia. És més, en tota revolució social sempre ha aparegut la desobediència civil, en la mesura que es lluita contra la repressió i l'abús de poder de l'Estat.

L'obediència, per tant, només és bona quan les lleis són justes. Amb lleis injustes, la desobediència és l'única via per tal de canviar les coses. En aquesta línia, doncs, trobem discursos des del sector independentista legitimant la desobediència civil com a arma per aconseguir els objectius, tals com la celebració del referèndum.

Precisament, l'expressió "desobediència" va tenir un gran protagonisme arrel del referèndum de l'1 d'octubre, ja que es tractava d'una votació sentenciada com a il·legal des de la justícia espanyola. Per tal d'aconseguir realitzar-lo, es van haver de saltar les lleis. Molts ciutadans catalans van desobeir en col·laborar amb la celebració del referèndum i fer-lo possible. Tanmateix, alguns polítics independentistes també es van saltar la llei maquinant el referèndum, possibilitant la seva celebració i, posteriorment, declarant la independència.

Aquesta idea de desobediència com a arma de transformació social i apoderament popular, durant el *Procés*, ha anat estretament lligada amb la idea d'unilateralitat. Per tal de desobeir, hem de ser unilaterals, en la mesura que hi ha un camí marcat a seguir que possibilita el *Procés*, i que, per tal de realitzar el camí, els ciutadans han d'incomplir amb les sentències judicials imposades des de la justícia espanyola. Sense desobediència, no hi ha unilateralitat i, per tant, el *Procés* no avança.

Una creença important que legitima la desobediència en aquest marc, és la idea que la voluntat popular, en una democràcia, és el que dóna validesa i valor. Aquesta creença s'ha anat repetint en alguns marcs que ja hem vist, ja que resulta de fonament bàsic per reforçar el *Procés*, un moviment polític i social considerat des de l'Estat i la justícia espanyola il·legal i atemptatori contra l'Estat.

Des del moment que la democràcia et dóna la legitimitat mitjançant el suport popular, l'obediència a les lleis de l'Estat passar a ser molt menys significativa i vàlida que l'obediència a la voluntat del poble. En aquesta línia trobem les declaracions de Mas, després que se'l culpés per desobediència per la consulta del 9-N: "Vam obeir el poble de Catalunya, que és el que ha de fer un demòcrata, i ho tornarem a fer sempre que faci falta"⁶⁵.

En aquest marc, doncs, la desobediència passa de ser una expressió limitada en l'ús judicial, a una expressió transmutada en l'esfera política i social, ja que la legitimitat te la dóna la gent, mitjançant el seu mandat a les urnes, en un sistema polític democràtic. L'obediència social és la que ha de prevaldre, encara que es materialitzi en una desobediència legal. Conseqüentment, doncs, la desobediència és quelcom positiu.

A més, des del sector independentista també es veu com una instrumentalització de la justícia per tal de perseguir unes certes idees. Observem, per exemple, les paraules d'Artur Mas en relació la sentència sobre el 8-N pel TC: "A l'Estat espanyol la llei no és igual per a tothom. Si fos així, una suposada desobediència al TC seria aplicada en termes condemnatoris sempre, i no ha estat mai així. Hi ha un munt de casos de desobediències al TC, i a ningú no li ha passat absolutament res"⁶⁶.

⁶⁵ Ara: 2016

⁶⁶ RAC1: 2017

Llavors, es torna a formular el marc general que apliquen els independentistes sobre les imputacions delictives a causa del *Procés*. Les sentències de la Justícia espanyola són interpretacions de les lleis, que esdevenen injustes i interessades, ja que tenen la intenció de perseguir a tots aquells que fan possible el *Procés*.

La Justícia, partint d'aquest marc, és una eina de l'Estat espanyol que s'utilitza per frenar i castigar als que participen del *Procés*, ja que, com diu Mas, només es processen una sèrie de comportaments i actes que vénen del *Procés* i d'altres, que desobeeixen sentències o lleis, no són imputats, ni tan sols investigats.

Si canviem el punt de vista i ens introduïm al marc dels constitucionalistes en relació la "desobediència", trobarem un seguit de creences que resulten incompatibles amb les del marc utilitzat des dels independentistes i els reformistes.

Rajoy advierte a Torrent de las consecuencias de desobedecer al Constitucional

"Por encima de la ley no hay nada", dice el presidente antes de la sesión de investidura

(...)

"Por encima de la ley no hay nada. La ley es el conjunto de normas por el que se rige nuestra convivencia, la garantía de los derechos, protege al débil frente a los abusos del más fuerte", ha seguido. "Donde no hay ley, estamos en la selva. Ante la ley, todos somos iguales. La primacía de la ley está por encima de cualquier otra consideración", ha continuado. Y ha rematado: "No se puede ser prófugo de la Justicia, residir en Bruselas y pretender que a uno le elijan presidente de una institución democrática (...) Lo más sensato es que el presidente del Parlament propusiera un candidato limpio".

(...)

(Mateo, El País: 30/01/2018)

Aquesta notícia d'El País, mitjà que ja hem distingit com a mitjà unionista, posa èmfasi en la idea de desobediència i les seves conseqüències, interpretant unes declaracions de Rajoy a TVE. En aquestes, Rajoy, President del Govern espanyol en aquell moment, avisa a Torrent que "per sobre la llei, no hi ha res".

Primerament, però, contextualitzarem les declaracions. Després de la victòria de JxCat a les eleccions del 21-D, des del partit es proposa al número 1 de la llista, Carles Puigdemont, com a President de la Generalitat. Cal recordar que Puigdemont, després del referèndum de l'1-O, és imputat per la justícia espanyola i abandona territori espanyol per tal de no ser detingut.

Lavors, un cop arriba el torn de plantejar candidats per la investidura, Torrent, que té la intenció de proposar a Puigdemont, és advertit pel TC, que sentència que no es poden fer investidures a distància.

En aquest context és quan Rajoy "avisa" a Torrent que "la llei està per sobre de tot". Implícitament, El País, mitjançant l'ús del verb "avisar", fa entendre que Rajoy el que està fent és fer pensar a Torrent abans que actuï, ja que segons quin sigui el seu comportament pot tenir conseqüències.

I quines són les conseqüències? Podem intuir, partint del marc constitucionalista en què democràcia és el compliment de les lleis i la Constitució com a premissa bàsica, saltar-se la llei i, per tant, desobeir-les, ha de tenir càstig i sanció des dels òrgans encarregats de defensar i promoure el compliment d'aquestes.

Des d'aquest marc, doncs, la desobediència propicia la pèrdua de l'ordre i dels drets dels ciutadans, ja que "on no hi ha llei, estem a la selva". Per tant, es tracta de quelcom considerat molt negatiu i l'Estat s'ha de defensar garantint el compliment de les lleis i castigant a tots aquells que se la saltin. Perquè la llei, fa la democràcia i, per sobre de la llei no hi ha ningú; en el moment que sí que hi hagi algú o alguna cosa per sobre d'aquesta, no hi haurà democràcia.

Aquest marc, doncs, reforça la idea que la desobediència és negativa i perillosa pel bé comú dels ciutadans espanyols, ja que sense llei no hi ha ordre ni drets. Per tant, l'obediència és el deure de tot ciutadà i el principi bàsic pel bon funcionament de la

democràcia. Llavors, és legítim que l'Estat es defensi en contra la desobediència, ja que aquesta faria perillar la seva pròpia existència i, amb això, el benestar de tot el conjunt de ciutadans. És més, no es tracta de legitimitat només, sinó que també és un deure de l'Estat defensar les lleis i, consegüentment, els drets dels ciutadans.

Des d'aquest marc, doncs, els constitucionalistes reforcen i donen la raó a les sentències de la Justícia en relació les imputacions per desobediència a persones actives en el *Procés* independentista. Precisament, al contrari que en el marc que hem vist anteriorment, aquest té la creença que la justícia espanyola actua de manera justa i a compleix amb la seva funció de protegir la democràcia mitjançant la llei.

5.2.3 PRESOS POLÍTICS O POLÍTICS PRESOS?

Les expressions "presos polítics" i "polítics presos" són primordials per tal d'entendre un moment clau en el *Procés*. Les dues expressions parteixen de marcs que les fan incompatibles: o bé hi ha presos polítics; o bé hi ha polítics presos. Abans però, és important dir que tot i que els marcs d'aquestes dues expressions parteixen d'idees procedents de l'àmbit judicial, l'ús d'aquests dos termes s'ha traslladat de manera notòria a l'àmbit polític, social i mediàtic.

Primer de tot, cal que contextualitzem aquestes expressions. Després que el Parlament, el 27 d'octubre de 2017, aprova declarar la independència per majoria, la justícia espanyola comença a processar judicialment a alguns líders polítics i socials del *Procés*. Se'ls imputa per delictes de rebel·lió, sedició, malversació i desobediència, principalment.

En aquest panorama, alguns líders polítics i socials decideixen quedar-se a Catalunya i, uns altres, abandonen el territori català per no ser detinguts i es dirigeixen cap a altres països europeus amb la intenció de rebre asil polític. A més, en cas que la Justícia espanyola els reclami, seran els tribunals de Justícia europeus els que hauran de valorar si els extraditen. Els polítics que es queden a Catalunya són processats i ingressen a presó sense fiança i amb caràcter preventiu.

En aquesta situació, és quan des del sector independentista s'entenen els líders empresonats com a "presos polítics" i es comença a intensificar l'ús d'aquesta expressió per descriure la situació en la que es troben alguns polítics jutjats per la Justícia espanyola. D'altra banda, després que l'ús del terme "presos polítics" s'hagi mediatitzat i hagi esdevingut un símbol de protesta i denuncia, des del sector constitucionalista es decideix contrarestar l'efecte utilitzant una altra expressió que, justament, evoca un marc contrari: "polítics presos".

Com veurem a continuació, aquestes dues expressions han donat a lloc a d'altres que es basen en les idees d'un dels dos marcs: exiliats versus fugats; innocents versus delinqüents. Per tant, aquestes expressions també seran comentades en aquest apartat.

Primerament observem i reflexionem al voltant del marc de "presos polítics":

L'exfiscal en cap de Catalunya: «Són presos polítics»

(...)

"En vista del que diu la Guàrdia Civil, jo no veig que existeixi el concepte de violència determinant d'un delictes de rebel·lió", perquè el trencament de vidres o la destrossa de cotxes de la Benemérita no pot considerar-se com a tal, ha assegurat en una entrevista de TV3.

Així, ha explicat que Oriol Junqueras, Joaquim Forn, Jordi Sánchez i Jordi Cuixart, en presó preventiva mentre s'instrueix la causa contra el procés sobiranista, "són presos polítics" perquè la seva acció ha estat política, cosa que no ha de considerar-se pejoratiu per al sistema espanyol, ha dit.

"Si, a més de tenir un objectiu polític, trenquen coses o fereixen persones, llavors el comportament no és polític, però què han fet aquestes persones a part d'un comportament purament polític?", ha plantejat. (...)

(Nació Digital, 18/02/2018)

Aquesta notícia de Nació Digital recull algunes de les paraules de José María Mena durant una entrevista als Matins de TV3. El mitjà, que ja hem definit com a independentista, en concret fa menció de les paraules de Mena en les que parla i reforça la idea de "presos polítics". Això es destaca en el titular: "Són presos polítics". Aquesta afirmació, però, agafa més força quan sabem que Mena es l'exfiscal en cap de Catalunya, i actua com la veu de l'expert.

Centrant-nos en les paraules de Mena sobre els presos polítics, podem veure com s'entén l'expressió presos polítics i des de quin marc es parteix quan se'n fa ús. Mena afirma que es tracta de presos polítics perquè estan empresonats per raons polítiques, ja que no han fet ús de violència i només se'ls pot jutjar per les seves accions polítiques. Per tant, es tracta de presos polítics.

A més, Mena, com a exfiscal, assenyalà que no hi veu cap delictes de rebel·lió, com sí que ho veu el jutge Pablo Llarena en les causes catalanes. Mena argumenta que no existeix la violència que determina el delictes de rebel·lió, ja que el seu objectiu ha estat "purament polític" i mai hi ha hagut la voluntat de trencar coses o ferir persones.

Com ja hem vist anteriorment, el concepte "presos polítics" neix després que líders polítics i socials del *Procés* són imputats per la justícia espanyola per un seguit de delictes. En l'apartat anterior, hem fet esment d'aquests delictes i, hem afirmat, que des del sector independentista es veuen com instruments sorgits d'una mala interpretació del Codi Penal, per tal que la Justícia espanyola pugui perseguir i castigar a tots aquells que tenen idees independentistes.

Partint d'aquesta idea fonamental, doncs, tots aquests líders polítics i socials del *Procés* que es troben imputats són innocents, perquè aquests delictes han estat interpretats i utilitzats d'una manera que s'allunya del Codi Penal. Llavors, si són innocents, ja que no han comès cap delictes, per què són processats?

L'Estat, a través de la Justícia, persegueix i castiga als independentistes per les seves idees polítiques. Des d'aquest marc, s'entén la justícia com un instrument que va de la mà amb el poder executiu, és a dir, amb el govern espanyol. Mitjançant la Justícia, l'Estat reprimeix i combat les idees independentistes.

Per tant, si són innocents perquè no han comès cap delictes, però tot i així es troben empresonats o exiliats per les seves idees polítiques, es tracta de presos polítics. Uns presos imputats i castigats per un Estat repressor que controla tots els poders i una justícia instrumentalitzada. L'expressió "presos polítics" és constituïda per tot un seguit de creences crítiques i negatives al voltant de la justícia espanyola i l'Estat, i per tant, té una connotació negativa.

Aquesta expressió es va traslladar a l'àmbit polític i el social, fins el punt que va generar una altra expressió que ha resultat ser lema de protesta i reivindicació a favor de l'alliberament dels presos polítics: "llibertat presos polítics".

Seguidament, podem veure com s'interpreta l'expressió "presos polítics" des del poder judicial espanyol:

El poder judicial veu en les paraules de Torrent un "atac" a la convivència

Considera una "desqualificació greu" que un representant institucional parli de "presos polítics"

(...)

En un comunicat fet públic aquest dissabte, el CGPJ considera una "desqualificació greu" que un representant d'una institució, com és Torrent, parli de "presos polítics". Segons el màxim òrgan de representació dels jutges, les paraules del president del Parlament van més enllà de la crítica judicial i ataquen el model de convivència de l'Estat: "Afirmar l'existència de presos polítics, i en especial que ho faci un representant institucional, és una desqualificació molt greu de la funció judicial que transcendeix el mateix Poder Judicial i ataca frontalment el nostre model de convivència basat en el respecte a la llei".

(...)

(Ara: 24/02/2018)

En aquesta notícia, l'Ara, diari català i independentista, recull el contingut del comunicat del CGPJ, el Poder Judicial, en relació l'ús polític que es fa del terme "presos polítics". Concretament, es denuncia el seu ús durant un discurs de Roger Torrent en el col·legi d'advocats en el que defensa que a l'Estat espanyol hi ha presos polítics.

Precisament, el Poder Judicial veu com una "desqualificació greu" que des dels polítics independentistes es parli de presos polítics perquè, com hem vist, aquesta expressió evoca tot un marc de crítica negativa cap al funcionament de la justícia espanyola i l'Estat. El fet d'entendre que són presos polítics posa en dubte el nivell i la voluntat de justícia, legitimitat i legalitat de la Justícia espanyola a l'hora d'aplicar les lleis, així com també tot el model d'Estat espanyol és qüestionat per la falta d'independència entre poders.

Des del Poder Judicial, per tant, l'expressió "presos polítics" resulta com un atac cap a si mateixos, ja que posa en dubte el marc del que parteix la justícia espanyola. Des d'aquest, la justícia espanyola es percep com el que en teoria ha de ser, un òrgan encarregat de fer justícia i mantenir l'ordre, fent aplicar les lleis del Codi Penal i la Constitució. En el moment que es parla de presos polítics, aquest marc queda totalment negat i, per aquest motiu, des del Poder Judicial es vol suprimir el seu ús.

A més, aquesta expressió porta a pensar que no hi ha democràcia a l'Estat espanyol, ja que si es persegueix a les persones i se les condemna pel seu pensament, es tracta d'un Estat dictatorial, en el que no hi ha llibertat d'expressió ni dret al lliure pensament. Per tant, també ataca tot el model d'estat a Espanya, afirmant que és un país sense drets i opressor, i equiparant-lo implícitament a altres països que són descrits com dictadures encobertes perquè justament, tenen presos polítics.

Llavors, no és d'estranyar que des dels poders de l'Estat espanyol es vulgui qüestionar i posar en dubte la viabilitat d'aquest terme, ja que té un sentit molt pejoratiu cap al funcionament de la Justícia espanyola i l'Estat. Des d'aquest sector, es vol suprimir i evitar l'ús de "presos polítics", perquè un cop se nomena l'expressió s'evoca tot el marc pejoratiu. És per això, que des del sector constitucionalista mai s'ha parlat de presos polítics, per tal de no entrar en aquest marc i confirmar-lo. Es necessita una

altra expressió per contrarestar els efectes de presos polítics, que evoqui tot un marc contrari. Aquí és quan neix l'expressió "polítics presos".

Bono: "En España hay políticos presos, no presos políticos"

El exministro socialista José Bono ha defendido hoy el encarcelamiento de gobernantes y dirigentes independentistas catalanes frente a quienes lo critican, cuyos planteamientos ha rechazado con una afirmación gráfica: "En España hay políticos presos, no presos políticos".

"Cuando escucho hablar de presos políticos refiriéndose a quienes hoy, en España, incumplen, a juicio de los tribunales, la Ley, siento indignación y tristeza", ha dicho el que fuera también presidente del Congreso de los Diputados del país, que ha insistido en que encarcelar a los promotores de la declaración unilateral de independencia de Cataluña supone cumplir la legislación vigente.

Ya que, "quienes hemos padecido la dictadura sabemos que respetar la Ley, el imperio de la Ley, es algo que no debe tener excepciones, sean quienes sean quienes cometen una falta, un delito o una infracción", ha argumentado.

(...)

(EFE, La Vanguardia: 06/11/2017)

En aquesta notícia d'EFE, publicada per la Vanguardia, es recull les declaracions en les que José María Bono, exministre espanyol del PSOE, parla de "polítics presos" per negar l'existència de "presos polítics", i els arguments que en dóna per afirmar-ho. Bono parteix d'una visió constitucionalista per tal de negar el marc de presos polítics i posar èmfasi en la idea de polítics presos.

Es tracta de líders polítics i socials que es troben processats per haver delinquit i atemptat contra l'Estat i la legislació. S'han saltat la llei i, l'obligació de la Justícia espanyola és fer complir les lleis i, amb qui no ho fa, jutjar-lo i sancionar-lo. Perquè,

des d'aquest marc, s'entén que el que possibilita la democràcia són les lleis; per contra, el seu incompliment atempta contra l'ordre democràtic del país i, si no es para als peus als que se salten les lleis, aquests poden convertir la democràcia en una dictadura.

Des d'aquest marc, els líders polítics i socials independentistes que es troben imputats per la Justícia espanyola, ho estan pel compliment de la llei. Els òrgans encarregats de jutjar a aquests líders encausats han actuat correctament i basant-se únicament en l'aplicació de la legislació vigent reconeguda en la Constitució i el Codi Penal. Per tant, es tracta de polítics que han estat castigats per saltar-se la llei i, davant la llei, tots són iguals, encara que ocupis un lloc institucional important.

Des d'aquest marc, doncs, es vol neutralitzar els efectes i el sentit pejoratiu cap l'Estat i la Justícia de l'expressió "polítics presos", utilitzant-ne una altra que té les mateixes paraules però amb un ordre diferent que altera el seu sentit: "polítics presos". Partint d'aquesta perspectiva, la democràcia espanyola funciona perfectament, ja que l'únic que intenta és salvar la democràcia i els ciutadans de tots aquells que volen fer un cop d'estat. En aquest marc, doncs, es legitima la democràcia espanyola, sota la creença que l'Estat i la Justícia precisament el que fan és protegir els drets democràtics dels ciutadans.

Es tracta d'una expressió que es presenta aparentment neutre i descriptiva, afirmant que hi ha polítics que s'han saltat la llei i per tant, han estat imputats i sancionats amb presó. Són polítics a la presó, simplement, són polítics presos. No obstant això, com hem vist, no es tracta d'una expressió neutre, ja que combat i mira de contrarestar el marc dels "presos polítics" afirmant un altre marc que resulta incompatible amb l'altre i, conseqüentment, el nega.

5.2.3.1 EXILIATS O FUGATS?

"Exiliats" i "fugats" resulten dues expressions que parteixen de marcs contraris, tot i que han estat utilitzades per narrar i interpretar uns fets determinats. Després que la Justícia espanyola decidís processar judicialment a un seguit de líders polítics i socials

de l'independentisme per la celebració del referèndum, alguns d'aquests decideixen abandonar territori espanyol per tal de no ser detinguts, i es dirigeixen cap a altres països d'Europa. Posteriorment, més polítics independentistes seran encausats delictivament i decidiran també marxar d'Espanya.

En aquest context, és quan es comença a parlar d'exiliats:

Els cinc diputats exiliats a Brussel·les ja han demanat delegar el vot per a la investidura

(March, Nació Digital: 18/01/2018)

El Suprem activa l'ordre de detenció per a tots els polítics a l'exili menys Gabriel

(CCMA, 324: 23/03/18)

Els presos polítics i els exiliats agraeixen la multitudinària manifestació de Barcelona

(Vilaweb: 15/04/2018)

Des del sector independentista, s'anomena "exiliats" als polítics independentistes que van abandonar territori espanyol per dirigir-se a altres països europeus per, d'aquesta manera, no ser detinguts per ordre de la Justícia espanyola. En aquests titulars, podem observar l'ús de l'expressió "exiliats" o "polítics a l'exili". Els tres mitjans, Nació Digital, CCMA i Vilaweb, els podríem identificar com a independentistes.

L'ús de l'expressió "exiliats", evoca un marc determinat sobre un fet i, tal com hem vist abans amb "presos polítics" i "polítics presos", l'ús d'una expressió o una altra es limita a certs sectors, segons quines siguin les seves creences i quin relat vulguin construir al voltant del fet. L'expressió "exiliats" la trobarem en el sector independentista.

El marc "exiliats" parteix dels fonaments bàsics de "presos polítics". La Justícia espanyola persegueix, mitjançant la imputació de delictes mal interpretats de la legislació, les idees independentistes. Podem veure, doncs, que es tracta de persones que són processades i castigades per delictes que no han comès. El principal motiu pel que són processats són per les seves idees i opinions. L'Estat doncs, polititza la Justícia per tal d'oprimir i castigar aquelles idees "enemigues".

Des d'aquest marc, es tracta de persones innocents que són realment jutjades per les seves accions i creences polítiques. Els que decideixen escapar d'aquesta persecució injusta marxant de l'Estat que els jutja, per tal de no ser detinguts i empresonats, són anomenats exiliats. El que fan quan arriben al país de destí és demanar asil polític, per, d'aquesta manera, no estar sotmesos per la Justícia espanyola; sinó al contrari, per estar sota el marc legal de països democràtics –de veritat–, que els hi asseguraran una sèrie de drets que a Espanya estan vulnerats.

Els polítics a l'exili, doncs, estan obligats a marxar de Catalunya per culpa d'un sistema no democràtic que persegueix i oprimeix a certes idees mitjançant la Justícia (espanyola). L'exili és, per tant, el refugi d'aquests polítics, gràcies a democràcies reals d'altres països europeus.

D'altra banda, des del sector constitucionalista s'interpreta que aquests polítics que marxen del territori espanyol per no ser detinguts no són exiliats. Són fugats:

Rajoy, sobre Puigdemont: "Un señor fugado de la justicia no puede ser presidente de nada"

(RTVE, EFE: 29/01/2018)

Puigdemont y los ex consellers fugados crean una web de donaciones para su defensa

(La Razón: 29/03/2018)

El marc que s'utilitza per a parlar de "fugats" comparteix les premisses bàsiques amb el marc de "polítics presos". Els líders independentistes jutjats, ho són a causa d'uns delictes que han comès. La Justícia espanyola ha complert amb la seva funció i ha investigat i processat aquests líders i, finalment, ha trobat que s'han saltat la llei i han delinquit. Per tant, seguint el Codi Penal i la Constitució, se'ls ha sancionat amb la presó sense fiança.

Des d'aquest marc, la Justícia espanyola funciona correctament i vetlla pel compliment de les lleis. El jutge Pablo Llarena no ha fet cap interpretació de la legislació espanyola, sinó que simplement s'ha basat en aplicar-la. Llavors, tots aquests presoners són polítics presos i, els que tot i ser imputats s'han escapat del país, són "fugats". Ho són perquè han abandonat el país, fugint de les seves obligacions ciutadanes per tal de no acatar les responsabilitats legals dels seus actes.

No és només que s'hagin saltat les lleis i hagin vulnerat els drets de molts ciutadans, sinó que a més han decidit escapar del país i de la Justícia, faltant així a la democràcia i a l'Estat de Dret. Els líders polítics independentistes processats són delinqüents que s'han fugat per a esquivar les lleis de l'Estat i no ser detinguts i empresonats.

Aquest marc, doncs, implica una connotació negativa cap a tots aquells líders independentistes que han abandonat el país per tal de no ser empresonats per la Justícia espanyola. Des del sector constitucionalista s'utilitza per contrarestar els efectes del marc d' "exiliat", ja que a més de negar l'existència d'exiliats perquè són "fugats", es defensa i es legitima el funcionament de l'Estat i del seu sistema democràtic.

6. CONCLUSIONS

Primerament, ens endinsarem cap al terreny de la hipòtesi que sostenim en aquesta investigació: "El llenguatge és poder". Després de consultar fonts que anaven en aquesta línia i, posteriorment, de dur a terme la part pràctica d'anàlisi de discursos de comunicació política d'acord amb la batalla semàntica sorgida arran del *Procés* sobiranista, constatem de manera constant que el llenguatge és poder. El llenguatge, com hem vist amb autors com Terricabras, Austin i Nietzsche, no és quelcom innocent, en la mesura que es tracta d'una interpretació de la realitat. El llenguatge és l'eina humana que utilitzem a fi d'entendre i processar la realitat en el nostre intel·lecte. Cal però, tenir en compte que no es tracta d'una còpia de la realitat, sinó més aviat d'una manera d'acostar-s'hi i dominar-la, per després, poder transformar-la i actuar sobre ella.

Partint d'aquest marc, el llenguatge pot resultar eina de múltiples interpretacions d'un mateix fet de la realitat. Com a subjectes, partim de marcs mentals que es construeixen mitjançant el llenguatge i que ens fan interpretar la realitat d'una determinada manera. Hem vist amb autors com Lakoff, Lippmann i van Dijk la importància de partir de la premissa que afirma que processem la realitat a través d'unes estructures mentals formades per un seguit d'idees i creences. Per tant, com a subjectes, quan ens posem a processar la realitat no ho fem des de zero ni des d'un punt neutral, sinó que partim d'aquests marcs conceptuals de la nostra ment que determinen el significat dels fets de la realitat i de les expressions del llenguatge en si. Elements com el coneixement compartit i els implícits resulten vitals a l'hora de descobrir les bases ideològiques de les quals parteixen els diversos marcs mentals.

La importància de dominar la realitat mitjançant el llenguatge s'accentua durant la comunicació política en el marc de les ideologies. Les ideologies són un sistema d'idees compartides, per membres d'un mateix grup, que han intentat legitimar i apoderar-se de moviments socials i polítics. Per fer-ho, les ideologies s'han basat en un conjunt de creences que, partint del llenguatge i dels marcs mentals, determinen la nostra manera d'entendre i veure el món i, consegüentment, la nostra manera d'actuar i

comportar-nos. Així, doncs, no podem obviar el paper fonamental de la ideologia en l'ús del llenguatge com a manifestació de poder.

En aquest sentit, en democràcia, un sistema polític en el que és el poble qui determina qui són els seus representants i, en conseqüència, on es concentra el poder, la comunicació política resulta l'eina més poderosa per tal de persuadir i influir en l'opinió pública. En democràcia, qui controla l'opinió pública té el poder. Per aquest motiu, el llenguatge utilitzat per fer política no es quelcom innocent, sinó al contrari, té la intenció d'influir en les conductes polítiques dels ciutadans.

Llavors, cal destacar el gran paper que juguen els mitjans de comunicació a l'hora de traslladar i codificar la informació sobre els aspectes polítics. La idea que els mitjans de comunicació tenen la missió de fer arribar la informació necessària a la població perquè aquesta es pugui autogovernar en un sistema democràtic, actualment ha quedat deteriorada o fins i tot, anul·lada. En un marc com l'actual, en què predomina el funcionament capitalista, molts mitjans de comunicació s'han vist afectats pels interessos comercials i polítics i la rendibilitat econòmica. Tal com afirmen Kovach i Rosenstiel, en la mesura que els mitjans depenen del capital financer d'empreses privades o de partits polítics, la informació mediàtica passa a respondre a interessos privats i no al bé comú de la ciutadania. Precisament per aquest fet, hem de tenir en compte que sempre que ens posem davant d'una notícia d'un mitjà, aquest pot partir d'uns determinats mercats segons quin sigui el seu corrent ideològic. Resulta de vital importància, per tant, que observem com s'utilitza el llenguatge des de l'esfera mediàtica i quins són els marcs que s'utilitzen que fan que s'expliqui la realitat d'una determinada manera que es pot allunyar a la de qualsevol altre mitjà, tot i estar tractant sobre la mateixa realitat.

Un cop hem parlat sobre els aspectes més teòrics, anem a encaminar-nos cap a les conclusions de la nostra part pràctica. Després de l'anàlisi que s'ha dut a terme sobre les principals expressions del *Procés* en els àmbits polític i judicial, podem afirmar que el llenguatge ha esdevingut l'eina principal de batalla ideològica en el *Procés*. A partir del llenguatge construïm els marcs mentals que ens permeten processar, entendre i interpretar la realitat d'una determinada manera. Que interpretem els fets de la realitat d'una manera o altra fa que actuem i ens comportem d'una determinada

manera, també. Llavors, des dels diferents sectors ideològics s'utilitza el llenguatge per fer atribuir un significat concret a certes expressions transcendents en la comunicació política del *Procés*, a fi de legitimar i dirigir el suport social a una sèrie de pensaments i conductes.

L'ús reiterat d'una seguit d'expressions, tant des de l'esfera política, com des de la mediàtica i la social, fa que uns termes acabin esdevenint expressions claus en el *Procés*. Cada una d'aquestes expressions evoca un significat dependent del marc ideològic del qual parteixi, i dels marcs que s'hi construeixin a sobre d'aquest. Per tant, el significat que se li dona a una o altra expressió en el *Procés* depèn de si s'aplica des del sector independentista, unionista i constitucionalista o reformista. Sobretot, però, es tracta d'una batalla lingüística entre independentistes i unionistes en el que cada una de les forces ideològiques lluita per imposar un marc determinat en favor dels interessos d'uns o altres. Aquests marcs intenten destacar de manera implícita els aspectes positius d'una ideologia, al mateix temps que es fa esment dels comportaments negatius de la ideologia contrària, aplicant un seguit d'expressions que estan determinades pel coneixement compartit entre els independentistes o els unionistes.

Després d'analitzar diverses expressions des dels diferents punts de vista ideològics del *Procés*, hem pogut veure com una mateix terme pot ser expressat de maneres molt diferents i, fins i tot, incompatibles. Això possibilita que es dugui a terme una polarització de la realitat, en què és blanc o negre, i qualsevol persona, per tal de definir-se en un sector ideològic o en un altre, ha de diferenciar-se en l'oposició a l'altre, ja que *Nosaltres* som els bons i *Ells* els dolents. En aquest sentit, l'ús del contrast discursiu resulta essencial, ja que mitjançant l'ús connotatiu de certes expressions, es pot entendre un seguit de fets com a positius o negatius, al mateix temps que es legitima o es deslegitima un sector o corrent ideològic.

Al llarg del nostre treball hem analitzat les principals expressions polítiques i judicials del *Procés*, des de 2010 fins el maig de 2018. Tal com ha anat evolucionant el moviment, sembla ser que la batalla lingüística no s'aturarà. El llenguatge és poder i cap de les dues forces principals vol perdre la batalla, fet que condueix a pensar que se seguirà optant per marcs conceptuals incompatibles que accentuïn la diferència i la

polarització entre ambdues forces ideològiques. D'aquesta manera, el *Procés* comportarà sempre un conflicte entre ambdues parts que entenen la realitat de maneres oposades. La possibilitat, doncs, que es realitzi un acostament entre les dues grans forces polítiques del *Procés*, a fi de construir un relat comú en el que les dues grans s'hi puguin identificar pot semblar força remota. Si el *Procés* és una batalla lingüística que es juga en el terreny del llenguatge, s'hauria de poder acabar en el terreny del llenguatge. El final d'aquesta batalla, però, no sabem quan arribarà ni de què anirà acompanyat.

Fins i tot, des d'alguns sectors ideològics es vol imposar i forçar un relat determinat dels fets que pot arribar a contradir-se amb la realitat. Quan succeeix això, és el marc que acaba dominant per sobre de la realitat i, llavors, es tracta d'una forma de manipulació. Els marcs no han de mentir, però un marc que ignori fets transcendents o que els falsegi és una forma d'abús del llenguatge i de manipulació de la realitat. Cal destacar, que els mitjans de comunicació juguen un paper transcendental, ja que fan arribar un gran nombre de missatges polítics a la població, de manera massiva. Per tant, en democràcia, cal que com a ciutadans siguem el màxim de crítics per poder escollir quin és el millor camí, ja que som nosaltres, els ciutadans, els que acabem guanyant o perdent. I, en la línia que apunten Lippmann, Kovach i Rosenstiel, això només serà possible quan els ciutadans tinguem totes les eines i informació necessàries com perquè el poder, no es centri en poques mans, sinó al contrari, recaigui en tot el conjunt de ciutadans. El camí d'apoderar-nos per autogovernar-nos, és, doncs, l'única sortida per a construir un món millor, siguin quines siguin les fronteres d'aquest.

7. AUTOCRÍTICA

Durant la realització d'aquesta investigació, he pogut cometre alguns errors o hi poden haver aparegut limitacions.

Primerament, faré referència a la meva condició –evident– com a subjecte, per afirmar que, tot i que sempre s'ha buscat una mirada el màxim de neutre i objectiva possible, potser no sempre s'ha aconseguit. Jo, com a subjecte i humana que sóc, també em veig determinada per unes estructures mentals que emmarquen la interpretació que faig de la realitat. Encara que he intentat allunyar-me dels meus marcs, i amb tot això, de les meves opinions, prejudicis, experiències personals i idees durant el treball, és possible que a ulls d'algunes persones pugui semblar partidista. Sabent les meves limitacions com a subjecte, he intentat ser plural i recollir, principalment, els marcs de les dues forces ideològiques del *Procés*. Precisament, aquest treball ha resultat ser un desafiament per a mi perquè ha representat posar-me al lloc de dues corrents amb marcs incompatibles sobre diverses qüestions. Especialment, ha estat complex quan m'he posat al punt de vista que no comparteixo ideològicament, sobretot pel desconeixement i la manera d'interpretar la realitat, ja que considero que formo part d'un sector ideològic. Cal dir, però, que fins i tot, quan algú pensa que puc ser poc objectiva en algun moment del treball, aquest algú partirà d'unes estructures mentals que el conduiran a pensar que aquest treball no és neutre. L'objectivitat, per tant, passar a ser una fita, però tanmateix impossible en la seva totalitat, per contrarestar-ho amb la voluntat de pluralitat.

D'altra banda, durant la part pràctica s'ha optat per una estructura en la que, majoritàriament, es mostraven els marcs de les dues corrents ideològiques més determinants en el *Procés*. Segurament, en una investigació més extensa, es poden arribar a concretar els marcs d'altres ideologies en relació les expressions analitzades. No obstant això, m'he referit a les principals corrents ideològiques segons quin tipus de posicionament han fet al voltant d'un concepte i, durant el *Procés*, no totes les corrents d'aquest han jugat, en tots els casos, un paper fonamental a l'hora de crear marcs. El que sembla evident és que, tant l'independentisme com l'unionisme, un com

a propulsor del *Procés*, i l'altre com a aturador d'aquest, han jugat un paper fonamental emmarcant la realitat mitjançant l'ús reiterat i emfatitzat de diverses expressions.

Tanmateix, durant la part pràctica, he considerat les diverses corrents ideològiques del *Procés* compactes i força homogènies en la seves respectives descripcions. En la realitat però, la definició de cada ideologia resulta molt confusa. En tot procés de divisió s'estableix una distinció i diferenciació d'uns amb els altres que pot portar a reduir la descripció de cada ideologia. Dins d'un mateix sector ideològic pot haver-hi matisos entre alguns membres d'aquest, tot i compartir la finalitat màxima del moviment. Per aquest motiu, pot ser que dins del sector independentista, per exemple, la CUP, ERC i JxCat comparteixin gran parts dels marcs i tinguin una visió força semblant, però que, al mateix temps, existeixin matisos entre ells.

Finalment, cal dir que la idea inicial de la investigació era treballar sobre totes aquelles expressions principals en la batalla lingüística del *Procés*, des del seu origen, el 2010, fins a maig de 2018. Al final però, es va decidir acotar el treball en les expressions d'àmbit polític i judicial més destacades en la comunicació política del *Procés*. Les expressions del *Procés* resulten un objecte d'estudi molt ampli i complex, però possible en una investigació més profunda i extensa.

8. AGRAÏMENTS

Vull donar les gràcies:

Al meu tutor del treball, en Lluís Muntada, per oferir-me en tot moment el seu coneixement sobre el tema, per guiar-me durant la investigació, per repassar cada punt del treball i, sobretot, pel bon tracte que he rebut per part seva. Sempre és enriquidor poder treballar amb algú que et pot aportar molts coneixements sobre el tema del treball. Encara més, però, fer-ho amb algú que, a més, és bona persona.

A tota la meva família, per fer-me veure que, encara que tinguem posicions ideològiques molt diferenciades entre alguns de nosaltres i amb les que, segurament, mai ens posem d'acord per molt que ho intentem, és una sort poder debatre i intercanviar opinions, ja que això et fa créixer com a persona i t'incrementa l'angle de visió.

A l'Anna Lamana, per oferir-me la seva ajuda a l'hora de fer el repàs final al treball i donar-me la seva opinió, sempre constructiva.

Al meu petit nucli familiar, perquè gràcies a totes elles avui sóc qui sóc: una persona polititzada que lluita per ser ciutadana dia rere dia.

A les meves amigues i als meus amics, perquè sempre és un plaer debatre sobre política enmig d'un sopar, i perquè sé que algun dia intentarem millorar el món des d'una altra posició.

Finalment, et dono les gràcies a tu, lector o lectora, que has invertit el teu temps en aquest viatge intel·lectual. Si després d'haver-te endinsat en aquest viatge, sents que has après alguna cosa, haurà valgut la pena. La construcció i la ideació d'aquesta investigació han suposat un camí de descobriment personal extern, però també intern. Així que desitjo que aquest camí, tant com m'ha resultat a mi, no t'hagi estat indiferent i te l'emportis més enllà de la contraportada del treball.

9. BIBLIOGRAFIA

- (@carlespuigdemont) Puigdemont, C. (2018, 13 març). [El crit unànime de l'1Oct 🇪🇺 ressonarà en el temps. Una de les majors victòries de la història recent de Catalunya és haver passat d'independentistes a republicans: una força immensa de ciutadans que ens volem lliures. I això, amics, ja no té aturador.] [Instagram]. Recuperat 9 juliol, 2018, de <https://www.instagram.com/carlespuigdemont/?hl=es>
- (@marianorajoy) Rajoy, M. (2017, 27 octubre). [Pido tranquilidad a todos los españoles. El Estado de Derecho restaurará la legalidad en Cataluña. MR] [Twitter]. Recuperat 9 juliol, 2018, de <https://twitter.com/marianorajoy>
- ACN. (2018, 5 març). Marta Felip, investigada per un delictes de desobediència per l'1-O. *Diari de Girona*. Recuperat de <https://www.diaridegirona.cat/alt-emporda/2018/03/05/marta-felip-investigada-delictes-desobediencia/899536.html>
- Águeda, P. (2018, 9 març). El juez Llarena rechaza dejar a Jordi Sánchez acudir al pleno de investidura. *elDiario.es*. Recuperat de https://www.eldiario.es/politica/Llarena-rechaza-Jordi-Sanchez-investidura_0_748225696.html
- Álvarez, J. (2017, 3 octubre). Fiscalía investiga por delitos de odio y amenazas la expulsión de los policías de los hoteles. *Cadena Ser*. Recuperat de http://cadenaser.com/ser/2017/10/03/tribunales/1507017054_809275.html
- Assemblea Nacional Catalana. (2018). Historia. ANC. Recuperat 4 juliol, 2018, de <https://assemblea.cat/index.php/historia/?lang=es>
- Austin, J. L. (1982). *Cómo hacer cosas con palabras: palabras y acciones* (3a ed.). Barcelona, España: Paidós.
- Baquero, C. S. (2018, 1 març). El Parlament reivindica el referéndum ilegal y la figura de Puigdemont. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/ccaa/2018/03/01/catalunya/1519890585_125170.html
- Bausset, J. M. (2018, 13 abril). Rebel·lió, sedició i terrorisme. *Vilaweb*. Recuperat de <https://ontinyent.vilaweb.cat/noticies/rebellio-sedicio-i-terrorisme/>

-Caraballo, J. (2017, 5 setembre). Camelos catalanes: democracia es votar. *El Confidencial*. Recuperat de https://blogs.elconfidencial.com/espana/matacan/2017-09-05/camelos-catalanes-democracia-votar_1438482/

-Carvajal, A. (2017, 4 desembre). Santamaría: «La única unilateralidad que cabe es la de 47 millones españoles». *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/espana/2017/12/04/5a253bd9ca47419a0d8b45e9.html>

-Clua, M. (2014). Identidad y política en Cataluña: el auge del independentismo en el nacionalismo catalán actual. *QuAderns-e*, 19(1696-8298), 79-99. Recuperat de http://www.antropologia.cat/quaderns_e

-De Miguel, R., & Díez, A. (2017, 22 octubre). Rajoy toma el control de la Generalitat. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2017/10/21/actualidad/1508582060_563919.html

-EFE. (2017, 2 novembre). ¿Qué son los delitos de rebelión, sedición y malversación? *Diario Información*. Recuperat de <https://www.diarioinformacion.com/nacional/2017/11/02/son-delitos-rebelion-sedicion-malversacion/1953183.html>

-EFE. (2017, 30 setembre). La profesora danesa que puso contra las cuerdas a Puigdemont: "¿Democracia es sólo hacer referendos? *ABC*. Recuperat de https://www.abc.es/espana/abci-referendum-grave-amenaza-para-democracia-segun-miembros-ecfr-201709300112_noticia.html

-EFE. (2017, 6 novembre). Bono: "En España hay políticos presos, no presos políticos". *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20171106/432677244163/bono-en-espana-hay-politicos-presos-no-presos-politicos.html>

Enciclopèdia Jurídica. (2014). Sedición. Recuperat 13 juliol, 2018, de <http://www.encyclopedia-juridica.biz14.com/d/sedici%C3%B3n/sedici%C3%B3n.htm>

-Europa Press/ACN. (2018, 1 maig). Paluzie (ANC): "La república catalana garantizará los derechos sociales". *La Vanguardia*. Recuperat de

<https://www.lavanguardia.com/politica/20180501/443174684971/paluzie-anc-republica-catalana-garantizara-derechos-sociales.html>

-Fariñas, T. (2017, 19 desembre). Del referéndum del 1-O al 21-D: cronología hacia unas elecciones cargadas de tensión. *El Confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/espana/cataluna/elecciones-catalanas/2017-12-19/cronologia-1octubre-elecciones-21diciembre-21d_1495291/

-Futurock FM. (2017). Darío Sztajnszrajber y la Posverdad [Youtube]. Recuperat 2 julio, 2018, de <https://www.youtube.com/watch?v=BQn7EZTLhgM&t=129s>

-García, I. (2018, 23 març). La investidura frustrada de Turull deja la legislatura en manos del Supremo. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20180323/441836029794/investidura-turull-legislatura-supremo-llarena.html>

-García, J. M., Rodríguez, M. Á., Lázaro, M., & Agromayor, M. (2001). *Diccionario de Filosofía para estudiantes*. Madrid, Espanya: Mileto Ediciones.

-Glosas.cat. (2017, novembre). El delict de desobediència -art.410.1 i 2 CP-. Recuperat 17 juliol, 2018, de <https://glosas.cat/ca/delict-de-desobediencia-art-410-1-i-2-cp/>

-Graciela, N. (2012). Análisis crítico del discurso: Conceptualización y desarrollo. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, 19(0121-053X), 41-62. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/autor?codigo=799122>

-Institut d'Estudis Catalans. (2007). DIEC Segona edició. Recuperat 24 juny, 2018, de <https://mdlc.iec.cat/>

-Juicio Penal. (2017, 10 juliol). Los delitos de odio en el Código Penal. Recuperat 15 juliol, 2018, de <https://juiciopenal.com/delitos/delitos-de-odio/los-delitos-odio-codigo-penal/>

-Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2012). *Los elementos del periodismo*. Recuperat de <https://www.serlib.com/pdflibros/9788403012394.pdf>

-Lakoff, G. (2007). *No pienses en un elefante* (3ª ed.). Madrid, España: Editorial Complutense.

-Lippmann, W. (2003). *La opinión pública*. Recuperat de <https://es.scribd.com/doc/235307420/Lippmann-Walter-La-Opinion-Publica-pdf>

-March, O. (2018, 19 gener). Bono: "Els cinc diputats exiliats a Brussel·les ja han demanat delegar el vot per a la investidura". *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/146952/cinc/diputats/exiliats/brusselles/ja/demana/delegar/vot/investidura>

-March, O., & Morales, A. (2018, 25 febrer). Tots els detalls del «Govern Puigdemont»: Consell de la República i Assemblea de Representants. *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/149568/tots/detalls/govern/puigdemont/consell/republica/assemblea/representants>

-March, O., & Surroca, B. (2017, 19 juliol). Mas acusa Espanya de ser «un Estat de no dret» per l'amenaça del Tribunal de Comptes. *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/135208/mas/acusa/espanya/ser/estat/no/dret/a/menaca/tribunal/comptes>

-Mateo, J. J. (2018, 30 gener). Rajoy advierte a Torrent de las consecuencias de desobedecer al Constitucional. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2018/01/30/actualidad/1517298467_613939.html

-Menéndez, M. (2018, 23 març). El juez procesa a 13 investigadores por rebelión, incluidos Puigdemont, Turull, Junqueras y Rovira. *RTVE*. Recuperat de <http://www.rtve.es/noticias/20180323/juez-procesa-13-investigados-rebelion-incluidos-puigdemont-turull-junqueras-rovira/1701301.shtml>

-Nietzsche, F. (1994). *Aurora*. Madrid, Espanya: M.E. Editores.

-Noguer, M., & Piñol, À. (2018, 15 setembre). El Gobierno de Cataluña se instala en la desobediencia. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2017/09/14/actualidad/1505421588_528463.html

-Notícies Jurídicas. (s.d.). Ley Orgánica 10/1995, de 23 de novembre, del Código Penal. Recuperado 11 juliol, 2018, de http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.l2t21.html

-Òmnium Cultural. (2015). Presentació. Òmnium Cultural. Recuperat 4 juliol, 2018, de <https://www.omnium.cat/ca/presentacio/>

-Ortega, L., & Guindal, C. (2018, 24 març). ¿Qué futuro les espera a los 25 procesados independentistas? *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20180324/441879326965/futuro-lideres-independentistas-procesados-llarena-ts-carcel.html>

-Palomar, V. (2017, 15 desembre). Santamaría: «La única unilateralidad que cabe es la de 47 millones españoles». *EL9CAT*. Recuperat de <http://el9nou.cat/osona-ripolles/actualitat/laplicacio-de-larticle-155-es-un-cop-destat-encobert/>

-Partal, V. (2017, 23 novembre). Renunciar a la unilateralitat és renunciar a avançar. *Vilaweb*. Recuperat de <https://www.vilaweb.cat/noticies/renunciar-a-la-unilateralitat-es-renunciar-a-avancar-editorial-vicent-partal/>

-Peral, M. (2017, 8 novembre). El Tribunal Constitucional declara inconstitucional y nula la DUI. *El Español*. Recuperat de https://www.elespanol.com/espana/tribunales/20171108/260474594_0.html

-Pérez, F. J., & Fonseca, O. (2017, 16 octubre). La juez envía a la cárcel a Jordi Sánchez y Jordi Cuixart, líderes de ANC y de Òmnium, por sedición. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2017/10/16/actualidad/1508137356_829076.html

-Pérez, M. (2018, 30 abril). Hacienda ha enviado cinco informes al juez sin detectar malversación en el 1-O. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20180429/443104332223/1-o-malversacion-montoro-llarena-hacienda-informes.html>

-Pi, J. (2012, 11 setembre). Masiva manifestación por la independencia de Catalunya. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20120911/54349943522/diada-manifestacion-independencia-catalunya.html>

-Quitian, S. (2017, 27 octubre). Rajoy: "El Estado de Derecho restaurará la legalidad en Catalunya". *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20171027/432389924167/rajoy-estado-de-derecho-catalunya.html>

-Recuero, M. (2018, 23 març). El juez Llarena manda a prisión a Turull, Forcadell, Bassa, Rull y Romeva por riesgo de fuga. *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/espana/2018/03/23/5ab4f543468aeb24f8b4591.html>

-Redacció. (2016, 18 setembre). Mas carrega contra la judicialització del 9-N: "Vam obeir el poble, que és el que ha de fer un demòcrata". *Ara*. Recuperat de https://www.ara.cat/politica/Mas-9-N-obeir-poble-Catalunya_0_1652834911.html

-Redacció. (2017, 13 març). Artur Mas: "A l'Estat espanyol es persegueix la gent per les seves idees". *RAC1*. Recuperat de <https://www.rac1.cat/info-rac1/20170313/42853320479/mas-ortega-rigau-valoracio-sentencia-9-n.html>

-Redacció. (2017, 17 octubre). El TC declara inconstitucional la llei del referèndum. *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/140646/tc/declara/inconstitucional/llei/referendum>

-Redacció. (2017, 26 desembre). Citen a declarar 13 mestres més per «delicte d'odi» per tractar a classe la violència policial de l'1-O. *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/145616/citen/declarar/13/mestres/delicte/odi/tractar/classe/violencia/policial/1-o>

-Redacció. (2018, 14 maig). Quim Torra, nou president "provisional" de la Generalitat. *Públic*. Recuperat de <https://www.publico.es/public/ple-d-investigacion-quim-torra-nou-president-generalitat.html>

-Redacció. (2018, 15 abril). Els presos polítics i els exiliats agraeixen la multitudinària manifestació de Barcelona. *Vilaweb*. Recuperat de <https://www.vilaweb.cat/noticies/actualizacioels-politics-empresonats-i-els-exiliats-agraeixen-la-multitudinaria-manifestacio-de-barcelona/>

-Redacció. (2018, 19 febrer). L'exfiscal en cap de Catalunya: «Són presos polítics». *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/148862/exfiscal/cap/catalunya/son/presos/politics>

-Redacció. (2018, 23 març). El Suprem activa l'ordre de detenció per a tots els polítics a l'exili menys Gabriel. *CCMA*. Recuperat de <http://www.ccma.cat/324/el-suprem-activa-lordre-detencio-per-a-tots-els-politics-a-lexili-menys-gabriel/noticia/2846396/>

-Redacció. (2018, 24 febrer). El poder judicial veu en les paraules de Torrent un "atac" a la convivència. *Ara*. Recuperat de https://www.ara.cat/politica/judicial-paraules-Torrent-atac-convivencia_0_1967203484.html

-Redacció. (2018, 24 gener). "No hi ha rebel·lió ni sedició, el Suprem no és competent i la presó preventiva és abusiva", Baltasar Garzón sobre els presos polítics. *Ara*. Recuperat de https://www.ara.cat/eleccions21d/resultats-21d-parlament-catalunya-2017_12_1927727209_83094.html

-Redacció. (2018, 25 febrer). Carreteres i autopistes tallades arreu de Catalunya per la detenció de Puigdemont. *CCMA*. Recuperat de <http://www.ccma.cat/324/els-cdr-convoquen-talls-de-carretera-i-concentracions-en-diferents-punts-de-catalunya/noticia/2846665/#>

-Redacció. (2018, 29 abril). Rivera assenyala els professors acusats de delictes d'odi per parlar de la violència de l'1-O. *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/153832/rivera/assenyala/professors/acusats/delictes/odi/parlar/violencia/1-o>

-Redacció. (2018, 5 abril). La justícia alemanya deixa Puigdemont en llibertat i descarta el delictes de rebel·lió. *CCMA*. Recuperat de <http://www.ccma.cat/324/la-justicia-alemanya-deixa-puigdemont-en-llibertat-i-descarta-el-delictes-de-rebellio/noticia/2848507/>

-Redacció. (2018, 8 maig). Llarena no pot provar la malversació de Puigdemont als jutges alemanys. *Nació Digital*. Recuperat de

<https://www.naciodigital.cat/noticia/154365/llarena/no/pot/provar/malversacio/puigdemont/jutges/alemanys>

-Redacción, & Europa Press. (2018, 4 febrer). Puigdemont da un paso al lado: retira su candidatura "temporalmente" para que JxCat proponga a Jordi Sànchez. *eEconomista*. Recuperat de <http://www.economista.es/politica/noticias/8975624/03/18/Puigdemont-da-un-paso-al-lado-JxCat-propondra-a-Jordi-Snchez-como-candidato.html>

-Redacción. (2010, 10 juliol). Un millón de personas inundan Barcelona en una histórica manifestación de rechazo a la sentencia contra el Estatut. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20100710/53961206706/un-millon-de-personas-inundan-barcelona-en-una-historica-manifestacion-de-rechazo-a-la-sentencia-co.html>

-Redacción. (2015, 11 juny). El TC declara inconstitucional los preparativos del 9N. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20150611/54432765631/tc-declara-inconstitucional-preparativos-9n.html>

-Redacción. (2017, 2 octubre). Iglesias pide que la UE retire a España el derecho de voto por "violación grave" del Estado de Derecho. *Ok Diario*. Recuperat de <https://okdiario.com/espana/2017/10/02/referendum-cataluna-pablo-iglesias-pide-ue- retire-espana-derecho-voto-violacion-grave-del-estado-derecho-1377004>

-Redacción. (2017, 27 setembre). Santamaría: «La única unilateralidad que cabe es la de 47 millones españoles». *La Razón*. Recuperat de <https://www.larazon.es/espana/santamaria-la-unica-unilateralidad-que-cabe-es-la-de-47-millones-espanoles-BE16309459>

-Redacción. (2017, 7 setembre). Cataluña 1 de octubre: de Mas a Puigdemont, cronología del 'procés' por la independencia. *El Confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/espana/cataluna/2017-09-07/cronologia-proces-referendum-catalan-9n-1o_1439101/

-Redacción. (2017, 8 novembre). El TC declara inconstitucional la Ley de "transitoriedad jurídica" de Cataluña. *Noticias Jurídicas*. Recuperat de <http://noticias.juridicas.com/actualidad/jurisprudencia/12486-el-tc-declara-inconstitucional-la-ley-de-quot%3Btransitoriedad-juridicaquot%3B-de-cataluna/>

-Redacción. (2017, 8 setembre). Puigdemont: "No vivimos en una democracia tal y como la entendemos nosotros". *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20170907/431115130639/referendum-puigdemont-democracia.html>

-Redacción. (2017, 9 juny). Cronología del proceso soberanista en Cataluña. *Diario Información*. Recuperat de <https://www.diarioinformacion.com/nacional/2017/06/09/cronologia-proceso-soberanista-cataluna/1904288.html>

-Redacción. (2018, 13 abril). El PP avisa a independentistas que podrían incurrir en malversación con su querrela al juez Pablo Llarena. *ABC*. Recuperat de https://www.abc.es/espana/catalunya/politica/abci-pp-avisa-independentistas-podrian-incurrir-malversacion-querella-juez-pablo-llarena-201804131427_noticia.html

-Redacción. (2018, 17 gener). Cronología del proceso independentista catalán. *EFE: DOC Análisis*. Recuperat de <https://www.efedocanalisis.com/noticia/cronologia-del-proceso-independentista-catalan/>

-Redacción. (2018, 19 abril). El juez Llarena eleva a 1,9 millones la presunta malversación de Puigdemont. *El Español*. Recuperat de https://www.elespanol.com/espana/tribunales/20180419/juez-llarena-eleva-millones-presunta-malversacion-puigdemont/300969916_0.html

-Redacción. (2018, 23 gener). La profesora danesa que puso contra las cuerdas a Puigdemont: "¿Democracia es sólo hacer referendos? *RTVE*. Recuperat de <http://www.rtve.es/noticias/20180123/profesora-danesa-puso-contra-cuerdas-puigdemont-democracia-solo-hacer-referendos/1665480.shtml>

-Redacción. (2018, 24 gener). La CUP presiona a JxCat y ERC para «materializar la república» y suspender el pago de la deuda pública. *La Razón*. Recuperat de

<https://www.larazon.es/espana/la-cup-presiona-a-jxcat-y-erc-para-materializar-la-republica-y-suspender-el-pago-de-la-deuda-publica-FC17519927>

-Redacción. (2018, 29 gener). El Suprem Rajoy, sobre Puigdemont: "Un señor fugado de la justicia no puede ser presidente de nada". *RTVE*. Recuperat de <http://www.rtve.es/noticias/20180129/rajoy-sobre-puigdemont-senor-fugado-justicia-no-puede-ser-presidente-nada/1669864.shtml>

-Redacción. (2018, 29 març). Puigdemont y los ex consellers fugados crean una web de donaciones para su defensa. *La Razón*. Recuperat de <https://www.larazon.es/espana/puigdemont-y-los-ex-consellers-fugados-crean-una-web-de-donaciones-para-su-defensa-KJ18000864>

-Redacción. (2018, 3 abril). Los Mossos activan la 'operación Minerva' ante la violencia de los CDR. *La Gaceta*. Recuperat de <https://gaceta.es/espana/mossos-activan-operacion-minerva-garantizar-orden-publico-cdr-20180403-2045/>

-Redacción. (2018, 4 febrer). El aniversario del 155: cien días de una medida inédita. *El Independiente*. Recuperat de <https://www.elindependiente.com/politica/2018/02/04/cronologia-aniversario-155-cien-dias/>

-Reyes, M. C., O' Quínn, J. A., Morales, J. M., & Rodríguez, E. (2011). Reflexiones sobre la comunicación política. *Espacios Públicos*, 14(1665-8140), 85-101. Recuperat de <http://www.redalyc.org/pdf/676/67618934007.pdf>

-Rincón, R., & Pérez, F. (2017, 22 desembre). El juez imputa por rebelión a Artur Mas, Marta Rovira y Anna Gabriel. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/politica/2017/12/22/actualidad/1513936563_511752.html

Rodríguez, J. (2007). Cognición y ciencia cognitiva. Recuperat 30 juny, 2018, de http://cmap.upb.edu.co/rid=1204129145046_1169029526_15492/cgn01.pdf

-Rojas, M. A. (2001). Un análisis del concepto Sociedad de la información desde el enfoque histórico. *Información, cultura y sociedad*, 4(1514-8327), 9-21. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4291131>

- Rubio, C. (2017, 18 gener). Errejón defiende que cualquier referéndum es "legítimo". *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/cataluna/2017/01/18/587fbf3f46163f4f388b4576.html>
- Ruiz, D. (2016, 30 desembre). Breve historia de un proceso independentista. *La Vanguardia*. Recuperat de <https://www.lavanguardia.com/politica/20161230/412969825085/ceo-historia-proceso-catalunya-independencia.html>
- Sanvíctor, N. (2015, 27 maig). La desobediència: dret o delicte? *Vilaweb*. Recuperat de <https://www.vilaweb.cat/noticia/4336288/20150527/desobediencia-dret-delicte.html>
- Schiffrin, D. (2011). Definiciones de discurso. *Revista CPU-e*, 13(1870-5308), 1-33. Recuperat de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4039962>
- Scribbr. (s.d.). Generador APA de Scribbr. Recuperat 25 juliol, 2018, de <https://www.scribbr.es/detector-de-plagio/generador-apa/>
- Surroca, B. (2018, 25 març). Puigdemont, detingut a Alemanya quan entrava al país de Dinamarca. *Nació Digital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/151272/puigdemont/detingut/alemanya/quant/entra/al/pais/des/dinamarca>
- Terricabras, J. M. (2018). *Allò que som*. Barcelona, Espanya: Edicions de 1984.
- Torrús, A. (2017, 12 desembre). Interior inventa una definición de delito de odio diferente a la del Código Penal. *Público*. Recuperat de <https://www.publico.es/sociedad/libertad-expresion-interior-inventa-definicion-delito-odio-diferente-codigo-penal.html>
- Torrús, A. (2018, 20 gener). Delictes d'odi: l'elixir de la nova inquisició. *Públic*. Recuperat de <https://www.publico.es/public/llibertat-d-expressio-perill-delictes-d-odi-l-elixir-nova-inquisicio.html>
- Van Dijk, T. A. (2003). *Ideología y discurso*. Barcelona, Espanya: Ariel.
- Vázquez, A. (2018, 5 abril). El juez imputa por rebelión a Artur Mas, Marta Rovira y Anna Gabriel. *El País*. Recuperat de

<https://www.elperiodico.com/es/politica/20180405/juez-lamela-procesa-delitos-sedicion-organizacion-criminal-trapero-6736117>

-Ventura, B. (2017, 14 setembre). Independentismo en Cataluña: ¿cómo hemos llegado hasta aquí? *elEconomista*. Recuperat de <http://www.eleconomista.es/politica/noticias/8606464/09/17/Independentismo-en-Cataluna-como-hemos-llegado-hasta-aqui.html>

-Weil, S. (1996). *Echar raíces*. Madrid, Espanya: Editorial Trotta.

ANNEX

BATERIA D'EXPRESSIONS DEL "PROCÉS"

Expressions d'àmbit polític:

- Democràcia
- Estat de Dret
- República
- Referèndum
- Unilateralitat
- El 155
- Consell de la República

Expressions d'àmbit judicial:

- Inconstitucionalitat
- Sedició
- Rebel·lió
- Malversació
- Delicte d'odi
- Desobediència
- Presos polítics i exiliats
- Polítics presos i fugats

Expressions d'àmbit ideològic:

- Separatisme i secessionisme
- L'independentisme com a nazisme
- El constitucionalisme com a feixisme
- Populisme i sectarisme
- Els indecisos

Expressions d'àmbit mediàtic:

- Xoc de trens
- Desafiament independentista
- El "Piolín"
- Fuga d'empreses

Expressions en relació a la identitat nacional:

- El poble català
- Nació
- Tabàrnia
- La Catalunya de tots i per a tots

Expressions en relació als relats de violència:

- Relat de la violència dels CDR
- Relat de la violència de la Guàrdia Civil i la Policia Nacional

Expressions en relació a valors de comportament:

- Seny
- Serenitat
- Pacifisme i gent de pau
- Civisme

Expressions de l'àmbit social:

- La Revolució dels Somriures
- "Els carrers seran sempre nostres"
- "Passi-ho bé i moltes gràcies"
- "Són els mossos, la nostra policia"
- "¡A por ellos!"
- "Cataluña es de España"
- "Espanya ens roba"
- Color groc